

AREMARK
KOMMUNE

Møteinnkalling

Utvalg: Kommunestyret
Møtested: Kommunestyresalen, Aremark rådhus
Dato: 14.12.2017
Tidspunkt: 19:00

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf. 69199600.
Utvalgssekretær innkaller vararepresentanter.
Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Geir Ragnar Aarbu
Ordfører

Anne Mørk-Tønnesen
Utvalgssekretær

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Unntatt offentlighet
PS 75/17	Godkjenning av innkalling	
PS 76/17	Godkjenning av saksliste	
PS 77/17	Godkjenning av protokoll fra forrige møte	
PS 78/17	Søndre Aremark vannverk - oppfølging av KS sak - vedrørende status og videre arbeid	
PS 79/17	Avvikling av den kommunale heimevernsmnd	
PS 80/17	Kommunale vigsler i Aremark	
PS 81/17	Forvaltningsrevisjonsrapport "Helse og omsorg", Aremark kommune 2017	
PS 82/17	Salg av kommunal eiendom - prinsippsak	
PS 83/17	Budsjettjusteringer investeringsbudsjettet 2017	
PS 84/17	Likviditet Aremark kommune	
PS 85/17	Møteplan 2018	
PS 86/17	Budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021	
PS 87/17	Orienteringer	
PS 88/17	Referatsaker	
PS 89/17	Grunngitte spørsmål etter §20 i reglement for utvalg	
PS 90/17	Forespørsler	

PS 75/17 Godkjenning av innkalling

PS 76/17 Godkjenning av saksliste

PS 77/17 Godkjenning av protokoll fra forrige møte

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	106/17	14.12.2017
Kommunestyret	78/17	14.12.2017

Søndre Aremark vannverk - oppfølging av KS sak 54/17 vedrørende status og videre prosess

Vedlegg

- 1 Angående krav om tilknytningsgebyr overfor tidligere abonnenter av Søndre Aremark vannverk - Guttorm Jakobsen på vegne av Aremark kommune
- 2 Krav om tilknytningsgebyr overfor tidligere abonnenter av Søndre Aremark vannverk
- 3 KS sak 54-17 Søndre Aremark vannverk - avklaringer og videre prosess

Saksopplysninger

Kommunestyret behandlet i møte 19.10.17 sak relatert til kommunens overtagelse av Søndre Aremark vannverk. (Sak 54/17 *Søndre Aremark vannverk – avklaringer og videre prosess*). Kommunestyret vedtok å utsette saken i samsvar med formannskapets innstilling. Etter vanlig praksis ville dette innebære at behandling av saken ble utsatt til neste møte og lagt frem til ny behandling uten at rådmannen gjorde noe med selve sakens innhold annet enn å sørge for at den ble satt på sakskartet igjen.

Det er avklart med fungerende ordfører i saken at realiteten i utsettelsesvedtaket innebar at saken ble sendt tilbake til rådmannen for ytterligere utredning særlig med hensyn på å få klarlagt foreldelsesdato for kommunens krav på tilknytningsavgift som igjen relaterer seg til kommunens overtagelsesdato.

KS sak 54/17 ligger vedlagt denne nye behandlingen og det forutsettes at de opplysninger som fremkommer der er kjent slik at rådmannen vil ikke gjenta de faktiske opplysninger som tidligere er gitt i denne saken.

Etter overnevnte behandling har kommunen invitert representanter for tidligere eiere av Søndre Aremark vannverk for å drøfte utfordringer i saken. Møtet ble avholdt 02.11.17. I møtet ble det avtalt at man i fellesskap skulle stille relevante spørsmål til tidligere teknisk sjef i kommunen og tidligere og siste styreleder i Søndre Aremark vannverk.

Advokat Nordenhaug har i brev av 27.11.17 gitt tilsvar på brevet til kommunens advokat, Guttorm Jakobsen, av 25.10.17 og også referert til møte avholdt 02.11.17 samt diverse andre dokumenter angående SAV. Brevet fra advokat Nordenhaug ligger vedlagt saken. I sitt tilsvar fastholder hun at kravet om tilknytningsgebyr var foreldet allerede i 2011 ettersom kommunen hadde krevet tilknytningsgebyr fra 2008.

Når det gjelder spørsmålet om foreldelse per 30. juni 2017 peker hun på at et springende punkt er uenigheten om når kommunen faktisk overtok vannverket. Det vises i den forbindelse til Samvirkelova kapittel 10. Hun refererer videre til at man finner påtegninger i protokollen fra generalforsamling i april 2012 om at det fra styrets side er fremmet forslag om å avvikle selskapet. Det vises til at første gang det ble truffet beslutning om at selskapet skulle oppløses var 4. april 2013. Hun peker på *Heri ligger det forutsetningsvis en aksept fra kommunen for at de overtar vannverket når selskapet er oppløst, ettersom det er et premiss som er gitt i vedtektene, som en konsekvens av avviklingen som kommunen stemte for.*

Advokat Nordenhaug viser videre til at det ved generalforsamlingen 19. februar 2014 *på nytt enstemmig stemt for at selskapet skulle oppløses og vannverket overtas av kommunen. Vilkårene i vedtektene for oppløsning var dermed oppfylt. Det ble samtidig valgt styre som fungerte som avviklingsstyre, jf. Samvirkeloven § 128. Vedtaket ble meldt Foretaksregisteret og kreditorfrist begynte å løpe.*

Hun peker videre på at det etter kreditorfristen 30. juni 2014 ble avholdt ekstraordinær generalforsamling hvor godkjenning av selskapets avviklingsoppgjør med tilhørende revisorsberetning var den eneste saken til behandling. Samvirkelova § 136 siteres: *Når oppgjøret er godkjent skal det meldast til Foretaksregisteret at foretaket er endelig oppløst.*

Hun peker deretter på at: *Det avgjørende for selskapets opphør vil være tidspunktet for godkjenning av avviklingsoppgjøret som utgjør beslutningen om endelig oppløsning. Dette standpunktet understøttes ytterligere av at Skatteetaten i brev av 15. august 2014 til andelslaget opplyser at selskapet er slettet fra Merverdiavgiftsregisteret fordi virksomheten hadde opphørt.*

Advokat Nordenhaug viser videre i sitt brev til forarbeider til Samvirkelova og Rettsdata sin lovkommentar at og hevder at vannverket senest ble stilt til rådighet for Aremark kommune 30.juni 2014 og at dette *utgjør således tidspunktet for når kommunen tidligst kunne kreve tilknytningsgebyr.*

Advokat Nordenhaug peker også på *at det i budsjettåret 2014 ikke var budsjettert med utgifter til leie av vannverket, men snarere investeringer i vannverket som sådan.* Og til slutt at Mattilsynet ved brev av 23.09.14 tilkjenner at ikke var kjent med de lokale forholdene når det gjelder drift og ansvar.

Adv Helge Skaaraas har på vegne av Aarbu hyttefelt bragt saken om tilknytningsgebyrer inn for Sivilombudsmannen og hevdet at kommunen ikke hadde hjemmel for å kreve tilknytningsgebyr for vann. Dette hadde hjemmelshavere på Aarbu hyttefelt hevdet overfor kommunen og kommunen hadde klagebehandlet saken og ikke tatt klagen til følge. Sivilombudsmannen finner ikke tilstrekkelige grunner til å gå videre med klagen.

Vurdering

Rådmannen anser fremdeles at kommunen har både rett og plikt til å kreve tilknytningsgebyret når kommunen ble eier av vannverket.

Det er siden saken var oppe sist ikke avklart hvorvidt det er tidligere eller ny eier som er rettmessig adressat til kravet, slik at det ikke er avklart hvorledes dette vil bli vurdert i forhold til hvem som er parter i Forlikrådet.

I denne saken er utfordringen å fastsette med sikkerhet når kommunen overtok Søndre Aremark vannverk ettersom det ikke foreligger noe kommunalt vedtak eller avtale partene imellom som avklarer dette. Ved gjennomgang av alle sakens dokumenter og diskusjon med berørte parter i saken er det ikke mulig å finne klare holdepunkter som partene kan være overens om som avklarer når denne overtakelsen faktisk skjedde.

Utgangspunktet for fakturering av tilknytningsgebyret var, etter kommunen oppfatning, at krav på tilknytningsavgift tidligst kunne oppstått 19.09.2014 som var den Brønnøysundregisteret vedtok oppløsning av Søndre Aremark vannverk (SAV). Dette etter råd fra kommunens advokat Guttorm Jakobsen. I tillegg har kommunen ment at 01.01.2015 kunne være en mulig overtagelsesdato- basert på at kommunen i brev av 22.12.14 ba banken overføre aktiva og passiva til kommunen.

Advokat Guttorm Jakobsen har på vegne av kommune utfyllig redegjort for kommunens syn i saken i brev av 25.10.17. Brevet følger vedlagt.

Rådmannen har bestrebet seg på å ytterligere klargjøre kommunens oppfatning av på hvilket tidspunkt kommunen anser at man overtok vannverket. Dette er ikke uten videre ensbetydende med når generalforsamlingen i vannverket ble avholdt. Svarene fra tidligere teknisk sjef og tidligere styreformann i SAV på spørsmål fra rådmannen, kommunens advokat og advokat Nordenhaug (på vegne av Thomasrud og et flertall av tidligere andelseiere) bringer etter rådmannens syn ingen klarhet i dette.

Rådmannen har klarlagt at kommunen ved behandling av budsjett for 2014 i desember 2013 vedtok en investering på 12 millioner for å oppruste vannverket. Dette underbygger at kommunen tenkte å ta over vannverket i løpet av 2014 ettersom kommunen ikke kan investere i anlegg de ikke selv eier. Kommunens korrespondanse med Mattilsynet bekrefter dette tidsperspektivet. I desember 2014 nedjusterte kommunen investeringen til 500' ettersom man ikke kom så langt i arbeidet med vannverket som man så for seg i desember året før.

01.01.15 er etter nye opplysninger mindre aktuelt som overtagelsesdato ettersom kommunen da hadde brukt deler av vedtatte investeringsmidler på vannverket og i tillegg hadde inngått kontrakter om oppgradering av vannverket høsten 2014.

Vedtektene til SAV tilsa som kjent, at aktiva og passive skulle tilfalle kommunen ved oppløsning av SAV. Rådmannen har også fått overlevert flere dokumenter etter fremlegging av KS sak 54/17. I en kopi av en epost fra juli 2014 vises det til en samtale med daværende rådmannen hvor det refereres til at rådmannen hadde uttalt at det hastet med å få overført SAV til kommunen. Dette er trolig basert på at kommunen var opptatt av å etterkomme Mattilsynets avvik.

30.06.2014 avholdt SAV ekstraordinært årsmøte. Advokat Nordenhaug hevder på vegne av tidligere andelseiere at dette er det seneste tidspunktet for kommunal overtagelse med henvisning til Samvirkelova og viser også til bekreftelse fra Skatteteaten i brev av 15. august 2014 hvor de opplyser om at selskapet er slettet fra Merverdiavgiftsregisteret. Hun viser i dette til Samvirkelova § 136 og Aksjeloven § 16-10.

Kommunens advokat Guttorm Jakobsen mener det er grunn til å holde fast på den 19. september 2017, som det tidligste tidspunktet som kommunen kan sies å ha overtatt vannverket, men ser at det kan knytte seg usikkerheter knyttet til dette standpunktet basert på uttalelser om dette fra de som har vært involvert i saken fra kommunen.

Basert på summen av overstående forhold og med de nye opplysninger som er i saken som er fremkommet etter saksfremlegg i KS sak 74/17 anser rådmannen at det er en usikkerhet knyttet til overtakelsestidspunktet. Det kan ikke utelukkes at det i en rettsak ville blitt påpekt at kommunen er den profesjonelle parten i denne saken og burde ha sørget for å bringe klarhet i avtaleovertagelsestidspunktet gjennom inngåelse av skriftlig avtale om overdragelsen, der dette tidspunktet inngikk som en del av avtalen.

Dette innebærer at grunnlaget for å kreve tilknytningsgebyr kan ha vært foreldet ved forfallsdato for de utsendte krav om tilknytningsgebyr fra september 2017. Kommunen bør som en konsekvens av denne usikkerheten frafalle kravet og trekke forliksklagene. Kommunen burde på et tidligere tidspunkt i løpet av de tre årene som har gått, tatt initiativ til å avklare overtagelsestidspunktet.

Rådmannens innstilling

Kommunen anser at det er en stor usikkerhet knyttet til når kommunen overtok Søndre Aremark vannverk. Det kan ikke utelukkes at det i en rettsak ville blitt påpekt at kommunen er den profesjonelle parten i denne saken, og at kommunen derfor burde ha sørget for å bringe klarhet i overtagelsestidspunktet gjennom vedtak eller inngåelse av avtale om dette.

Kommunen velger å frafalle kravet om tilknytningsgebyr for de abonnenter som har fått krav om innbetaling av tilkoplingsgebyr med forfall 18.09.2017. Kommunen vil derfor trekke de sakene som er bragt inn for Forliksrådet. De av abonnentene i denne saken som allerede har betalt inn i henhold til kravet, vil få beløpet tilbakebetalt.

Advokatfirmaet Hammarvoll Pind AS
v/adv. Marion E. Nordenhaug.

Storgata 9
1791 Halden

Vår ref:
11450-314

Deres ref:
Brev av 1. oktober 2017

Oslo, 25. oktober 2017

AREMARK KOMMUNE. KRAV OM TILKNYTNINGSGEBYR OVERFOR TIDLIGERE ABONNENTER AV SØNDRE AREMARK VANNVERK

1. INNLEDNING.

Det vises til Aremark kommuns massebrev til tidligere abonnenter av Søndre Aremark vannverk den 12. september 2017, avholdt folkemøte på Furulund den 18. september 2017, samt ditt brev av 1. oktober 2017 på vegne av en del av disse tidligere abonnentene.

Vedlagt din e-post av 19. september 2017 fulgte det med en liste på i alt 85 navn på personer som på dette tidspunktet hadde skrevet seg på liste over de du representerer. Jeg forstår ut fra telefonsamtale med deg den 20. oktober 2017 at det i ettertid har kommet til en del nye husstander som du representerer. Det er fint om du kan få oversendt en oppdatert liste over det totale antall eiendommer og eiere du representerer, der også gnr. og bnr. for den enkelte eiendom fremgår.

Det fremgår av ditt brev at det fremmes innsigelse til de utsendte brev med krav om betaling av tilknytningsgebyret for vann, og at dette først og fremst er begrunnet i at kravet var foreldet før innkreving.

Dette er også angitt i brev fra Thomasrud den 20. september 2017 der det ble fremsatt krav om tilbaketrekking av det som ble ansett for å være et urettmessig krav. Formannskapet og kommunestyret i Aremark kommune besluttet som kjent i møte den 19. oktober 2017 å utsette behandlingen av dette spørsmålet i påvente av en mer fullstendig belysning av saken, herunder foreldesspørsmålet.

Det er ved brev fra Klima- og Miljødepartementet den 4. oktober 2017 til undertegnede bekreftet at den som har tilknytning til en kommunal vann- og/eller avløpsledning har plikt til å betale engangsgebyr for tilknytning. Det gjelder ingen særregler for overdragelse av privat vannverk til kommunen, dvs. at kommunen overfor den enkelte huseier som tidligere var tilknyttet det private ledningsnettet både vil ha rett og plikt til å kreve inn slikt gebyr. Brevet antas kjent for deg og vedlegges derfor ikke særskilt her.

Spørsmålet om foreldelse vil bli kommentert nærmere under pkt. 4, etter først å ha kommentert forhold knyttet til erklæringen om fristforlengelse under pkt. 2, og belyst og kommentert nærmere om sakens bakgrunn under pkt. 3.

Det er endelig under pkt. 5 gitt en oppsummering og orientering om videre fremdrift i kommunens behandling av denne saken. Det beklages at det har tatt noe tid å besvare ditt brev, men det skyldes at undertegnede først nylig har hatt tilgang til sakens dokumenter.

2. SÆRSKILT OM DE UTFYLTE ERKLÆRINGENE OM FRISTFORLENGELSE.

Du angir i pkt. 2 i ditt brev at du anser at kommunens prosess med utsendelse av krav om betaling av tilknytningsgebyr til de tidligere abonnentene i Søndre Aremark Vannverk har vært kritikkverdig, som følge av kort betalingsfrist.

Disse forhold ble kommentert under folkemøtet på Furulund, både av daværende rådmann Jon Fredrik Olsen og undertegnede, og hvor det ble gitt uttrykk for forståelse for at eierne av de aktuelle eiendommene hadde reagert på dette, og at årsaken til at dette måtte gjøres på denne måten var at man ellers risikerte at kommunens berettigede krav på tilknytningsgebyr ellers ville ha blitt foreldet.

Vi kan imidlertid ikke se at det forhold at det ble gitt kort frist for å fylle ut en erklæring om fristforlengelse knyttet til foreldelsesfristen, i seg selv er tilstrekkelig til at de inngåtte avtaler om dette med de berørte huseiere rammes av avtaleloven § 36, da dette er en relativt vanlig måte og hindre at et krav blir foreldet, uten at det er nødvendig å gå til rettslige skritt for å bevare kravet. Det er da også bakgrunnen for at det kun var overfor de relativt få som ikke ønsket å signere den tilsendte erklæringen, at det var nødvendig å ta ut forliksklage for Aremark forliksråd.

For det tilfellet at kravet på tilknytningsgebyr overfor den enkelte allerede var foreldet, da erklæringene ble avgitt, bestrides det ikke at disse ikke har virkning. Spørsmålet om foreldelse drøftes som nevnt nærmere under pkt. 4 nedenfor.

3. NÆRMERE OM SAKENS BAKGRUNN

3.1 Spørsmålet om fordelingen av andeler i selskapet

Det har i denne saken blant annet vært reist spørsmål ved om Søndre Aremark vannverk er å anse som et kommunalt eid selskap. Det har gjort det nødvendigt å se noe nærmere på historikken knyttet til foredeling av eierandeler i selskapet.

Ut fra de dokumenter jeg så langt har hatt tilgang til ser det ut til at Søndre Aremark vannverk ble etablert i 1974, etter at det hadde foregått utbygging av et privat VA-nett siden 1967. Kommunens andeler i vannverket er i en oversikt fra 16. juli 1974 angitt å utgjøre 113 andeler av kr. 4.000, dvs. kr. 452.000 i innskutt andelskapital fra kommunens side.

Allerede i 1979 ble det drøftet forslag til avtale om kommunal overtagelse av Søndre Aremark vannverk A/L, uten at det ble oppnådd enighet om dette.

I styrets årsberetning for 1981 som ble fremlagt på generalforsamlingen 9. desember 1981 fremgikk det at vannverket forsynte 101 abonnenter på andelslagets ledning fra Blanketjern til Skodsberg, samt Bjørkebekk og at det ble forsynt 136 abonnenter på kommunens ledningsnett. Totalt 237 abonnenter.

Av generalforsamlingen den 6. juni 1983 fremgikk det av styrets årsberetning at tallet fra økt til 106 abonnenter som til sammen hadde 980 stemmer, samt at 203 ble forsynt fra kommunens ledning. Kommunens andeler utgjør 904 stemmer.

Av årsberetningen for 1988-89 fremgår det at vannverket på det tidspunktet forsynte ca. 140 abonnenter, foruten de som var tilknyttet kommunens del av vannverket, fra Skodsberg og nordover.

I et utdatert brev fra 1996 til kommunen v/kommunekassereren fremgår det at kommunen på tidspunktet for avholdelse av generalforsamlingen i 1995 hadde 200 abonnenter. Det ble påpekt at en innbetaling på kr. 2.500 i ny andelskapital pr. abonnent ville gi kommunen en innbetaling på kr. 500.000. Kommunen ble på dette tidspunktet ansett for å ha 1672 andeler, og at andelslaget hadde 134 abonnenter.

I referatet fra årsmøtet den 30. mars 1998, ble det bl.a. fattet vedtak om at det måtte tegnes 10 andeler å kr. 1 250,- for tilknytning til husstandsabonnenter. I styrets årsmelding for 1997 ble det bl.a. vist til at vannverket hadde 139 helbetalende abonnenter og 113 hytter, og at kommunen hadde 222 stk.

I årsberetningen for 2003 er det vist til at vannverket hadde 157 andelseiere, og at det leverte vann til samlet 927 personer.

I styremøte den 24. mai 2006, ble vannverkets andeler behandlet som en særskilt sak. Da styret ikke ble ferdig med dette i sitt møte den 24. mai, ble det avholdt nytt styremøte den 14. juni. Vi har fått oversendt et felles møtereferat for disse styremøtene. Her fremgikk det at vannverket hadde totalt 1765 andeler, som var fordelt slik:

1. Skotsberg hyttefelt:	60 andeler
2. Årby hyttefelt:	63 andeler
Resten er knyttet direkte til vannverket:	<u>1642 andeler</u>
Aremark kommune:	1280 andeler

Dette ga en sum på totalt 3045 andeler pr. mai/juni 2006. Avslutningsvis ble det påpekt at korrekt antall hytter for hyttegrenen Skodsberg var 90 og ikke 60.

Jeg kan ikke se at fordelingen av eierandeler er omtalt i senere korrespondanse hverken internt i Søndre Aremark vannverk eller i Aremark kommune.

Dette tyder på at søndre Aremark ikke eide over 50 % av andelene i vannverket på tidspunktet for samvirkeforetakets oppløsning. Det er også opplyst fra nåværende rådmann Mette Eriksen, som tidligere var økonomisjef, at kommunen sto med 1280 andeler i de sist registrerte opplysningene om dette ved oppløsningen av vannverket.

3.2 Årsmøte i Søndre Aremark vannverk den 25. april 2012.

Det ble innkalt til årsmøte den 25. april 2012. På dagsorden var bl.a. spørsmål om fremtidig eierstruktur for vannverket. Det ble i den forbindelse vist til § 15 i vannverkets vedtekter og et notat fra styret. Fra styrets notat hitsettes følgende:

«Vannverkets eier- og driftsform har vært oppe til debatt flere ganger siden oppstart på tidlig 1970-tallet. Det er imidlertid så mange sår siden dette ble debattert sist og mye har hendt de senere årene som tilsier at saken bør tas opp til ny vurdering:

1. Aremark kommune (AK) har overtatt drift og vedlikehold av hele vannverkets ledningsnett, både den gamle «kommunale» delen, senere også den «private».
2. Fra 2008 har AK leid hele den private delen av ledningsnettet og dermed overtatt ansvaret for drift av vannbehandlingsanlegget i Blankekleiv.
3. AK har overtatt ansvaret for ettersyn av vannkilden Blanketjern, og eventuelt kalking etter behov.
4. AK har også ansvaret for innkreving av vann- og tilkoblingsavgift for hele nettet, samt betale leie til SAV for vannkilden Blanketjern.

Det er avslutningsvis påført følgende med håndskrift;

*«Styrets forslag til vedtak:
Andelslaget oppløses i henhold til vedtektenes § 15.*

På dette tidspunktet var følgende bestemt om oppløsning i vedtektenes § 15:

*«Forslag om oppløsning av laget skal legges frem for generalforsamlingen.
Hvis forslaget oppnår 2/3 flertall blant de stemmer som er representert på møtet, skal forslaget behandles av ny ordinær generalforsamling.
Ved simpelt flertall blant de stemmer som er representert på dette senere møte er laget oppløst.*

Bli laget oppløst, skal dets aktiva og passiva tilfalle Aremark kommune og skal brukes til å sikre vannforsyningen i de områder som er nevnt under paragraf 2».

Det følger videre av pkt. 7 i referatet at debatten om eierskapsstruktur for vannverket pågikk over flere timer, uten at det ble konkludert med noe. Årsmøte ga imidlertid styret fullmakt til å arbeide videre med kommunen om spørsmål om overtakelse/oppløsning av vannverket.

3.3 Årsmøte i Søndre Aremark vannverk 4. april 2013.

Styret drøftet spørsmålet om kommunal overtakelse på styremøte den 13. mars 2013. Notatet fra dette møtet er i det alt vesentlig likelydende med styrets notat som fulgte møteinnkallingen til generalforsamling (årsmøte) den 25. april 2012, som gjennomgått over. Styrets forslag til vedtak var pr. 13. mars 2013, at vannverket ble oppløst iht § 15 i vedtektene.

Styret innkalte til generalforsamling den 4. april 2013. Spørsmål om skifte av eierform skulle da drøftes som sak nr. 7, mens spørsmålet om oppløsning av vannverket iht vedtektene skulle drøftes som sak nr. 8. Det ble i den forbindelse vist til styrets årsberetning for 2012, der det bl.a. fremgikk at forutsetningene om fortsatt drift var tilstede også for 2012, og at årsregnskapet for 12 var satt opp under denne forutsetningen.

I protokollen for årsmøte den 4. april 2013, fremgår følgende beslutninger om sak nr. 7 og 8.:

*«Sak 7: Skifte av eierform fra AL til SA
Styrets forslag til vedtak ble godkjent.
Vedtak: Det settes i verk tiltak for å etterkomme krav fra Brønnøysundregistrene.
Eierform endres fra AL til SA (samvirkeforetak)*

*Sak 8: Oppløsning av SA iht. vedtektene
Styrets forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.
Vedtak: Søndre Aremark Vannverk L7A oppløses i henhold til paragraf 15 i vedtektene.»*

3.4 Nærmere om bakgrunnen. Mattilsynets oppfølging av Søndre Aremark vannverk.

Mattilsynet tilskrev Søndre Aremark vannverk A/L første gang i brev 14. september 2010 med oversendelse av tilsynsrapport fra foretatt inspeksjon av vannverket den 25. august 2010 og med varsel om vedtak om pålegg.

Det ble påpekt at fargetallet i Blanktjern de siste årene hadde økt fra et fargetall på 10 til over 20, og at det installerte forfilteret fungerte dårlig som fargereducerende rensetrinn, og at dette innebar at den andre hygieniske barrieren, det installerte UV-anlegget fungerte dårlig.

Det ble påpekt at Søndre Aremark vannverk hadde 34 km overføringsledning, nærmere 65 km transportsystem, og at dette var basert på selvføll, slik at det ikke fantes noen trykkøkingsstasjoner.

Det ble lagt tyil grunn at i underkant av 1000 personer på dette tidspunktet ble forsynt fra Søndre Aremark Vannverk.

Det ble varslet om at vannbehandlingsanlegget ikke var tilpasset råvannskvaliteten, og at fargetallet måtte reduseres med mulig og helst ned mot 5 for at UV-anlegget skulle være en effektiv hygienisk barriere. Det ble understreket at dette regelbruddet ble ansett for å være alvorlig.

I brev datert 5. oktober 2010 ble dette fulgt opp gjennom vedtak om pålegg fra Mattilsynets side med hjemmel i matloven § 23. Pålegget gikk ut på at vannverkseier ble pålagt å treffe nødvendige tiltak for å tilfredsstille kravet til minst 2 hygieniske barrierer. Det ble også stilt krav til internkontrollsystem, beredskapsplan og at det ble tatt minst 6 råvannsprøver pr. år. Frist for gjennomføring av pålegget ble satt til 30. april 2011.

I brev fra Mattilsynet den 12. oktober 2011 til Søndre Aremark vannverk ble det gitt utvidet frist for gjennomføring av Mattilsynets pålegg til 30. april 2012.

Ved brev fra Mattilsynet til Søndre Aremark vannverk den 21. juni 2013 ble det varslet om en løpende dagsmulkt på kr. 10.000 pr. dag dersom vedtaket ikke var etterkommet innen 14. januar 2014. Det ble samtidig meddelt at man ville anse vedtaket som oppfylt, dersom Søndre Aremark Vannverk AL eller Aremark kommune innen fristen for tvangsmulkten, fattet et forpliktende vedtak om valgt løsning inkludert en fremdriftsplan og bevilget nødvendige økonomiske rammer for gjennomføring av vedtaket.

I etterfølgende brev fra Mattilsynet den 29. juli 2013 til Søndre Aremark vannverk A/L ble det fattet formelt vedtak om tvangsmulkt med virkning fra 13. januar 2014, dersom de oppstilte kravene ikke var etterkommet innen denne datoen og frem til Mattilsynet vurderte at pålegget var etterkommet.

Det ble på bakgrunn av kommunens brev til Mattilsynet den 19. august 2013 avholdt et møte mellom Aremark kommune, Søndre Aremark vannverk og Mattilsynet i september 2013. Det ble der vist til den vedtatte hovedplanen for vann og avløp hvor det forelå en økonomidel som blant annet inneholdt en investeringsramme for et nytt vannverk i Aremark, og at denne hovedplanen var blitt vedtatt av kommunestyret i juni 2013.

Det skal også ha blitt sendt et brev fra selskapet «Vannplan» den 9. oktober 2013 til Mattilsynet der det ble orientert om at kommunen hadde engasjert selskapet for bistand til renovering av Søndre Aremark vannverk.

Mattilsynet ga i brev den 21. oktober 2013, under henvisning til dette brevet, der det også fremgikk at renoveringen skulle være ferdig i januar 2015, og at Aremark kommune ville legge inn finansiering av prosjektet i sitt budsjett for 2014, uttrykk for at den foreslåtte fremdriften var tilfredsstillende, og at vedtaket om tvangsmulkt ville bli trukket dersom kommunen inngikk nødvendige avtaler for å sikre den angitte fremdriften.

Etter å ha mottatt nytt brev fra selskapet «Vannplan» den 14. november 2013, la Mattilsynet til grunn at kommunen hadde forpliktet seg til å treffe nødvendige fargereduserende tiltak iht fremdriftsplan for renovering av Søndre Aremark Vannverk, og bekreftet at vedtaket var blitt etterkommet.

Som påpekt og dokumentert av deg som bilag 6 i ditt brev av 1. oktober 2017 ble det søkt om plangodkjenning for nytt/endret vannbehandlingsanlegg til Mattilsynet den 23. januar 2014. Søker var imidlertid ikke Aremark vannverk, som angitt av deg i ditt brev, men Søndre Aremark Vannverk A/L, og søknaden ble utfylt av Trond Lohne på vegne av vannverket.

Under punktet om beskrivelse fremgår det imidlertid som følger:

«Det samlede vannforsyningssystemet er i dag deleid av andelslaget Søre Aremark vannverk og Aremark kommune. Andelslaget legger imidlertid opp til at alle retter og plikter skal overdras kommunen i løpet av februar 2014. Plan for renovering er derfor utarbeidet av Aremark kommune.»

Dette er sannsynligvis årsaken til at teknisk sjef Ann-Cathrin Johansson er oppført som kontaktperson på søknaden.

Det fremgår videre av søknaden på s. 5 at det som ledd i renovering i 2014-2015 vil bli anlagt et nytt inntak på ca 15 meters dyp med grovsil og ny råvannsledning frem til prosess. Det fremgår også på s. 7 av det var planlagt et nytt rentvannsbasseng med netto volum på 705 kubikkmeter som tilsvarer midl. døgn 2044 (mid/d) når fritidsboligene er i bruk. For dette var det ikke registrert kontaktperson.

Mattilsynet tilskrev etter dette Søndre Aremark vannverk A/L i brev datert 25. februar 2014. Av brevets sammendrag fremgår følgende:

«Søndre Aremarkvannverk er et andelslag. Andelslaget legger opp til at alle plikter og rettigheter skal overdras i sin helhet til Aremark kommune så snart formelle beslutninger er tatt i årsmøtet. Etter planene skal hele vannforsyningssystemet være eid av Aremark kommune i løpet av mars 2014. Mattilsynet ser det derfor som formålstjenlig å forholde oss til Aremark kommune som søker om plangodkjenningen, da de vil være eier når en eventuell oppstartstillatelse kan gis når anlegget er ferdigstilt.»

Endringsplanene er beskrevet som følger på s. 2:

«Aremark kommune planlegger å fortsatt benytte Store Blanktjern som kilde, og Mattilsynet legger til grunn kommunens beregninger at kilden vil ha tilstrekkelig kapasitet til å dekke drikkevannsbehovet i hele planperioden frem til 2044.

Det skal videre etableres et nytt prosessanlegg som skal bygges på samme sted som dagens behandlingsanlegg er plassert.

Det skal etableres 2 parallelle produksjonslinjer som vil kunne operere uavhengig av hverandre. Kapasitete vil være på ca 350 kubikkmeter pr. døgn pr. linje.

Høydebaseng (rentvann) er planlagt på minimum 400 kubikkmeter og vil bli plassert etter vannbehandlingsanlegget, men på samme høydekote som råvannskilden. Dette for å sikre tilstrekkelig trykk ut til forbruker med selvfall. Rentvannet må derfor pumpes til bassenget.

Disse forhold er antagelig forklaringen på at det var Aremark kommune som sendte ut tilbudsinnbydelse til potensielle leverandører på entrepris 2 knyttet til basseng og prosess teknisk og ikke-teknisk renovering av Søndre Aremark VV den 29. april 2014, jf. bilag 8 til ditt brev.

Det forhold at Aremark kommune her er angitt som oppdragsgiver, kan åpenbart ikke få den betydning at kommunen anses for å være eier av anlegget på det aktuelle tidspunktet, og det er så langt jeg kan forstå heller ikke hevdet av deg på vegne av dine klienter, jf. at det er 30. juni 2014 som er anført som aktuelt overtakelsestidspunkt fra din side, alternativt 1. januar 2008.

Det forhold at det på dette tidspunktet i henhold til foreliggende planer fra andelslagets side ble lagt opp til en overtagelse i mars 2014, har åpenbart heller ingen betydning for forståelsen av når overtagelsesdato fant sted, når denne rent faktisk ble betydelig forsinket i forhold til det som på dette tidspunktet ble lagt til grunn.

Som det vil fremgå av redegjørelsen under pkt. 4.4.3 nedenfor har da også Mattilsynet rent faktisk lagt et senere overtagelsestidspunkt til grunn i et senere brev.

3.5 Nærmere om oppløsningen og avviklingen av vannverket i 2014

Ved generalforsamling den 19. februar 2014 ble det enstemmig stemt for at vannverket skulle oppløses og overtas av kommunen. Styret ble i den forbindelse gitt fullmakt til å gå videre med prosessen vedrørende overdragelsen til kommunen. På tidspunktet for generalforsamlingens vedtak gjaldt §15 i vannverkets vedtekter.

Det må legges til grunn at vannverket ikke som følge av dette vedtaket var overtatt av kommunen som følge av den prosessen som skulle iverksettes ifm overdragelsen til kommunen.

Av vannverkets årsberetning for avviklingsoppgjøret pr. 30. juni 2014 i fremgår det at vannverket var blitt besluttet oppløst og at det var gjort avtale med kommunen «om at de vil overta» eiendomsretten og det fulle drift- og vedlikeholdsansvaret av lagets vannverk med tilhørende ledningsnett, samt alle bankinnskudd og fordringer (alle aktiva) og gjeldsposter som fremgikk av avviklingsregnskapet. Selve avviklingsoppgjøret er undertegnet av samtlige styremedlemmer.

Formuleringen som er brukt tilsier at overtagelsen ikke allerede pr. 30. juni 2014 rent faktisk var blitt overtatt av kommunen.

I protokoll fra ekstraordinært årsmøte den 30. juni 2014, der det fremgår at den eneste tilstedeværende var styreleder Harald Sørli, er det i pk. 3.1 annet punktum angitt at selskapets eiendeler som i hovedsak består av vannverk ved Blanktjern med tilhørende vannledningsnett i henhold til vedtektene er stilt vederlagsfritt til rådighet for Aremark kommune.

Under pkt. 3.2 er det angitt at det ble besluttet «å snarest iverksette sletting av selskapet».

Det følger av de registrerte kunngjøringene for det private vannverket i Brønnøysundregisteret, at regnskapsregisteret den 8. august 2014 hadde mottatt og godkjent årsregnskapet for regnskapsåret 2013 fra vannverket v/ Harald Sørli Fladeby.

Selskapet ble formelt slettet fra Brønnøysundregisteret den 19. september 2014.

Den 23. september 2014 påpekte Mattilsynet ved Klaus Fotland i en e-post til Aremark kommune v/Ann-Cathrin Johansson at de hadde mottatt en opphørsmelding fra enhetsregisteret på Søndre Aremark vannverk med org nr. 970219994, og at man var kjent med at Aremark kommune «skal ta over driften» av dette vannverket. Det ble i den forbindelse anmodet om informasjon om hvilket bedriftsnummer vannverket skulle registreres på.

Det aktuelle bedriftsnummeret 976 663 950 ble oppgitt av Aremark kommune ved Mette Eriksen den 30. september 2014 til Ann-Cathrin Johansson og formodentlig sendt videre samme dag til Mattilsynet.

Det foreligger deretter en e-post fra Jim Olaussen i selskapet RevisorTeam til Aremark kommune den 21. oktober 2014 der det ble påpekt at dersom det var behov for ytterligere avtaler eller dokumentasjon på at eierforholdet til vannverket og ledningsnettet var overtatt av kommunen, så måtte dette utarbeides.

I brev fra Aremark kommune v/Mette Eriksen til Marker Sparebank den 22. desember 2014 ble det bekreftet at Aremark kommune «overtar» Søndre Aremark Vannverks aktiva og passiva da andelslaget var oppløst, og det ble bedt om at nærmere angitte bankkontier ble overført til Aremark kommune.

I etterfølgende brev fra Mattilsynet til Aremark kommune v/Ann-Cathrin Johansson den 17. juni 2016 er det lagt til grunn, i forbindelse med innvilget søknad om oppstartstillatelse, at Søndre Aremark Vannverk AL ble overtatt av Aremark kommune i januar 2015.

4. SAKENS RETTSLIGE SIDE. SPØRSMÅLET OM KOMMUNENS KRAV ER FORELDET.

4.1 Kort om Thomasrud m.fl. og ditt syn på foreldesspørsmålet.

Det er både i Thomasruds brev av 20. september 2017 og i ditt brev av 1. oktober 2017 anført at foreldelsesfristen for kommunes krav på tilknytningsgebyr ikke startet å løpe da selskapet ble settet i Brønnøysundregisteret den 19. september 2014, men allerede den 30. juni 2014, da Søndre Aremark Vannverk i ekstraordinært årsmøte på dette tidspunktet besluttet «snarest å iverksette sletting av selskapet», jf. det som fremgår av protokollen fra dette møtet.

Tilstede på dette møtet synes utelukkende å ha vært styreleder Harald Sørli.

Under henvisning til dette er det fremholdt fra Thomasrud m.fl. og deg at foreldelsesfristen på tre år startet å løpe den 30. juni 2014, og at kommunens krav på tilknytningsgebyr således var foreldet ved uttaket av forliksklagene den 19. september 2017, da det legges til grunn at kommunen allerede fra 30. juni 2014 kunne ha krevd tilknytningsgebyr etter lov om kommunale vass- og avløpsanlegg overfor de som frem til da hadde vært abonnenter i Søndre Aremark Vannverk.

Etter min oppfatning er det høyst tvilsomt om dette er en korrekt forståelse av faktum i saken, sett i sammenheng med reglene i samvirkeloven og foreldelsesloven, samt foreliggende dokumenter i saken. Dette vil bli nærmere gjennomgått nedenfor.

4.2 Kort om utgangspunktet etter § 3 i lov om kommunale vass- og avløpsanlegg og forurensningsforskriften § 16-3.

Jeg er enig med deg i at utgangspunktet for foreldelsesfristen etter foreldelsesloven § 3 er at fristen løper fra det tidspunkt hvor kommunen som fordringshaver tidligst hadde rett til å kreve oppfyllelse. Det vil si fra det tidspunkt kommunen tidligst hadde rett til å sende ut krav på tilknytningsgebyr overfor de som tidligere var abonnenter i Søndre Aremark Vannverk.

Tidspunktet for når kommunen har en slik rett og plikt reguleres av § 3 i lov om kommunale vass- og avløpsanlegg av 16. mars 2012. Bestemmelsen fastslår at:

«Når ein fast eigedom har tilknytning til kommunal vass- eller avløpsleidning, anten beinveges eller gjennom privat samleidning, har eigaren skyldnad til å svare vass- og avløpsgebyr til kommunen.»

I forurensningsforskriften § 16-3 er det presisert at plikten til å betale engangsgebyr for tilknytning oppstår når en ellers gebyrpliktig eiendom blir bebygd, eller «når gebyrplikt for bebyggd eiendom inntreffer etter lov om kommunale vass- og kloakkavgifter § 1» (nå § 3).

For ordens skyld skal bemerkes at det også fremgår av svarbrevet fra Klima- og miljødepartementet den 4. oktober 2017, at kommunen også ved kommunal overtakelse har grunnlag for å kreve tilknytningsgebyr, selv om det ikke skjer en ny fysisk tilknytning.

Hvilken holdning kommunens representanter tidligere evt. måtte ha hatt til dette spørsmålet binder ikke kommunen i en sak der kommunen har en rettslig plikt til å kreve inn tilknytningsgebyret. Det vises i denne forbindelse til Høyesteretts avgjørelse den 29. april 2014 i sak mellom Halden kommune og Nordby kjøpsenter inntatt i Rt. 2014 s. 429 om i hvilken utstrekning Nordby kjøpsenter hadde plikt til å betale tilknytningsgebyr til Halden kommune.

Som det fremgår av premiss 26 i dommen gjorde Nordby kjøpsenter blant annet gjeldende at lovens utgangspunkter kunne fravikes ved avtale, og at det var det som var tilfelle i den aktuelle saken. Førstvoterende dommer Stabel, som representant for flertallet, påpekte i premiss 31, at det for tilknytningsgebyret ikke forelå noen unntaksadgang, og at kommunen derfor ikke ville ha hatt adgang

til å inngå bindende avtale som fritok Nordby for tilknytningsgebyr. Som påpekt under premiss 32 var det derfor unødvendig å se på spørsmålet om det faktisk var inngått en avtale med et slikt innhold.

4.3 Spørsmål om kommunen kunne kreve tilknytningsgebyr etter avtalen fra 1. januar 2008, slik at kravet var foreldet pr. 1. januar 2011.

Først fra det tidspunkt Aremark kommune ble eier av det ledningsnett som tidligere var eid av Søndre Aremark vannverk, har kommunen rett til etter loven å kreve tilknytningsgebyr fra de tidligere eierne av Søndre Aremark Vannverk.

Det er ikke inntatt noen tilsvarende regel i lov om kommunale vass- og avløpsanlegg eller i andre lover, som for drift av avløpsanlegg i forurensningsloven § 25, som er en spesialhjemmel for at kommunen i slike tilfeller kan kreve sine utgifter dekket etter lov om kommunale vass- og avløpsanlegg.

Det innebærer at den disposisjonsretten som kommunen hadde i kraft av leieavtalen med vannverket den 1. januar 2008 ikke i seg selv ga hjemmel for å kreve inn tilknytningsgebyr etter lov om kommunale vass- og avløpsanlegg § 3, eller den tilsvarende bestemmelsen inntatt i § 1 i den tidligere gjeldende lov om kommunale vass- og kloakkavgifter fra 31. mai 1974.

Grunnlaget for å kreve dette var fortsatt i vannverkets vedtekter, jf. § 4 som ga vannverkets årsmøte rett til å fastsette tilkoblings- og vannavgiften for det påfølgende år. Denne bestemmelsen ble ikke endret i forbindelse med inngåelsen av driftsavtalen med kommunen. Det forhold at styret i vannverket ikke forholdt seg til sine egne vedtekter og hjemmelsgrunnlaget ikke ble problematisert ved kommunens utsendelse av fakturaene endrer ikke på dette.

Det er følgelig først fra det tidspunkt kommunen blir eier av de nevnte hovedledningene tilhørende Søndre Aremark Vannverk at foreldelsesfristen starter å løpe.

4.4 Spørsmål om fra hvilket tidspunkt kommunen ble eier av Søndre Aremark vannverk.

Gjennomgangen viser at vannverket med tilhørende vannledningsnett var stilt til rådighet til kommunen pr. 30. juni 2014 i samsvar med vannverkets vedtekter.

Som tidligere nevnt er 30. juni også angitt som datoen både for opphøret av den avgiftspliktige virksomheten og nedleggelsen av virksomheten, i vannverkets slettemelding til Brønnøysundregisteret den 16. juli.

Du har i ditt brev vist til at det ikke foreligger andre klare holdepunkter for et senere overtakelsestidspunkt, og at det er Aremark kommune som har bevisbyrden for et senere overtakelsestidspunkt.

Disse forhold kan isolert sett trekke i retning av at kommunen allerede fra 30. juni 2014 hadde anledning til å kreve betaling av tilknytningsgebyr overfor de som var tilknyttet vannledningsnettet.

På den annen side er det slik at den oppfatning vannverket var av pr. 30. juni 2014 imidlertid ikke i seg selv er avgjørende for foreldelsesfristens tidspunkt. Det foreligger i saken flere holdepunkter for et senere overtakelsestidspunkt som jeg vil komme inn på nedenfor.

For å ta det mest åpenbare først. Hvordan kommunen, som den annen avtalepart, har forholdt seg til overtagelsestidspunktet har åpenbart også betydning for spørsmålet om når den kommunale overtakelsen fant sted. En bestemmelse inntatt i vannverkets vedtekter binder ikke uten videre kommunen på dette punkt. Se nærmere under pkt. 4.4.1.

Som det fremgår av gjennomgangen av faktum i saken foreligger det ingen opplysninger om at Aremark kommune var i flertall i samvirkeforetaket på tidspunktet for beslutning om oppløsning av

samvirkeforetaket. Kommunens deltakelse i samvirkeforetaket alene er følgelig ikke tilstrekkelig til å binde Aremark kommune til en bestemt forståelse mht. overtakelsestidspunkt.

Det er også relevant å se på bestemmelsene i samvirkeoven knyttet til avvikling og opphør av samvirkeforetak i og med at Søndre Aremark SA var et samvirkelag som falt inn under lovens virkeområde. Se pkt. 4.4.2.

Der det foreligger få holdepunkter mht. hva som er avtalt som overtagelsestidspunkt er det også av interesse hvilken oppfatning sentrale myndighetsorganer som f.eks. Mattilsynet har hatt om overtagelsestidspunktet. Se pkt. 4.4.3.

Endelig er det av interesse å se på hvilken løsning foreliggende avtaler mellom partene gir anvisning på. Dette drøftes særskilt under pkt. 4.4.4.

4.4.1 Kommunes holdning til overtagelsestidspunktet.

Hva gjelder kommunens holdning til overtagelsestidspunktet vises til e-post fra daværende teknisk sjef i Aremark kommune, Ann-Catrin Johansson til vannverkets formann Harald Sørli den 16. oktober 2014, der det fremgår følgende:

*«Vi har fortsatt ikke fått overdragelse papirene på vannverket.
Kan du ta kontakt med deres revisor.»*

E-posten vedlegges som **bilag 1**.

E-posten taler isolert sett i retning av at Ann-Catrin Johansson på dette tidspunkt ikke oppfattet at kommunen hadde overtatt vannverket.

Den 21. oktober 2014 sendte RevisorTeam v/ Jim Olaussen en e-post til kommunen v/Johansson. Under henvisning til § 15 i vannverkets vedtekter, styrets beretning om oppløsningen av vannverket og årsmøteprotokollen pr. 30. juni 2015, ble det påpekt at dersom det var nødvendig med ytterligere avtaler/dokumenter på at eierforholdet til vannverket og ledningsnettet *«er overtatt av kommunen» måtte dette utarbeides. Se bilag 2.*

Kommunen v/ Eriksen besvarte e-posten samme dag, der det ble spurt om det fantes et avviklingsregnskap. Vi har ikke fått oversendt noen e-poster som videre korrespondanse mellom kommunen og RevisorTeam om dette.

Selv om e-posten fra RevisorTeam v/Olaussen, som antas å være revisor for Søndre Aremark vannverk, isolert sett kan tyde på at selskapets revisor anså at overtagelsen i alle fall på dette tidspunkt hadde funnet sted, er e-post utvekslingen interessant fordi den viser at kommunen på dette tidspunkt ikke hadde mottatt noen dokumentasjon fra hverken vannverket eller vannverkets revisor. Det taler imot at kommunen allerede på dette tidspunkt i relasjon til reglene i foreldelsesloven § 3 skal anses for å kunne fakturere tilknytningsgebyret overfor de som var tilknyttet Søndre Aremark Vannverks ledningsnett.

Først ved brev fra Aremark kommune v/Mette Eriksen til Marker Sparebank den 22. desember 2014 gis det formelt uttrykk for i brevets form av Aremark kommune overtar Søndre Aremark Vannverks aktiva og passiva. Brevet vedlegges som **bilag 3**.

Det bes legge merke til at følgende formulering er benyttet i brevet:

«Det bekreftes herved at Aremark kommune overtar Søndre Aremark vannverks aktiva og passiva da andelslaget er oppløst, og ber om at bankkontiene 1050.07.40650 og 1050.59.14444, samt gjeldsbrevlåen med kontonummer 1050.83.79329 blir overført til Aremark kommune.»

Det er verdt å merke seg at Eriksen på dette tidspunktet ikke bruker formuleringen «*har overtatt*», som ville være naturlig dersom kommunen anså at den allerede hadde tatt over vannverket, men uttrykket «*overtar*», som språklig sett henspiller på noe som er i ferd med å skje eller skal skje i nær fremtid. Formuleringen kan isolert sett tas til inntekt for at et overtakelsestidspunkt pr. 1. januar 2015 er mest naturlig.

Brevets formulering med anmodning til banken om å få bankkontoer og gjeldsbrevlån «*overført*» til seg, trekker i retning av at kommunen pr. 22. desember 2014 *ikke* hadde overtatt vannverkets aktiva og passiva.

4.4.2 Samvirkelovens bestemmelser om foreldelsesfrist ved oppløsning.

Samvirkeloven § 131 gir nærmere bestemmelser om stillingen til foretaket under avviklingen. Det fremgår her at under avviklingen skal årsregnskapet avlegges, revideres og sendes til Regnskapsregisteret etter samme regler som ellers gjelder. Det skal settes opp en avviklingsbalanse etter § 132, og denne skal legges ut på foretakskontoret til ettersyn for medlemmene. Kopi av balansen, evt. med påtegning fra revisor, skal sendes til alle medlemmene med kjent adresse eller på annen forsvarlig vis gjøres tilgjengelig for medlemmene.

Bestemmelsene om endelig oppløsning er inntatt i samvirkeloven § 136. Det fremgår her at etter avsluttet utdeling skal avviklingsstyret legge frem revidert oppgjør for årsmøtet, og når dette er godkjent, skal det meldes til Foretaksregisteret at selskapet er endelig oppløst.

Samvirkeloven § 138 om ansvar for udekkede kostnader er i denne sammenheng interessant. Bestemmelsen fastslår at overfor kreditorer som ikke har fått dekning etter § 133, og heller ikke er tilstrekkelig sikret ved avsetting etter § 135 andre ledd, hefter medlemmene solidarisk inntil verdien av det som vedkommende har mottatt som utdeling etter § 135.

Overfor en slik kreditor hefter dessuten medlemmene av avviklingsstyret solidarisk uten avgrensning dersom det ikke blir godtgjort at de har handlet forsvarlig. Kravet etter første ledd blir foreldet tre år etter at den endelige oppløsningen av foretaket ble registrert i Foretaksregisteret. Dette må være tidspunktet for slettingen av selskapet i foretaksregisteret/enhetsregisteret.

Den samme løsningen følger av allmennaksjelova § 16-12 hva gjelder aksjeeierne og avviklingsstyrets medlemmer sitt ansvar overfor kreditorer som ikke har fått dekning.

Selv om denne bestemmelsen ikke er direkte anvendelig på spørsmålet om kommunens overtagelsestidspunkt kan det være et moment i en totalvurdering som må foretas av spørsmålet om overtagelsestidspunktet. Samvirkelovens regler taler derfor isolert sett for at det er 19. september 2014 som er det tidspunkt kommunen tidligst kan ha blitt eier.

4.4.3 Andre myndigheters oppfatninger av overtagelsestidspunktet.

Vannverket ble slettet fra foretaksregisteret den 19. september 2014. Basert på oversendte saksdokumenter og opplysninger fra kommunen er det fra vår side lagt til grunn at dette er den datoen kommunen *tidligst* kunne fremsatt krav om tilknytningsgebyr.

Det foreligger imidlertid korrespondanse i saken som tyder på at sentrale myndigheter, slik som Mattilsynet Region Stor-Oslo, har oppfattet at overtagelsestidspunktet har vært senere enn dette.

Det vises for det første til støtte for dette til e-post fra Klaus Fottland i Mattilsynet til Ann-Catrin Johansson den 23. september 2014 der det gis uttrykk for følgende:

«Vi har mottatt en opphørsmelding fra enhetsregisteret på Søndre Aremark vannverk med org nr. 9702 19994.

Vi er kjent med at Aremark kommune skal ta over driften og ansvaret for dette vannverket.

For å få oppdatert våre register ber jeg om at jeg for informasjon over hvilket bedriftsnummer vannverket skal registreres på.»

Formuleringen i e-posten fra Fotland, der han bruker uttrykket «skal ta over driften» i motsetning til «har overtatt driften» tyder på at Mattilsynet på dette tidspunktet ikke oppfattet at kommunen allerede hadde tatt over driften av vannverket, men at dette skulle skje i nær fremtid. E-posten vedlegges som bilag 4. Denne forståelsen styrkes også av etterfølgende brev fra Mattilsynet jf. nedenfor.

Kommunen v/ Mette Eriksen besvarte e-posten fra mattilsynet den 30. september 2014, der det ble opplyst at vannverket skulle registreres på org.nr. 976 663 950.

Mattilsynet tilskrev Aremark kommune i brev datert 17. juni 2016 i forbindelse med mottatt søknad om oppstartstillatelse for Søndre Aremark vannverk. I brevet gis det uttrykk for Mattilsynets forståelse av overtagelsestidspunktet som følger:

«Mattilsynet viser videre til søknad om plangodkjenning for endret vannforsyningssystem ved Søndre Aremark vannverk AL, datert 23.1.2014. Søndre Aremark vannverk AL ble overtatt av Aremark kommune i januar 2015»

Brevet vedlegges som bilag 5.

4.4.4 Bestemmelsen om oppsigelse av leieavtalen mellom partene 1. januar 2008

Pkt. 7 i leieavtalen mellom vannverket og kommunen av 1. januar 2008 innebærer at leieavtalen skulle forlenges for et kalenderår om gangen, med mindre noen av partene sa opp avtalen senest innen 1. juli med virkning for påfølgende kalenderår.

I den grad generalforsamlingens enstemmige beslutning om å oppløse vannverket for kommunal overtakelse, kan likestilles med en oppsigelse av leieavtalen, kan det argumenteres med at den kommunale overtakelsen først fikk virkning den 1. januar 2015, jf. leieavtalens pkt. 7.

En slik forståelse kan i så fall støttes av den avviklingsprosessen som har funnet sted, herunder kommunens brev til Marker Sparebank den 22. desember 2014, der det ble anmodet fra kommunen om at vannverkets aktiva og passiva, samt bankkontoer og gjeldsbrevlån ble overført. Det ville også vært naturlig at en kommunal overtakelse fikk virkning fra og med første regnskapsår etter at oppløsningen ble besluttet.

4.5 Rettspraksis som selvstendig grunnlag for krav på tilknytningsgebyr.

Uavhengig av spørsmålet om overtagelsestidspunktet for Søndre Aremark Vannverk er det som følge av kjæremålsutvalgets avgjørelse inntatt i Rt. 1982 s. 1788, spørsmål om ikke Aremark kommune har et selvstendig grunnlag for å kreve tilknytningsgebyr i den foreliggende situasjonen.

Kjæremålsutvalget tok i den aktuelle saken stilling til lagmannsrettens avgjørelse der det var lagt til grunn, i forhold til Finnøy kommunes krav på tilknytningsgebyr, at kommunen neppe kunne fremme krav om tilknytningsavgift om den anla et nytt og forbedret kloakksystem, eventuelt med en ny trasé, hvis vedkommende eiendommer fra før var tilkoblet et kommunalt ledningssystem, selv om dette ikke måtte tilfredsstillte kravene i den nye lov.

Høyesteretts kjæremålsutvalg fant at lagmannsretten hadde lagt en for snever oppfatning av rekkevidden av avgiftsloven § 1 første ledd første punktum (fra 1974). Høyesterett uttalte i den forbindelse at:

«Kloakkavgiftsloven med tilhørende kommunale forskrifter vil kunne komme til anvendelse også for eiendom som før ikrafttreden av kloakkavgiftsloven med forskrifter var tilkopleet, med eller uten avgift for tilknytningen, en kloakkledning som kan betegnes som kommunal, således når kommunen anlegger et nytt og forbedret kloakksystem som tjener til avløsning av et tidligere, utilfredsstillende system.»

Lov om kommunale vass- og avløpsgebyr fra 31. mai 1974 som Høyesteretts kjæremålsutvalg viser til i sin sak, er senere erstattet av lov om kommunale vass- og avløpsanlegg av 16. mars 2012 uten at det er noen realitetsendring hva gjelder spørsmålet om fastsettelse og beregning av gebyrenes størrelse.

På samme måte som Finnøy kommune, som følge av kjæremålsutvalgets avgjørelse, måtte anses berettiget til å kreve tilknytningsgebyr for avløp i den saken, må Aremark kommune være berettiget til å kreve tilknytningsgebyr for vann i vår sak, når Mattilsynets pålegg overfor Søndre Aremark vannverk har gjort det nødvendig å gjennomføre investeringer opp mot 12 millioner kroner knyttet til ny renseprosess for alene å tilfredsstillere drikkevannsforskriftens krav til 2 hygiensiske barrierer.

Beløpet har medgått til etablering av nytt bygg, ny rensemetode for resning av råvannet, samt etablering av nytt høydebasseng for å sørge for tilstrekkelig trykk til alle abonnenter. Dertil kommer at det er investert i nytt ledningsanlegg for vann i størrelsesorden kr. 3 millioner kroner. Totalt en investering på over 15 millioner kroner.

Investeringene er i denne saken så omfattende at det må kunne sammenlignes med den situasjon som forelå til avgjørelse hos Høyesteretts kjæremålsutvalg i Rt. 1982 s. 1788.

Mattilsynets pålegg var også en av begrunnelsene for at vannverket til slutt valgte å oppløse vannverket for kommunal overtakelse. Det vil derfor være svært urimelig om kommunen ikke skulle ha adgang til å ilegge tilknytningsgebyr overfor de tidligere eierne av Søndre Aremark Vannverk som aldri tidligere har betalt tilknytningsgebyr til Aremark kommune etter lov om kommunale vass- og avløpsanlegg, eller den tidligere loven fra 1974.

Grunnlaget for kommunens krav må være fra det tidspunkt anlegget er anlagt. Det kan reises spørsmål ved om det er fra det tidspunkt kommunen har startet driften av det nye vannbehandlingsanlegget, eller fra det tidspunkt det er innvilget søknad om oppstartstillatelse fra Mattilsynet.

Som det fremgår av Mattilsynets brev til Aremark kommune 17. juni 2016 vedlagt som bilag 5 til dette brev, har kommunen driftet det nye vannbehandlingssystemet siden januar 2016, mens oppstartstillatelse for bruk av anlegget til distribusjon til abonnentene er gitt med virkning fra 17. juni 2016. Kommunens krav på gebyr basert på dette grunnlaget er åpenbart ikke foreldet.

5. OPPSUMMERING. VIDERE HÅNDTERING AV SAKEN.

Hjemmelsgrunnlaget for kommunens krav på tilknytningsgebyr for vann fra de som tidligere var tilknyttet det private vannverket er lov om kommunale vass- og avløpsanlegg § 3 første ledd og forurensningsforskriften § 16-3, som bl.a. fastslår det skal betales vann- og avløpsgebyrer for eiendom som «*har tilknytning*» til kommunens ledningsnett.

Det fremgår av svarbrevet fra Klima- og miljødepartementet den 4. oktober 2017, at kommunen også ved kommunal overtakelse har grunnlag for å kreve tilknytningsgebyr, selv om det ikke skjer en ny fysisk tilknytning.

Det er for øvrig presisert i kommentarene til lov om kommunale vass- og avløpsanlegg § 3, at loven ikke åpner for fritak eller nedsettelse av utlignet gebyr av rimelighetsgrunner e.l.

Søndre Aremark vannverk var ikke et kommunalt eid vannverk. Kommunen har i alle fall siden 2006 etter de opplysninger som foreligger i saken ikke hatt et flertall av andelene i selskapet.

Den leieavtalen som ble inngått mellom partene om drift av anlegget den 1. januar 2008 innebar ikke at kommunen ble eier av anlegget. Kommunen hadde ikke grunnlag for å fakturere tilknytningsgebyr etter daværende lov om kommunale vass- og avløpsgebyrer av 31. mai 1974 på dette tidspunktet og heller ikke etter lov av 16. mars 2012 om kommunale vann- og avløpsanlegg da denne trådte i kraft 1. juli 2012, da det betinger at kommunen er eier av hovedanleggene som betjener de aktuelle eiendommene. Det innebærer at foreldelsesfristen på tre år ikke startet å løpe den 1. januar 2008.

Det følger av foreldelsesloven (fel.) § 2 sammenholdt med fel § 3, at den alminnelige foreldelsesfristen er 3 år, og at denne regnes fra den dagen «*fordringshaveren tidligst har rett til å kreve å få oppfyllelse*».

Under henvisning til avviklingsprosessen i 2014 fastholdes at kommunen ikke kunne ha fremsatt krav på tilknytningsgebyr etter lov om kommunale vass- og avløpsanlegg § 3 før avviklingen av vannverket var et faktum gjennom slettingen i foretaksregisteret, dvs. den 19. september 2014.

Det foreligger en rekke omstendigheter i saken som tyder på at både kommunen selv, men også offentlige myndigheter som Mattilsynet har ansett at overtagelsestidspunktet først var den 1. januar 2015. Det vises i denne sammenheng først og fremst til partenes avtale fra 1. januar 2008, som i pkt. 7 angir 6 måneders oppsigelse etter at partene sier opp avtalen. Det er i den forbindelse nærliggende å tolke vannverkets oppløsningsvedtak av 30. juni 2014 som en slik oppsigelse av avtalen som innebar at kommunens overtagelse skulle finnested pr. 1. januar 2015.

Det foreligger videre korrespondanse og e-post både fra kommunen selv, og fra Mattilsynet som klart indikerer 1. januar 2015 som overtagelsestidspunkt. Det vises til pkt. 4.4 ovenfor, der denne er nærmere gjennomgått og kommentert.

Uavhengig av spørsmålet om overtagelsestidspunktet anses at det foreligger et alternativt grunnlag for å kreve tilknytningsgebyr i denne saken basert på Høyesterett kjæremålsutvalgs kjennelse inntatt i Rt. 1982 s. 1788 der det ble lagt til grunn at tilknytningsgebyr også kunne ilegges i tilfelle der kommunen anla et nytt og forbedret avløpssystem til avløsning av et tidligere utilfredsstillende system. På samme måte må tilfellet være i vår sak der Aremark kommune har investert samlet over 15 millioner kroner til etablering av ny renseprosess og ledningsnett for å tilfredsstillende Mattilsynets krav til 2 hygieniske barrierer. Kommunens krav på tilknytningsgebyr på dette grunnlag er åpenbart ikke foreldet.

Som påpekt i vår telefonsamtale fredag 20. oktober 2017 ønsker kommunen og undertegnede å invitere til et møte torsdag 2. november 2017 i Aremark rådhus med deg og din partsrepresentant Per Ivar Thomasrud for å få saken best mulig belyst, før administrasjonen skal utarbeide sitt saksfremlegg til kommunestyret for videre behandling av denne saken. Det ble samtidig opplyst om at tilgang til foreliggende saksdokumenter kan fås ved kontakt med Aremark kommune ved Henriette Wisur-Olsen, og at det ved oppmøte på kommunens kontor kan tas ønskede kopier av de saksdokumenter du skulle anse for å være relevante for saken.

Med vennlig hilsen
Advokatfirmaet Guttorm Jakobsen AS

Guttorm Jakobsen
Advokat

Kopi: Aremark kommune v/rådmann Mette Eriksen.

Guttorm Jakobsen

Fra: Mette Eriksen <Mette.Eriksen@aremark.kommune.no>
Sendt: 20. oktober 2017 09:58
Til: Guttorm Jakobsen
Kopi: Henriette Cecilie Wisur-Olsen
Emne: VS: Vannverk

Leter etter noen andre mailer, og da kom jeg over denne. Sikkert uten betydning, men oversender likevel.

Mvh
Mette☺

Fra: Ann-Catrin Johansson
Sendt: 16. oktober 2014 11:14
Til: 'harald.sorlie@moelven.com' <harald.sorlie@moelven.com>
Kopi: Mette Eriksen <Mette.Eriksen@aremark.kommune.no>
Emne: Vannverk

Hei,

Vi har fortsatt ikke fått overdragelse papirene på Vannverket.

Kan du ta kontakt med deres revisor .

Med vennlig hilsen
Ann-Catrin Johansson
Teknisk sjef
Aremark kommune

Tlf 47 97 42 52

Guttorm Jakobsen

Fra: Mette Eriksen <Mette.Eriksen@aremark.kommune.no>
Sendt: 17. oktober 2017 17:22
Til: Guttorm Jakobsen
Emne: VS: Søndre Aremark Vannverk SA

Mvh
Mette☺

Fra: Mette Eriksen
Sendt: 21. oktober 2014 12:05
Til: Jim Olaussen <jim@revisor-team.no>
Kopi: Ann-Catrin Johansson <Ann-Catrin.Johansson@aremark.kommune.no>
Emne: SV: Søndre Aremark Vannverk SA

Finnes det noe avviklingsregnskap? Jeg må nesten vite hva som skal tas inn i kommunens regnskap.

Med hilsen
Mette Eriksen

Regnskaps- og økonomisjef
Aremark kommune
Tlf. 97 76 74 30

Fra: Jim Olaussen [<mailto:jim@revisor-team.no>]
Sendt: 21. oktober 2014 09:32
Til: Mette Eriksen
Emne: VS: Søndre Aremark Vannverk SA

Fra: Jim Olaussen [<mailto:jim@revisor-team.no>]
Sendt: 21. oktober 2014 09:21
Til: 'Ann-Catrin.Johansson@aremark.kommune.no'
Kopi: Sörlie, Harald (Harald.Sorlie@moelven.se)
Emne: Søndre Aremark Vannverk SA

Hei

Se vedlegg.

Vedtektene §15, styreberetning og årsmøte som vedtar avviklingsoppjøret.

Trengs det ytterligere avtaler / dokumentasjon på at eierforholdet til vannverket og ledningsnettet er overtatt av kommunen må dette utarbeides.

--

Med vennlig hilsen
RevisorTeam
Jim Olausen
Registrert revisor
Telefon: 69176705/ 92866535

Marker Sparebank
v/Steinar Lervik
Storgata 59

1870 ØRJE

OVERTAKELSE AV SØNDRE AREMARK VANNVERK

Det bekreftes herved at Aremark kommune overtar Søndre Aremark Vannverks aktiva og passiva da andelslaget er oppløst, og ber om at bankkontiene 1050.07.40650 og 1050.59.14444, samt gjeldsbrevlån med kontonummer 1050.83.79329 blir overført til Aremark kommune.

Viser til følgende dokumenter:

- Søndre Aremark Vannverks vedtekter
- Protokoll fra ekstraordinært årsmøte den 30.06.14
- Nøkkelopplysninger i Brønnøysundsregistrene om at selskapet med org.nr. 970 219 994 er slettet 19.09.14
- Aremark kommunestyres vedtak 13.06.13, sak 17/13 «Hovedplan vann, avløp og miljø 2014-2016»
- Budsjett og økonomiplan 2014-2017 for Aremark kommune vedtatt 12.12.13, sak 48/13
- Økonomiplan 2015-2018 for Aremark kommune vedtatt 11.09.14, sak 32/14
- Budsjett for 2015 for Aremark kommune vedtatt 11.12.14, sak 43/14

På forhånd takk!

Med hilsen

Mette Eriksen
Regnskaps- og økonomisjef

Guttorm Jakobsen

Fra: Mette Eriksen <Mette.Eriksen@aremark.kommune.no>
Sendt: 17. oktober 2017 17:00
Til: Guttorm Jakobsen
Kopi: Henriette Cecilie Wisur-Olsen
Emne: VS: Vedrørende opphør Søndre Areamark vannverk

Videresender mail vedr. vannverket.

Mvh
Mette☺

Fra: Mette Eriksen
Sendt: 30. september 2014 14:11
Til: Ann-Catrin Johansson <Ann-Catrin.Johansson@aremark.kommune.no>
Emne: SV: Vedrørende opphør Søndre Areamark vannverk

bedriftsnummer som vannverket i Aremark skal registreres på er: 976 663 950.

Mvh
Mette ☺

Fra: Ann-Catrin Johansson
Sendt: 24. september 2014 10:09
Til: Mette Eriksen
Emne: VS: Vedrørende opphør Søndre Areamark vannverk

Kan du hjelpe meg med dette ? se rødt

Fra: Klaus Fottland [<mailto:Klaus.Fottland@mattilsynet.no>]
Sendt: 23. september 2014 13:17
Til: Ann-Catrin Johansson
Kopi: Jane Sundelius
Emne: Vedrørende opphør Søndre Areamark vannverk

Hei

Vi har mottatt en opphørsmelding fra enhetsregistret på Søndre Aremark vannverk med org nr 970219994

Vi er kjent med at Aremark kommune skal ta over driften og ansvaret for dett vannverket

For å få oppdatert våre register ber jeg om at jeg for informasjon over **hvilket bedrifts nummer vannverket skal registreres på.**

Aremark kommune sitt hoved nummer er i følge våre opplysninger 940875560. Det vi trenger er hvilket under nummer den skal registrets på. Dette bør fortrinnsvis være et unikt nummer for vannverket.

Er det noe som du lurer på er det bare å ta kontakt.

Med vennlig hilsen

Klaus Fottland

Seniorinspektør
Mattilsynet
DK Indre Østfold og Follo

Tlf 69 84 47 16/994 541 15
Besøksadresse: Løkenveien 4, 1811 Askim

Felles postadresse: Mattilsynet, DK Indre Østfold og Follo,
felles postmottak, postboks 383, 2381 Brumunddal

E-post: postmottak@mattilsynet.no

www.mattilsynet.no

www.matportalen.no

Bilag 5

AREMARK KOMMUNE	
Etat VPMT	Saksbehandler ACJ
20 JUN 2016	
Ark.kode P	M12
Ark.kode S	
Sak.nr. 14/40	Dokument 49
Kopi	MAB

AREMARK KOMMUNE
AREMARK KOMMUNE TEKNISK ETAT
1798 AREMARK

v/ Ann-Catrin Johansson

Deres ref:
Vår ref: 2016/132267
Dato: 17.06.2016
Org.nr: 985399077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynet

MATTILSYNET INNVILGER SØKNAD OM OPPSTARTSTILLATELSE

Mattilsynet, Avdeling Østfold og Follo viser til mottatt søknad om oppstartstillatelse for Søndre Aremark vannverk den 14.06.2016

Mattilsynet viser videre til søknad om plangodkjenningen for endret vannforsyningssystem ved Søndre Aremark Vannverk AL, datert 23.1.2014. Søndre Aremark vannverk AL ble overtatt av Aremark kommune i januar 2015.

Aremark kommune har drevet det nye vannbehandlingsanlegget siden januar 2016, men det behandlede vannet er ikke kjørt ut på distribusjonsnettet, men i bekken like ved anlegget. Det har hvert en del utfordringer i forbindelse med prøvekjøringen, men anlegget har i de siste ukene hatt en stabil drift.

Vedtak om oppstartstillatelse

Mattilsynet, Avdeling Østfold og Follo gir Aremark kommune oppstartstillatelse for Søndre Aremark vannverk.

Vedtaket er fattet med hjemmel i drikkevannsforskriften § 8 Godkjenning av vannforsyningssystem

Vi har observert:

Vannverket skal fortsatt benytte Store Blankjern som som råvannskilde . Dette er samme drikkevannskilde som er benyttet tidligere, og har et svært begrenset nedbørfelt og ligger godt beskyttet med liten aktivitet i nedbørfeltet. Kilden som dekker 110 dekar, er ca 40 meter dyp, og vanninntaket ligger på 20 meter. (sprangsjiktet går på ca 9 meter.) Selve kilden har tidligere vært regnet for å være en hygienisk barriere, da nedslagsfeltet er lite og området er klausulert ved avtaler mellom kommunen og grunneierne. Analyser av vannet viser, med unntak av høyt fargetall, en god og stabil råvannskvalitet.

Søndre Aremark vannverk har pr. idag ikke et fargereduserende rensetrinn. Høyt fargetall indikerer innhold av mye partikler og humusstoffer i vannet og det etterfølgende UV-anlegget vil derfor, i perioder med høyt fargetall ha en betydelig redusert desinfiserende effekt.

Mattilsynet
Region Stor-Oslo

Saksbehandler: Klaus Fottland
Tlf: 22 40 00 00 / 22778513
E-post: postmottak@mattilsynet.no
(Husk mottakers navn)

www.mattilsynet.no

Postadresse:
Felles postmottak, Postboks 383
2381 Brumunddal
Telefaks: 23 21 68 01

Med bakgrunn i dette konkluderte Mattilsynet at vannbehandlingen hadde utilstrekkelige med barriere elementer for å sikre drikkevannsforskriftens krav om minimum 2 hygieniske barrierer. Vannverkseier ble derfor i 2010 pålagt å treffe nødvendige tiltak for å tilfredsstillte dette kravet. Mattilsynet viser til vår tilsynsrapport med varsel om vedtak datert 14.09.2010 med saks nr 2010/156351 med videre oppfølging av denne saken.

Mattilsynet viser til søknad om plangodkjenningen for endret vannforsyningssystem ved Søndre Aremark Vannverk, datert 23.1.2014 og vår plangodkjenningen av ny vannbehandling datert 25.2.2014

Aremark kommune søker nå om oppstartstillatelse for det nye prosessanlegget som er bygget på samme sted som det gamle behandlingsanlegget er plassert

Det er etablert 2 parallelle produksjonslinjer som vil kunne operere uavhengig av hverandre. Kapasiteten vil være på ca 360 m³ pr døgn pr. linje.

Høydebasseng (rentvann) er planlagt på minimum 400 m³ og vil bli plassert etter vannbehandlingsanlegget, men på samme høydekote som råvannakilden. Dette for å sikre tilstrekkelig trykk ut til forbruker med selvfall. Rentvannet må derfor pumpes til bassenget.

Ny vannbehandling

1. Kilde: Store Blanktjern
2. Inntakspunkt med grovsil på 20 m
3. Kjemisk felling i alkalisk filter med jernkloridsulfat som fellingsmiddel
4. UV-desinfeksjon med UV-dose 40
5. Klor (reserve)
6. Stoppfunksjon som umiddelbart automatisk stenger vannproduksjonen derom det oppstår svikt vannbehandlingen i form av høyt fargetall eller desinfeksjon
7. Rentvannsbasseng
8. Distribusjonsnett med selvfall

Søndre Aremark vannverk er et eksisterende vannforsyningssystem og har pr. idag etablert en prøvetakingsplan som tilfredsstiller forskriftens krav.

Mattilsynet vurderer dette slik:

Mattilsynet vurderer at vannbehandlingsanlegget er bygget i henhold til vedtatt plangodkjenningen, og at vannforsyningen tilfredsstiller forskriftens krav om 2 hygieniske barrierer. Analyseresultater for både bakteriologisk, fysikalsk og kjemiske parametre, tilsier at drikkevannet er trygt.

Mattilsynet forutsetter at personell tilknyttet vannforsyningen er gitt tilstrekkelig opplæring av anlegget og at rutiner for driftsovervåking er etablert.

Mattilsynet forutsetter videre at internkontrollen tilpasses ny vannforsyning og at det etableres nye rutiner for styring og kontroll av kritiske punkter.

Kommune bør også oppdatere ROS analyse og tilpasse beredskapsplaner til også å omfatte ny vannbehandling.

Mattilsynet vil vurdere å trekke godkjenningen tilbake dersom virksomheten ikke overholder vesentlige forhold i vilkårene for godkjenningen eller ikke oppfyller vesentlige krav i regelverket.

Mattilsynet skal til enhver tid holdes orientert om hvem som er ansvarlig for virksomheten.

Varsel om vedtak om gebyr

Gebyret for endringsgodkjenning av enkelt vannforsyningssystem er fastsatt til kr 3 675,00,- på grunnlag av medgått tid innenfor 5 timeverk opp til 1 dagsverk (med hjemmel i Forskrift 13. feb. 2004 nr. 406 om betaling av gebyrer for særskilte ytelser fra Mattilsynet § 5).

Mattilsynet har tidligere i forbindelse med plangodkjenningen av vannforsyningen i brev av 11.03.2014, saks nr 2014/24806 gitt et gebyr på kr 27.800 på grunnlag av medgått tid innenfor 1 ukeverk opp til 2 ukeverk.

Vi befgrner denne gang kun gebyr for medgått tid i forbindelse med behandling av søknad om oppstartstilatelse.

For gebyrvedtak som er hjemlet i forskrift av 13.februar 2004 nr. 406 om betaling av gebyrer for særskilte ytelser fra Mattilsynet, legges det til et administrasjonsgebyr på kr 100,- pr faktura (jf. § 7). Gebyret vil bli innkrevd i ettertid.

Se vedlegg til tilsynsrapport.

Med hilsen

Jorunn Aasgaard Grini
seksjonssjef

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*

Vedlegg:
Vedlegg til tilsynsrapport
Uttalelse til varsel om vedtak
Godkjenningsbevis
Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak

HAMMERVOLL ◊ PIND

Advokat Guttorm Jakobsen
Kongsveien 91
1177 Oslo

E-post: guttorm.jakobsen@juris.no

Vår referanse: 7310 - JMH
Ansvarlig advokat: John M. Hammervoll
Dokumentnummer: 36883

Halden, 27. november 2017

AREMARK KOMMUNE – KRAV OM TILKNYTNINGSGEBYR OVERFOR TIDLIGERE ABONNENTER AV SØNDRE AREMARK VANNVERK

1 INNLEDNING

Det vises til mitt brev av 1. oktober, ditt brev av 25. oktober 2017, etterfølgende møte i Aremark rådhus 2. november 2017, samt oversendelse av diverse dokumentasjon i etterkant.

2 MERKNADER TIL DITT BREV

2.1 Ad foreldelse per 1. januar 2011

Denne side er kjent med at Sivilombudsmannen nylig har avsluttet saken for Aarbu-hyttfelt, uten å ta saken opp til videre behandling.

I den forbindelse fremsetter Sivilombudsmannen noen juridiske utgangspunkter tilsynelatende i Aremark kommunes favør. Sivilombudsmannen har imidlertid ikke tatt stilling til det faktum at vannverket delvis var kommunalt eiet, samt at kommunen rent faktisk har krevet inn tilknytningsgebyrer i perioden fra 2008.

På denne bakgrunn fastholdes at kravet på tilknytningsgebyr var foreldet allerede i 2011. Det vises til argumentasjonen fremsatt i mitt brev av 1. oktober 2017.

2.2 Ad foreldelse per 30. juni 2017

Et springende punkt hva gjelder spørsmålet om foreldelse per 30. juni 2017 er uenigheten om når kommunen faktisk overtok vannverket.

Spørsmålet om når kommunen overtok vannverket henger nært sammen med de selskapsrettslige forholdene knyttet til tidspunktet for oppløsning av aksjelaget/samvirkeforetaket. Oppløsningen følger reglene i Samvirkelova kapittel 10.

Vedtektene til selskapet hadde særskilte bestemmelser om avvikling som forutsatte vedtak på flere generalforsamlinger for at oppløsningen skulle være en realitet. Først krevde vedtektene et 2/3 flertall på generalforsamling for å oppløse selskapet og dernest var det krav om alminnelig flertall på en ny generalforsamling. Vedtektene gjorde det også klart at dersom selskapet ble oppløst skulle aktiva og passiva tilfalle Aremark kommune og brukes til å sikre vannforsyningen i området.

Allerede i forbindelse med generalforsamlingen den 25. april 2012 finner man i påtegninger på protokollen at det fra styrets side er fremmet forslag om å avvikle selskapet.

OSLO / BERGEN / HALDEN / STAVANGER

I generalforsamling den 4. april 2013 ble det første gang truffet beslutning om at selskapet skulle oppløses. Beslutningen var enstemmig. Heri ligger det forutsetningsvis en aksept fra kommunen for at de overtar vannverket når selskapet er oppløst, ettersom dette er et premiss som er gitt i vedtektene, som en konsekvens av avviklingen som kommunen stemte for.

Ved generalforsamlingen den 19. februar 2014 ble det etter gjennomgang av vedtektene, på nytt enstemmig stemt for at selskapet skulle oppløses og vannverket overtas av kommunen. Vilklårene i vedtektene for oppløsning var dermed oppfylt. Det ble samtidig valgt styre som fungerte som avviklingsstyre, jf. Samvirkeoven § 128.

Vedtaket ble meldt til Foretaksregisteret og kreditorfrist begynte å løpe.

Etter utløpet av kreditorfristen ble det den 30 juni 2014 avholdt ekstraordinær generalforsamling i selskapet. Til behandling forelå kun godkjenning av selskapets avviklingsoppgjør med tilhørende revisorberetning. Avviklingsoppgjøret ble vedtatt uten innvendinger og vannverket tilfalt i henhold til vedtektene Aremark kommune. Det var ingen innsigelser til avviklingen og fordelingen og sletting ble besluttet iverksatt. Avviklingsoppgjøret ble gjennomgått uten innsigelser til utdelingen eller avviklingen for øvrig.

Generalforsamlingens beslutninger den 30. juni må selskapsrettslig forstås som den endelige avviklingsbeslutningen etter utløpt kreditorfrist, jf. Samvirkeova § 136. Juridisk og formelt er selskapet å anse som avviklet fra dette tidspunkt. Dette følger av lovens ordlyd.

«Når oppgjøret er godkjent skal det meldast til Foretaksregisteret at foretaket er endelig oppløyst.»

Slettingen som protokollen viser til må forstås som den etterfølgende registermessige håndteringen av foretakets registrering i Foretaksregisteret. Denne registreringen i seg selv har ikke rettslig betydning ved vurdering av tidspunktet for selskapets opphør. Det avgjørende vil være tidspunktet for godkjenning av avviklingsoppgjøret som utgjør beslutningen om endelig oppløsning. Dette standpunktet understøttes ytterligere av at Skatteetaten i brev av 15. august 2014 til andelslaget opplyser om at selskapet er slettet fra Merverdiavgiftsregisteret fordi virksomheten hadde opphørt.

I forarbeidene til Samvirkeova (NOU 2002:6 og Ot.prp.nr. 21 2006/2007) fremgår det at bestemmelsen i Samvirkeova § 136 svarer til aksjeloven § 16-10. Det presiseres også at «Etter utdelinga skal det leggjast fram eit revidert oppgjør for årsmøtet og etter godkjenning av oppgjøret skal det meldast at foretaket er oppløyst [...]»

Formuleringen tydeliggjør at det er godkjenningen av avviklingsoppgjøret som er det avgjørende for oppløsningstidspunktet.

I Rettsdata sin lovkommentar til den tilsvarende bestemmelsen i aksjeloven § 16-10 følger det at: *«Generalforsamlingens godkjennelse medfører at selskapet er endelig oppløst selv om beslutningen ikke uttrykkelig angir dette, Andenæs s 632.»*

Avviklingen av foretaket var basert på forutsetning om at kommunen overtok vannverket, en forutsetning som kommunen også gav sin tilslutning til ved å stemme for oppløsningen. Foretaket opphørte å eksistere den 30. juni 2014 og vannverket tilfalt senest fra dette tidspunkt kommunen.

At foretakets eiendeler, herunder vannverket blir utdelt i forbindelse med oppløsningen er en forutsetning for selve avviklingsbeslutningen. Kommunen har fått vannverket stilt til sin rådighet i forbindelse med utdelingen og dette godkjennes på generalforsamling den 30. Juni 2014.

Det er ubestridt at foreldelsesfristen for tilknytningsavgift begynner å løpe fra det tidspunktet kommunen tidligst kunne ha krevet tilknytningsavgift. Som det fremgår ovenfor, samt av protokollen fra det ekstraordinære årsmøtet 30. juni 2014, så ble vannverket senest stilt til rådighet for Aremark kommune denne dato. Dette utgjør således tidspunktet for når kommunen tidligst kunne kreve tilknytningsgebyr.

Hva gjelder hvordan Aremark kommune har innrettet seg i forbindelse med overtakelsen av vannverket, vises i tillegg til det som er fremsatt i mitt brev av 1. oktober, til at det for budsjettåret 2014 ikke var budsjettert med utgifter til leie av vannverket, men snarere investeringer i vannverket som sådan. Det kunne en ikke ha gjort, dersom en ikke anså at en skulle overta vannverket.

Når det gjelder Mattilsynets oppfatning av saken, så har henvendelsen fra Fottland av 23. september som det vises til i ditt brev begrenset bevisverdi, idet den legger til grunn at kommunen skal overta både drift og ansvar. Dette viser at Mattilsynet ikke var kjent med de lokale forholdene, hvor Aremark kommune hadde driftet vannverket siden 2008.

2.3 Ad rettspraksis som selvstendig grunnlag for krav på tilknytningsavgift

Det er i ditt siste brev fremsatt alternativt rettsgrunnlag for ileggelse av tilknytningsgebyr, i form av en avgjørelse fra Høyesteretts kjæremålsutvalg inntatt i Rt. 1982 side 1788. Denne side bestrider som utgangspunkt at nevnte avgjørelse kommer til anvendelse i vår sak.

Hva gjelder det som er fremsatt under dette punkt, kan det uansett ikke være tvilsomt at en i alle fall er utenfor kommunens plikt til å kreve tilknytningsavgift.

Hertil kommer også at det for det tilfellet at kommunen skulle kreve tilknytningsgebyr ut ifra dette standpunkt, så vil likebehandlingsprinsippet medføre at et eventuelt krav om tilknytningsgebyr må ilegges en større krets av personer.

3 AVSLUTNING

Det tas forbehold om ytterligere anførsler og bevis.

For øvrig fastholdes det som er fremsatt i denne sides brev av 1. oktober 2017.

Med vennlig hilsen
Advokatfirmaet Hammervoll Pind AS

15r

MARION E. NORDENHAUG
Advokat
marion.nordenhaug@hammervollpind.no

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	78/17	19.10.2017
Kommunestyret	54/17	19.10.2017

Søndre Aremark vannverk - status og videre prosess

Vedlegg

- 1 Leieavtale mellom Aremark kommune og Søndre Aremark vannverk A/L
- 2 Nøkkelopplysninger fra Enhetsregisteret
- 3 Vedtekter fra 2012 med tilpasning fra ny samvirkelov
- 4 Protokoll ekstraordinært årsmøte 30.06.14 - Søndre Aremark vannverk SA
- 5 Generalforsamling i Søndre Aremark vannverk A/L 19. februar 2014
- 6 Oppsummering fra møte med Aremark kommune 21.juni 2017
- 7 Spørsmål til Klima- og Miljødepartementet om plikt til å kreve tilknytningsgebyr
- 8 Svar på spørsmål om plikt til å betale tilknytningsgebyr til kommunen etter lov om kommunale vass- og avløpsanlegg for abonnenter tidligere tilknyttet privat vannverk
- 9 Spørsmål til advokaten angående svarbrev fra Klima- og Miljødepartementet
- 10 Svar fra advokat på tolkning av svarbrev fra Klima- og Miljødepartementet
- 11 Anbefalinger advokat Guttorm Jakobsen tilknytningsavgift Søndre Aremark vannverk
- 12 Henstilling til Aremark kommunestyre - tilbaketrekking av urettmessig krav
- 13 Kopi av brev Plikt til å betale tilknytningsgebyr for vann, varsel om uttak av forliksklage m/vedlegg
- 14 Tilleggsbrev med vedlegg - Tilknytningsavgift Aremark kommune

Saksopplysninger/vurdering

Aremark kommune har overtatt eierskapet til Søndre Aremark vannverk etter å ha driftet vannverket og ledningsnettet til Søndre Aremark vannverk fra 01.01.2008 i hht til avtale

godkjent i kommunestyret 13.12.2007. Avtalen følger vedlagt (vedlegg1). Søndre Aremark Vannverk A/L er heretter i saken benevnt SAV. Aremark kommune er benevnt AK.

Tidspunkt for eierovertakelse er vurdert av kommunens advokat til å være tidligst 19.09.2014 som er den dato SAV ble oppløst i Brønnøysundregisteret (se vedlegg 2). Av vedtektene til SAV § 15 (vedtekter fra 2012 – vedlegg 3) fremgikk at SAV skulle tilfalle AK dersom A/L ble oppløst. Vedtektenes § 15 fastsatte også hvordan prosessen skulle skje.

Sak om oppløsning av SAV ble behandlet av generalforsamlingen i SAV 19.02.2014 og av ekstraordinært årsmøte 30.06.2014 (vedlegg 4 og 5). Det ser imidlertid ikke ut til at AK selv har behandlet saken om overtagelse i noen av de politiske utvalgene. Det gjør at flere stiller spørsmål om når overtagelsen faktisk skjedde.

Dette er en sammensatt og juridisk utfordrende sak og rådmannen forholder seg til de juridiske råd som advokat Guttorm Jakobsen gir i denne saken når han er kommunens jurist. Hans vurdering er at overtagelsen har skjedd tidligst 19.09.2014. Denne vurderingen ble gjort i første halvdel av september basert på de opplysninger som forelå da. Dette var før dokumentene som kommunen hadde overtatt fra SAV var gjennomgått. Overtagelsesdatoen er relevant for foreldelsesfristens starttidspunkt, for kommunens krav på tilknytningsgebyr etter lov om kommunale vass- og avløpsanlegg § 3, da fristen løper fra det tidspunktet kommunen tidligst kunne ha fakturert slike gebyrer. Det er fra det tidspunktet kommunen ikke bare drifter anlegget, men også har blitt eiere av dette. Fra dette tidspunktet løper det en frist på 3 år på å foreta fristavbrytende skritt etter foreldelseslovens regler.

I juni 2017 ble det avholdt et møte hvor ordfører, saksbehandler VA, daværende teknisk sjef og daværende rådmann samt økonomisjefen var til stede sammen med kommunens advokat Guttorm Jakobsen. I dette møtet ble det drøftet hvorvidt kommunen skulle sende krav til alle tidligere andelseiere av SAV og ikke bare til hytteeiendommene som tidligere hadde fått vann fra SAV – dog fra vannposter. Referat fra møtet følger som vedlegg 6. Det ble besluttet at advokat Jakobsen skulle sende en henvendelse til Klima og Miljødepartementet for å be om en vurdering av hvorvidt kommunen hadde både rett og plikt til å fakturere alle som tidligere hadde andeler i SAV for tilknytningsgebyr relatert til at kommunen overtok eierskap av SAV. Kopi av brevet følger vedlagt (vedlegg 7)

I september 2017 gjorde kommunens advokat rådmannen oppmerksom på at det var stor sannsynlighet for at kommunens krav om tilknytningsgebyr relatert til eiendomsovertagelse kunne bli foreldet 19.09.2017. For å hindre at kommunens krav skulle bli foreldet besluttet rådmannen at man måtte sende ut krav om tilkoplingsgebyr med betalingsfrist 18.09.2017. Dette gjorde rådmannen for å ivareta det han anså som kommunens rett og plikt og i samsvar med advokatens råd. Det var svært uheldig at kravet ikke var blitt sendt ut før. Det relaterte seg til at man i junimøtet i kommunen hadde operert med 01.01.2018 som foreldelsesfrist og at krav et burde sendes ut før desember 2017. Sammen med faktura ble det sendt ut et følgebrev som forklarte hvordan den enkelte kunne forholde seg til kommunens krav.

Det var i prinsippet 3 alternativer:

1. Betale faktura og dermed akseptere kravet
2. Fulle ut og levere *Erklæring om utsatt frist av foreldelseskrav* innen 18.09.2017 kl 12:00
3. Ikke foreta seg noe. Da ville kommunen sende saken til Forlikrådet.

Kommunen ble oppmerksom på at noen tidligere andelseiere ikke var fanget opp ved utsendelsen 12.09.2017 og kommunens advokat i saken påpekte også underveis i prosessen med utsendelser at det ikke var rettslig avklart hvorvidt det var den enkelte eier/hjemmelshaver på

tidspunkt for eiendomsovertakelsen fra SAV til AK, eller eier på tidspunkt for utsendelse av kravet som er juridisk korrekt mottaker av kravet. Det ble derfor sendt saker direkte til Forliksrådet hvor kopi av oversendelsen ble sendt til den enkelte eier i etterkant. Det var også nødvendig å be forliksrådet om en retting av andelseiere basert på at det var sendt ut krav til det man antok var en andelseier men som viste seg var en advokat som var bestyrer av et dødsbo i 2014. Nåværende eiere ble dermed også med i saken.

I Kommunestyret 21.09.2017 orienterte ordfører om at *det er berammet et ekstraordinært kommunestyremøte 19.10.2017 med tilknytningsgebyr vann som eneste sak. Dette forutsatt at svare fra departementet foreligger og at saken er tilstrekkelig utredet* (ref KS sak 48/17).

Svar fra Klima- og Miljødepartementet forelå i brev datert 04.10.17. Kopi av svaret følger vedlagt (vedlegg 8). Teknisk sjef ba på vegne av rådmannen advokat Jakobsen om en presisering av departementets svar i epost av 04.10.17. Det etterfølgende er sitat fra eposten av 04.10.17 (følger også som vedlegg 9):

«Med referanse til brevet:

Engangsgebyr for tilknytning ved overdragelse av privat vannverk til kommunen er ikke eksplisitt regulert, men også i slike tilfeller vil kommunen ha grunnlag for å kreve engangsgebyr selv om det ikke skjer en fysisk endring i ledningsnett. Mitt spørsmål: Når det står vil ha innebærer dette at kommunen må som følge av rett og plikt?

Fra brevet: *Kommunen kan fastsette ulike gebyrsatser. Dette er regulert i forurensningsforskriften § 16-5. Mitt spørsmål: Er det utelukket at kommunen nå har lovhjemmel for å vedta et slik differensiert gebyr med tilbakevirkende kraft slik at dette kan gjelde for de som allerede har tilknyttet seg?»*

Advokat Jakobsen svarer i epost 05.10.17 (vedlegg 10) at:

Når det gjelder ditt første spørsmål så betyr «vil ha» at kommunen ikke bare har rett til, men også en plikt til, å fakturere gjeldende tilknytningsgebyr på tilknytningstidspunktet til de respektive abonnenter dette gjelder etter lov om kommunale vass- og avløpsanlegg § 3.

Til ditt spørsmål nr. 2 om det er utelukket at kommunen har lovhjemmel for å vedta et slikt differensiert gebyr med tilbakevirkende kraft, slik at dette kan gjelde for alle de som allerede har tilknyttet seg, er dette et mer sammensatt spørsmål. Noe forbud mot å gi en forskriftsendring tilbakevirkende kraft til gunst for abonnentene kan jeg ikke se at lovverket inneholder. Det er tilbakevirkende kraft til skade for abonnentene som er vernet av grunnloven § 97, som fastslår at «ingen lov» (og derunder forskrift må gis tilbakevirkende kraft. En annen sak er at før en slik forskriftsendring evt. endring i gebyrregulativet blir vedtatt bør den være godt gjennomtenkt og konsekvensene ved å gi forskriften/gebyrregulativet tilbakevirkende kraft, herunder om en slik tilbakevirkning kan tenkes å være til skade for noen private parter, bør være grundig vurdert.

Advokat Guttorm Jakobsen har på vegne av rådmannen utarbeidet et notat relatert til dette datert 13.10.17. Notatet følger vedlagt saken (vedlegg 11). Basert på dette ser rådmannen ingen mulighet for å kunne fastsette differensiert tilknytningsgebyr med tilbakevirkende kraft. Dette fordi en ikke kan se at dette kan skje uten at det ikke er til ugunst for de øvrige abonnenter. Virkningen av differensiert (reduert) tilknytningsgebyr for tidligere andelseiere i SAV vil måtte gi økt årsgebyr for de øvrige abonnenter. Dette med utgangspunkt i at vann er et selvkostområde hvor alle abonnentene i kommunen er de som finansierer dette ansvarsområdet i sin helhet. Kommunestyret har vedtatt at dette skal være et selvkostområde og det innebærer også at kommunen ikke uten nytt vedtak, har anledning til å subsidiere dette området. Subsidiert selvkostområder innebærer at kommunen ikke utnytter sitt inntekspotensiale fullt ut. Dette kan få konsekvenser for skjønnstilskuddet tilknyttet rammetilskuddet fra staten.

Kommunen har fått flere henvendelser fra tidligere andelseiere i denne saken. Per Ivar Thomasrud har i sin henvendelse av 20.09.17 og 05.10.17 stilet til kommunestyret ved ordfører, påpekt at han representerer 80 andelseiere og ber kommunestyret trekke kravet sitt (Vedlegg 12, 13 og 14). Kommunen har også mottatt flere henvendelser fra privatpersoner som er frustrerte over kravet samt den korte betalingsfristen. I tillegg har det vært en rekke telefonhenvendelser i saken.

Kommunens advokat Guttorm Jakobsen ble om kvelden 19.09.2017 varslet av advokat Marion Eriksrød Nordenhaug i Advokatfirmaet Hammervoll Pind om at hun representerte i alt 85 husstander/fastboende i saken. De fleste av disse har undertegnet erklæring om fristforlengelse, men hun representerer også noen som er blant de som kommunen har tatt ut forliksklage mot for å motvirke foreldelse.

Det er mange parter i denne saken og dersom kommunen skal besvare hver og en vil dette kreve mye ressurser. Det må derfor tilstrebes å få en avklaring på hvem som representerer hvem slik at korrespondanse og saksbehandling kan gjøres mest mulig effektivt. I en videre prosess i saken, hvor hver enkelt eiendom må behandles hver for seg, vil kommunen måtte gjøre en individuell vurdering av den enkelte eiendoms sak.

I denne saken får man heller ikke avklart påstanden fra advokat Marion Eriksrød Nordenhaug som hevder at kravet ble foreldet 30.06.2017 dvs 3 år etter at generalforsamlingen i SAV vedtok å oppløse andelslaget. Rådmannen har gått gjennom den dokumentasjonen som AK har overtatt fra SAV for å finne relevant dokumentasjon på spørsmål som advokat Marion Eriksrød Nordenhaug tar opp på vegne av tidligere andelseiere.

Kommunens advokat vil besvare disse spørsmålene utfra den dokumentasjon som kommunen finner i arkivene og i dokumentasjon overtatt fra SAV. *Basert på dette vil rådmannen be kommunens advokat, foreta en grundig vurdering av de innsigelser mot de utsendte fakturaene som er fremsatt, og deretter komme med en anbefaling til kommunen om videre håndtering av saken. Dersom man på bakgrunn av foreliggende dokumentasjon og etter vurdering av sakens juridiske side finner grunnlag for å gå videre med saken overfor de tidligere andelseierne i SAV vil det bli fattet enkeltvedtak overfor disse med nærmere begrunnelse for kravet mv.*

Aremark kommune har investert betydelige beløp i oppgradering av vannverket. Det er bygd et nytt anlegg hvor utgiftene per 01.10.2017 beløper seg til 16 millioner kroner som inkluderer nødvendig teknisk infrastruktur. Det fremkommer i referat fra generalforsamlingen i SAV 29.02.2014 at *Det ble diskutert fordeler og ulemper ved en oppløsning. Bl. A. den store investeringen på nytt renseanlegg til 12 mil. som er pålagt av Mattilsynet.* Mattilsynet hadde 25.08.2010 et tilsyn på vannverket med etterfølgende pålegg datert 06.10.2010. Så vidt man kan se var ikke noen representanter fra SAV på tilsynet. Representant fra kommunens tekniske etat deltok. Det ble gjort et oppfølgingstilsyn 29.09.2011 med etterfølgende endring av tidligere vedtak. Og et nytt oppfølgingstilsyn 18.06.2013. I den forbindelse skriver Mattilsynet: *Vi har ikke mottatt formelle tilbakemeldinger fra vannverkseier, Søndre Aremark vannverk i denne sammenheng, men forstår saken dit at de har anmodet Aremark kommune om å håndtere dette på vegne av vannverket. Mattilsynet tar dette til etterretning, menn forholder oss fortsatt formelt til vannverkseier som våre vedtak er rettet mot. Det er vannverkseier som står ansvarlig overfor Mattilsynet til å etterkomme de vedtak vi gir virksomheten.*

I vårt møte med Aremark kommune fremkommer det at det er kommunen gjennom hovedplan for vann, avløp og miljø har vedtatt å utrede forskjellige løsninger for å sikre hygienisk betryggende drikkevann som tilfredsstiller drikkevannsforskriftens krav. Når løsning er valgt er det intensjonen at Aremark kommune overtar Søndre Aremark vannverk og selv står for utbygging og drift av vann- og avløpsforsyningen i kommunen. Mattilsynet er tilfreds med at

Aremark kommune tar over ansvar i denne sammenheng og vil anse det som tilfredsstillende dersom kommunen velger løsninger som sikrer kommunens innbyggere vann av drikkevannskvalitet.

Etter å ha varslet vedtak om tvangsmulkt etter tilsynet 18.06.2013 vedtok 29.07.2013

Mattilsynet tvangsmulkt og ordlyden var følgende:

Mattilsynet ilegger løpende dagsmulkt på 10000 kroner per dag dersom følgende vedtak ikke er etterkommet innen 14.01.2014:

Vannverkseier pålegges å utrede årsaken til det høye fargetallet i råvannet og finne egnede metoder for å redusere fargetallet slik at 2 hygieniske barrierer i vannsorsyningen sikkes og fargetallet reduseres til forskriftsmessig nivå.

Arbeidet med å oppfylle Mattilsynets krav pågikk utover høsten i 2013 og det var dialog med Mattilsynet. For å få hygienisk betryggende drikkevann engasjerte AK seg tungt i saken. Vannverket forsynte jo ikke bare tidligere andelseiernes eiendommer men også eiendommer på kommunens ledningsnett nord for Skodsbergbrua. Det ble våren 2014 gått ut med nødvendige tilbudsforespørsler og det ser ut til at kontrakter ble inngått høsten 2014. De fysiske arbeidene startet i 2015.

Det var nok Mattilsynets pålegg som var den utløsende faktor for at SAV til slutt vedtok å avvikle SAV og at kommunen overtok. Det ville vært en utgift for den enkelte andelseier om SAV selv skulle stått for den investeringen som skulle til for å få en godkjent drikkevannsforsyning. Kommunen ville også i en slik situasjon ha måttet bidra økonomisk som andelseier. Det er altså ikke uten videre slik at den enkelte andelseier vill fått mindre utgifter om andelslaget hadde bestått og SAV hadde stått for nødvendige investeringer enn de nå er fakturert dvs kr 15.000,- + mva = kr 18.750. Rådmannen anbefaler derfor at utsendte krav om tilknytningsavgift opprettholdes slik loven sier er kommunens rett og plikt.

Rådmannens innstilling

1. Kommunestyret forholder seg til den juridiske vurdering som foreligger fra Klima og Miljødepartementet i brev av 04.10.17 med utdypning/tolkning fra Advokat Guttorm Jakobsen om at kommunen har både en rett og en plikt til å fakturere tilknytningsgebyr for vann som følge av at Aremark kommune overtok eierskapet til Søndre Aremark Vannverk.
2. Kommunestyret er kjent med at det fra tidligere andelseiere er stilt spørsmål ved overtagelsestidspunktet for når Aremark kommunen ble eier av Søndre Aremark vannverk. Dette er av kommunen ansett å være tidligst 19.09.2014. Basert på dette er 19.09.2017 således utgangspunkt for hva rådmannen anser er foreldelsesfristen for kommunens krav om tilknytningsavgift i denne saken. Kommunestyret ber rådmannen arbeide videre med spørsmålet om overtagelsesdato i samråd med kommunens advokat.
3. Kommunestyret ser ingen mulighet for å kunne fastsette differensiert tilknytningsgebyr med tilbakevirkende kraft. Dette fordi en ikke kan se at dette kan skje uten at det ikke er til ugunst for de øvrige abonnenter. Virkningen av differensiert (reduisert) tilknytningsgebyr for tidligere andelseiere i SAV vil måtte gi økt årsgebyr for de øvrige abonnenter. Dette med utgangspunkt i at vann er et selvkostområde hvor alle abonnentene i kommunen er de som finansierer dette ansvarsområdet i sin helhet.

Behandling i Formannskap - 19.10.2017

Ordfører Geir Aarbu ba om at hans habilitet ble vurdert med bakgrunn i at hans svigerfar er part i saken.

Representanten Tove Fagerhøi ba om at hennes habilitet ble vurdert med bakgrunn i at ektemannens sønn er part i saken.

Varaordfører Alf Ulven ledet møtet videre i denne saken.

Ved vurderingene av de ovennevntes habilitet fratrådte begge og ble erstattet av hhv Jørgen Grønlund og Solveig Toft.

Formannskapet erklærte enstemmig at Aarbu og Fagerhøi er inhabile i saken og begge fratrådte ved realitetsbehandlingen.

Vararepresentantene Grønlund og Toft tok sete ved realitetsbehandlingen av saken.

Representanten Alf Ulven, H fremmet følgende forslag:

Saken utsettes.

Representanten Alf Ulven sitt forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Saken utsettes.

Behandling i Kommunestyret - 19.10.2017

Ordfører Geir Aarbu ba om at hans habilitet ble vurdert med bakgrunn i at hans svigerfar er part i saken.

Representanten Tove Fagerhøi ba om at hennes habilitet ble vurdert med bakgrunn i at ektemannens sønn er part i saken.

Representanten Lars Martin Jæger ba om at hans habilitet ble vurdert med bakgrunn i at hans svigerfar er part i saken.

Representanten Berith Bredholt ba om at hennes habilitet ble vurdert med bakgrunn i at hennes datter er part i saken.

Representanten Øivind Strand ba om at hans habilitet ble vurdert med bakgrunn i at hans svigerinne og svoger er part i saken.

Representanten Stig Aarbu ba om at hans habilitet ble vurdert med bakgrunn i at han er part i saken.

Varaordfører Alf Ulven ledet møtet videre som ordfører i denne saken. Nils Håkon Sandtorp ble valgt som varaordfører.

Ved vurderingene av de ovennevntes habilitet fratrådte alle og ble erstattet av hhv Nils Erik Aanonsen, Wiggo Andersen, Ole Svendsby, Bente Andersen, Hilde Brynildsen og Ole Petter Norum.

Kommunestyret erklærte enstemmig at G. Aarbu, Fagerhøi, Jæger, Bredholt, Strand og S. Aarbu er inhabile i saken og alle fratrådte ved realitetsbehandlingen.

Vararepresentantene Aanonsen, W. Andersen, Svendsby, B. Andersen, Brynildsen og Norum tok sete ved realitetsbehandlingen av saken.

Ordfører informerte om at ved behandlingen i Formannskapetets møte i forkant av Kommunestyret, ble det enstemmig vedtatt at saken utsettes.

Formannskapetets forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Saken utsettes.

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	92/17	30.11.2017
Kommunestyret	79/17	14.12.2017

Avvikling av den kommunale heimevernsnemd

Saksopplysninger

Forsvarsdepartementet ber i brev av 31.08.2017 kommunene avvikle de kommunale heimevernsnemdene fra 1. juli 2017.

Forsvarsdepartementet viser til Stortingets behandling av Innst. 375 L (2015-2016) til Prop. 102 L (2015-2016) Lov om verneplikt og tjeneste i Forsvaret (Forsvarsloven).

Loven er nå sanksjonert og forskriftene er fastsatt ved Kgl.res, datert 16. juni 2017. Lov og forskrift trer i kraft 1. juli 2017. Nemdene vil bli erstattet av heimevernsnemder på distriktsnivå. Kommunene gis mulighet til å stille med representanter i nemdene jf. forskrift om råd, utvalg og nemnder i Heimevernet § 2.

Vurdering

Ingen; da saken gjelder oppfølging av vedtatt lov og forskrift.

Rådmannens innstilling

Aremark kommune avvikler den kommunale heimevernsnemd jfr. Stortingets behandling av Innst. 375 L (2015-2016) til Prop. 102 L (2015-2016) Lov om verneplikt og tjeneste i Forsvaret (Forsvarsloven).

Avviklingen trer i kraft 1. juli 2017.

Behandling i Formannskap - 30.11.2017

Rådmannens innstilling:

Aremark kommune avvikler den kommunale heimevernsnemd jfr. Stortingets behandling av Innst. 375 L (2015-2016) til Prop. 102 L (2015-2016) Lov om verneplikt og tjeneste i Forsvaret (Forsvarsloven).

Avviklingen trer i kraft 1. juli 2017.

Rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Aremark kommune avvikler den kommunale heimevernsnemnd jfr. Stortingets behandling av Innst. 375 L (2015-2016) til Prop. 102 L (2015-2016) Lov om verneplikt og tjeneste i Forsvaret (Forsvarsloven).

Avviklingen trer i kraft 1. juli 2017.

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	91/17	30.11.2017
Kommunestyret	80/17	14.12.2017

Kommunale vigslere i Aremark

Saksopplysninger

Stortinget har 1. september 2017 vedtatt lovendringer i ekteskapsloven, jf. Lov om endringer i ekteskapsloven og bustøttelova m.m. (oppgaveoverføring til kommunene). Lovendringene innebærer at vigselmyndighet overføres fra notarius publicus til ordførere, varaordførere og kommunalt ansatte eller folkevalgte som kommunestyret selv gir slik myndighet. Med det overføres ansvaret for gjennomføring av borgerlige vigslere fra tingrettene og Oslo byfogdembete til kommunene. Lovforarbeidene finnes i Prop. 91 L (2016-2017), kapittel 3 og Innst. 376 L (2016-2017). Reglene om ekteskapsinngåelser følger av ekteskapsloven kapittel 3.

Oppgaveoverføringen innebærer at Aremark kommune må være klare til å ta imot brudepar som ønsker å gifte seg borgerlig fra de nye reglene trer i kraft. Dette skjer fra 1. januar 2018. Likevel må forberedelser gjøres og bestillinger mottas fra dags dato, og kommunen iverksetter en permanent løsning fra nyttår.

Vigselsrett

Kommunen må avklare hvem som skal ha vigselsrett i kommunen før reglene trer i kraft. Ordfører og varaordfører er gitt vigselsmyndighet direkte i loven. Det følger av loven at i tillegg kan kommunestyret selv gi vigselsmyndighet til kommunalt ansatte eller folkevalgte. Kommunestyret må da vurdere behovet og hvem som er egnet til å inneha vigselsoppgaven. I lovforarbeidene blir det uttalt at det kan være hensiktsmessig at det også tilbys vigslere som er politisk nøytrale.

Lokaler

Lovproposisjonen understreker at kommunens tilbud skal være godt og tilgjengelig. Det er også uttalt at det er viktig at kommunen legger til rette for vigselsens seremonielle karakter. Bruk av egnede lokaler vil være av betydning for hvordan en vigselsseremoni oppfattes. I lovforarbeidene er det lagt til grunn at kommunene har rådhus, kommunehus eller andre lokaler som kan gjøres tilgjengelige for vigslere.

Lovendringen innebærer en lovfestet plikt til å ha et kommunalt vigselstilbud for egne innbyggere og for personer som ikke er bosatt i Norge. Av lovproposisjonen følger at det er tilstrekkelig at én av brudefolkene er bosatt i kommunen for at plikten gjelder. Kommunen kan velge å tilby vigslar også for brudepar bosatt i andre kommuner.

Kommunen bes også om å vurdere om de skal gjennomføre vigslar andre steder enn kommunens lokaler og utenfor arbeidstid.

Betaling

I lovproposisjonen sies det blant annet at et viktig prinsipp for kommunale vigslar er at kommunens alminnelige vigselstilbud skal være gratis for kommunens egne innbyggere og for personer som ikke er bosatt i Norge. Dersom kommunen i tillegg åpner for at vigslar kan skje utenfor kommunens ordinære lokale, utover ordinær åpningstid eller for brudefolk som ikke er bosatt i kommunen, kan kommunen kreve å få dekket merkostnader ved dette. Eksempler på slike kostnader er lønns- og reiseutgifter for vigslar og kostnader knyttet til bruk av kommunale lokaler og vaktmestertjenester. Krav fra kommunen om dekning av slike kostnader må avtales med brudeparet på forhånd. Det er ikke anledning for kommunen å ta betaling for gjennomføring av vigslar ut over dekning av nødvendige påregnelige merkostnader.

Vigselsformular

Det borgerlige vigselsformularet, som er en tekst som vigslar leser under seremonien, skal benyttes ved gjennomføring av borgerlige vigslar, jf. ekteskapsloven § 15. Vigselsformularet er fastsatt ved kgl. res 18. desember 1992. Det er rom for å tilpasse seremonien med eksempel tekst og musikk utover dette, dersom brudefølget sørger for dette.

Vigselsformularet kan leses opp på engelsk eller tysk. Trenger brudeparet tolk til andre språk, må de selv sørge for dette.

Rutinen før vigsling er slik at brudeparet først må fremskaffe prøvningsattest fra Skatteetaten, denne er gyldig i 4 måneder. Denne attesten kan kommunen få direkte fra Skatteetaten eller fra brudeparet selv. Kommer prøvningsattesten fra Skatteetaten, tar kommunen kontakt med brudeparet for å avtale tid for vigsling. Å få en prøvningsattest fra Skatteetaten tar i gjennomsnitt 2-3 uker. Når brudeparet ber om tid til vigsling, må de også levere signert forlovererklæring. Når prøvningsattest og forlovererklæring er kommunen i hende, settes det opp tidspunkt og sted for vigsling. Prøvningsattesten kan benyttes som vigselsbok.

For å være imøtekommende, ønsker Aremark kommune å gi brudepar mulighet for å bestille tidspunkt for vielse før prøvningsattesten foreligger.

På selve vigselsdagen må brudeparet ha med seg gyldig legitimasjon, for eksempel pass, førerkort eller bankkort med bilde, og fremvise denne.

Økonomiske konsekvenser

I brev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet av 01.06.2017 knyttet til overføring av oppgaver fra stat til kommune, står det følgende:

Økonomiske og administrative konsekvenser av endret oppgavefordeling håndteres i den ordinære budsjettprosessen. Det legges til grunn at overføring av oppgaver mellom forvaltningsnivåene i utgangspunktet vil følges av tilsvarende rammeoverføringer innenfor en samlet uendret utgiftsside på statsbudsjettet. Flyttingen av oppgaver mellom forvaltningsnivåene må følge det finansielle ansvarsprinsipp. Dette innebærer at overføring av oppgaver til kommunene skal følges av tilsvarende overføring av økonomiske ressurser.

Administrativ ressurs

Uavhengig av hvilket lokale kommunestyret velger, vil det kreve ressurser til å administrere tjenesten, både knyttet til påmelding, dialog med brudepar, vigselsattester og til den praktiske tilretteleggingen for at vigselslokalet til enhver tid kan benyttes og fremstå imøtekommende og pent. I tillegg kommer ressursen til å gjennomføre selve vigselshandlingen.

Vurdering

Vigselsrett

Rådmannen foreslår at det i tillegg til ordfører og varaordfører, velges en gruppe på tre (inkludert en koordinator) kommunalt ansatte fra Rådhuset som kan inneha oppgaven som vigsler. Dette for også å kunne tilby vigsler som er politisk nøytrale og for å sikre at kommunen har en gruppe som er stor nok til å gi et fleksibelt tilbud. Dette vil også gi en beredskap ved fravær (særlig i sommersesongen) og ved sykdom.

Kommunestyret må selv utnevne vigsler.

Følgende 3 foreslås som vigsler:

Alice Reigstad, rådmann

Mette Eriksen, økonomisjef (rådmannens stedfortreder)

Anne Mørk Tønnesen, leder for kommunikasjon og service (vigselskoordinator)

Omfang

Det vil være et begrenset antall par som gifter seg borgerlig i en kommune med Aremark sitt innbyggertall. Tingretten har tilbudt vigslinger på hverdager, og det settes av 15 minutter til selve handlingen og 15 minutter til for- og etterarbeid.

Rådmannen foreslår at Aremark kommune også tilbyr å vigsle par der brudefolket er tilhørende i en annen kommune. Dette begrunnes i at Aremark er en stor hyttekommune og at det er sannsynlig at hytteinnbyggere i kommunen også vil ønske å gifte seg mens de er her. I tråd med lovproposisjonen vil Aremark kommune kunne fakturere brudepar fra andre kommune for merkostnader knyttet til å vigsle dem.

Lokaler

Det er etter rådmannens vurdering kun ett kommunalt lokale som oppfylles kriteriene som er satt; kommunestyresalen i Rådhuset. Rådmannen foreslår derfor at kommunestyresalen er lokale for kommunens alminnelige vigslestilbud.

Vigsling utendørs eller i andre lokaler enn kommunens egne

Det er stadig mer populært å gifte seg på steder som har spesiell betydning for brudeparet. Det kan f.eks være der selve bryllupsfesten gjennomføres.

Aremark kommune kan selv bestemme om vi skal tilby denne tjenesten.

Rådmannen mener at vi bør tilby å vigsle brudepar på andre steder enn i kommunens egne lokaler, innenfor kommunegrensene, men at dette da faktureres etter bestemte satser.

Tid for vigsler

Rådmannen foreslår at tidspunkter for kommunens alminnelige vigslestilbud er: mandag – fredag (unntatt på bevegelige helligdager) kl. 0900 – 1500

Vigslinger utenfor disse tidspunkt må avtales særskilt.

Betaling

Kommunens alminnelige vigselstilbud på hverdager (unntatt bevegelige helligdager) kl. 0900-1500 i kommunestyresalen på Rådhuset skal være **gratis** for kommunes innbyggere og for personer som ikke er bosatt i Norge.

Brudepar fra andre kommuner og vigslinger utenom kommunens alminnelige vigselstilbud faktureres etter gjeldene satser:

Sats 1: kr. 1.500,-

For vigsel utenfor tidspunktene for kommunens alminnelige vigselstilbud i kommunens lokale. (Dette skal dekke administrasjon, overtid for vigsler og vaktmester samt kostnader til oppvarming og lys).

Sats 2: kr. 2.500,-

For vigsel som både er utenfor tidspunktene for kommunens alminnelige vigselstilbud og på et annet sted enn i kommunens lokale.

(Dette skal dekke administrasjon, overtid reiseutgifter for vigsler)

For brudepar tilhørende i andre kommuner enn Aremark, benyttes sats 2.

Hvis kommunen bes om å stille med to vitner utenfor tidspunktene for kommunens alminnelige vigselstilbud, faktureres dette med kr. 500,- i tillegg.

Krav fra kommunen om dekning av slike kostnader avtales med brudeparet på forhånd.

Satsene innarbeides i kommunens egenbetalingsoversikt for 2018.

Gjennomføring av vigsel

Aremark kommune vil kreve original prøvningsattest og forlovererklæring i hende for å gjennomføre vielse. Det blir av fleksibilitetshensyn lagt til rette for at det er mulig å bestille tid før prøvningsattest foreligger.

Attesten vil bli brukt som vielsesprotokoll etter seremonien, og skal ikke signeres før den overleveres vigsler. Paret får med seg midlertidig vielsesattest etter seremonien. Aremark kommune sender en kopi til Folkeregisteret som utsteder endelig vielsesattest til brudeparet.

Det borgerlige vigselsformularet, som er en tekst som vigsler leser under seremonien, skal benyttes ved gjennomføring av borgerlige vigsler, jf. ekteskapsloven § 15. Vigselsformularet er fastsatt ved kgl. res 18. desember 1992. Vigsler kan også lese et dikt for brudeparet hvis de ønsker dette. Det er også rom for å tilpasse seremonien med for eksempel musikk utover dette, men dette må brudeparet selv stå for.

Selve seremonien er fra kommunens side beregnet til å vare ca 15 minutter pluss 15 minutters for- og etterarbeid. Det må være 2 vitner til stede under vielsen. Dette er normalt forloverne, men det eneste kravet vi stiller er at det er to myndige personer. Brudeparet kan be om at kommunen stiller med to vitner.

Dokumentasjon, inngående og utgående brev og skjemaer, skal journalføres og arkiveres i henhold til arkivloven og arkivforskriften.

Rådmannens innstilling

1. Aremark kommune vil fra 01.01.2018 tilby borgerlige velser der ordfører og varaordfører har vigselfrett etter loven. Kommunestyret gir i tillegg 3 ansatte fra kommunens administrasjon slik vigselfrett:
 - Alice Reigstad, rådmann
 - Mette Eriksen, økonomisjef (rådmannens stedfortreder)
 - Anne Mørk Tønnesen, leder for kommunikasjon og service (vigselskoordinator)
2. Som lokale for kommunens alminnelige vigselftilbud benyttes kommunestyresalen i Aremark rådhus og at tidspunkter for kommunens alminnelige vigselftilbud er mandag – fredag (unntatt på bevegelige helligdager) kl. 0900 – 1500.
3. Aremark kommune vil også tilby vigsler utenfor tidspunkter for kommunens alminnelige vigselftilbud og på andre steder enn kommunestyresalen i Aremark rådhus etter gjeldende satser.
4. Aremark kommune vil også tilby vigsler for brudepar som ikke er bosatt i Aremark etter gjeldende staser.

Behandling i Formannskap - 30.11.2017

Rådmannens innstilling

5. Aremark kommune vil fra 01.01.2018 tilby borgerlige velser der ordfører og varaordfører har vigselfrett etter loven. Kommunestyret gir i tillegg 3 ansatte fra kommunens administrasjon slik vigselfrett:
 - Alice Reigstad, rådmann
 - Mette Eriksen, økonomisjef (rådmannens stedfortreder)
 - Anne Mørk Tønnesen, leder for kommunikasjon og service (vigselskoordinator)
6. Som lokale for kommunens alminnelige vigselftilbud benyttes kommunestyresalen i Aremark rådhus og at tidspunkter for kommunens alminnelige vigselftilbud er mandag – fredag (unntatt på bevegelige helligdager) kl. 0900 – 1500.
7. Aremark kommune vil også tilby vigsler utenfor tidspunkter for kommunens alminnelige vigselftilbud og på andre steder enn kommunestyresalen i Aremark rådhus etter gjeldende satser.
8. Aremark kommune vil også tilby vigsler for brudepar som ikke er bosatt i Aremark etter gjeldende staser.

Rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Aremark kommune vil fra 01.01.2018 tilby borgerlige velser der ordfører og varaordfører har vigselfrett etter loven. Kommunestyret gir i tillegg 3 ansatte fra kommunens administrasjon slik vigselfrett:
 - Alice Reigstad, rådmann
 - Mette Eriksen, økonomisjef (rådmannens stedfortreder)
 - Anne Mørk Tønnesen, leder for kommunikasjon og service (vigselskoordinator)

2. Som lokale for kommunens alminnelige vigselstilbud benyttes kommunestyresalen i Aremark rådhus og at tidspunkter for kommunens alminnelige vigselstilbud er mandag – fredag (unntatt på bevegelige helligdager) kl. 0900 – 1500.
3. Aremark kommune vil også tilby vigsler utenfor tidspunkter for kommunens alminnelige vigselstilbud og på andre steder enn kommunestyresalen i Aremark rådhus etter gjeldende satser.
4. Aremark kommune vil også tilby vigsler for brudepar som ikke er bosatt i Aremark etter gjeldende staser.

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Kommunestyret	81/17	14.12.2017

Forvaltningsrevisjonsrapport "Helse og omsorg" Aremark kommune 2017

Vedlegg

- 1 Orientering om vedtak i kontrollutvalget - Forvaltningsrevisjonsrapport Helse og omsorg 2017
- 2 Forvaltningsrevisjonsrapport Helse og Omsorg - Aremark - 2017 - endelig
- 3 Vedlegg 1 Helse og omsorg

Saksopplysninger

Det er utført et forvaltningsrevisjonsprosjekt og rapporten «Helse og omsorg» Aremark kommune 2017 følger som vedlegg.

Vurdering

Rådmannen viser til Kontrollutvalgets behandling og vedtak, og saken legges fram med Kontrollutvalgets innstilling.

Kontrollutvalgets innstilling

- A. Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapport «Helse og omsorg» til orientering, og ber administrasjonen følge opp rapportens 13 anbefalinger og iverksette anbefalte tiltak.
- B. Kontrollutvalget følger opp vedtaket ved å bestille oppfølgingsrapport fra revisjonen et år etter at revisjonsprosjektet er behandlet i kommunestyret.

Indre Østfold Kontrollutvalgssekretariat IKS

Aremark kommune
Ordfører

1798 AREMARK

Deres referanse	Vår referanse	Klassering	Dato
	2017/17059-8-231967/2017-ANIROV	510/118	08.11.2017

Orientering om vedtak i kontrollutvalget - Forvaltningsrevisjonsrapport "Helse og omsorg", Aremark kommune 2017

Vedlagt følger protokollutdrag og saksfremstilling fra kontrollutvalgets behandling av forvaltningsrevisjonsrapport "Helse og omsorg", Aremark kommune 2017

Kontrollutvalgets innstilling bes fremmet for behandling i kommunestyret.

Med hilsen

Anita Rovedal
daglig leder

~~Vedlegg:~~

- ~~- Protokollutdrag og saksfremstilling~~
- ~~- Forvaltningsrevisjonsrapport "Helse og omsorg", Aremark kommune 2017, fra IØKR IKS~~

Kopi til eksterne mottakere:
IØKR IKS
KU-leder
Rådmann

Indre Østfold kontrollutvalgssekretariat IKS
Besøks- og Postadresse: Industriveien 6. 1890 Rakkestad
E-postadresse: iokus@fredrikstad.kommune.no
Mobil: 908 55 384

Org.nr.: 987 424 354
Webadresse: www.iokus.no
Bankkonto: 1050 14 16733

Saksnr.: 2017/17059
Dokumentnr.: 4
Løpenr.: 220456/2017
Klassering: 510/118
Saksbehandler: Ida Bremnes Haaby

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Kontrollutvalget Aremark	07.11.2017	17/26

Forvaltningsrevisjonsrapport "Helse og omsorg", Aremark kommune 2017

Kontrollutvalgssekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak og innstilling til kommunestyret:

1. Kontrollutvalget tar forvaltningsrevisjonsrapport «Helse og omsorg» til orientering, og slutter seg til revisjonens anbefalinger.

Kontrollutvalget inviterer rådmannen til kontrollutvalget for å orientere om hvordan arbeidet med å etablere styringssystem i tråd med *Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten*

2. Kontrollutvalgets innstilling til kommunestyret:

- A. Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapport «Helse og omsorg» til orientering, og ber administrasjonen følge opp rapportens 13 anbefalinger og iverksette anbefalte tiltak.
- B. Kontrollutvalget følger opp vedtaket ved å bestille oppfølgingsrapport fra revisjonen et år etter at revisjonsprosjektet er behandlet i kommunestyret.

Rakkestad, 25.10.2017

Indre Østfold kontrollutvalgssekretariat IKS

Kontrollutvalget Aremarks behandling 07.11.2017:

Leder innledet saken. Revisjonen redegjorde for saken.

Ord til saken:

Nilsen

Hartvigsen

Vedtak som innstilt.

Kontrollutvalget Aremarks vedtak og innstilling 07.11.2017:

1. Kontrollutvalget tar forvaltningsrevisjonsrapport «Helse og omsorg» til orientering, og slutter seg til revisjonens anbefalinger.

Kontrollutvalget inviterer rådmannen til kontrollutvalget for å orientere om hvordan arbeidet med å etablere styringssystem i tråd med *Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten*

2. Kontrollutvalgets innstilling til kommunestyret:

- A. Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapport «Helse og omsorg» til orientering, og ber administrasjonen følge opp rapportens 13 anbefalinger og iverksette anbefalte tiltak.
- B. Kontrollutvalget følger opp vedtaket ved å bestille oppfølgingsrapport fra revisjonen et år etter at revisjonsprosjektet er behandlet i kommunestyret.

Vedlegg

- Forvaltningsrevisjonsrapport *Helse og omsorg, Aremark kommune*

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

- Plan for forvaltningsrevisjon 2015-2016, vedtatt i kontrollutvalget 16.11.2016 sak 16/24 og i kommunestyret 15.12.2016 sak 57/16
- Prosjektbeskrivelse «Pleie og omsorg», vedtatt KU 21.03.2017

Saksopplysninger

Bakgrunn for prosjektet:

I kontrollutvalgets møte den 16.11.2016 i 16/24 om Plan for forvaltningsrevisjon, vedtok kontrollutvalget at forvaltningsrevisjonsprosjekt «*Pleie og omsorg*» skulle gjennomføres i løpet av planperioden. Kommunestyret vedtok planen desember samme år. Utvalget vedtok revisjonens forslag til prosjektbeskrivelse «Helse og omsorg» i møte 21.03.2017.

Prosjektets problemstilling:

Overholder Aremark kommune lovpålagte krav, sett opp mot forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgssektoren?

Funn, konklusjon og anbefalinger:

Revisor har benyttet RSK 001 – Standard for forvaltningsrevisjon i gjennomføring av forvaltningsrevisjonsprosjektet. Det er gitt en utførlig beskrivelse og vurdering av funnene i forhold til revisjonskriteriene og problemstillingen i rapporten. Ut fra sine funn har revisjonen gitt 13 anbefalinger til kommunen.

Revisor har funnet at Aremark kommune ikke har etablert et system for ledelse og kvalitetsforbedring som fullt ut er i tråd med «*Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten*». Kontrollutvalget bes særlig merke seg at kommunen ikke utfører risiko og sårbarhetsanalyser knyttet til ledelse og drift av pleie og omsorgstjenesten. Revisor betegner dette som *alvorlig*, og skriver: «*Kunnskap om risiko og på hvilke områder virksomheten er sårbar danner grunnlaget for et hvert planmessig forbedringsarbeid*» Administrasjonen opplyser at risiko og sårbarhetsanalyser vil bli gjennomført så raskt som mulig.

Videre betegner revisor det som *alvorlig* at det ikke er funnet skriftlige rutiner eller prosedyrer «*...for hvordan informasjon fra pasienter, pårørende eller medarbeidere skal brukes for å korrigere eksisterende praksis, eller brukes i planleggingsarbeidet for øvrig*». Det vurderes som viktig og nødvendig at kommunen prioriterer å få på plass et styringssystem i tråd med forskriften.

I rådmannens tilbakemelding til revisjonen gjør administrasjonen rede for hvordan de enkelte anbefalinger i rapporten vil følges opp videre. Rådmannen støtter samtlige av anbefalingene.

Vurdering

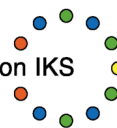
Det ligger til kontrollutvalget å forsikre seg om at revisors gjennomføring og rapportering skjer i henhold til god kommunal revisjonsskikk og etablerte og anerkjente standarder på området. Rapportens utforming, innhold, vurderinger og konklusjoner faller imidlertid inn under revisors selvstendige, faglige ansvar.

Sekretariatet har vurdert om rapporten er skrevet i henhold til standardkravene til forvaltningsrevisjon (RSK 001), og finner at rapporten gir et dekkende svar på problemstillingen. Revisjonen har fulgt opp hovedformålet med prosjektet; *Overholder Aremark kommune lovpålagte krav, sett opp mot forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgssektoren?*

Rapporten anses å være i samsvar med kontrollutvalgets bestilling.

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å ta rapporten og rådmannens tilbakemeldinger til orientering. Samtidig anbefaler sekretariatet å invitere rådmannen til kontrollutvalget for å orientere om hvordan arbeidet med å etablere styringssystem i tråd med forskriften legges opp.

Sekretariatet anbefaler at kontrollutvalget legger revisjonens vurderinger og anbefalinger til grunn i sitt forslag til vedtak i kommunestyret, og at kontrollutvalget innstiller til kommunestyret at rapportens anbefalinger skal tas til følge og gjennomføres. Revisjonen vil være til stede og tilgjengelige for å besvare spørsmål fra utvalget når saken behandles.

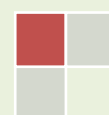

Forvaltningsrevisjonsrapport

”Helse og omsorg”

Aremark kommune

2017

INNHALDSFORTEGNELSE

1.	FORORD OG PROSJEKTMANDAT	1
2.	SAMMENDRAG	2
3.	INNLEDNING	4
3.1	Problemstillinger	4
3.2	Avgrensning av prosjektet	4
3.3	Revisjonskriterier	4
3.4	Revisjonsmetoder	4
4.	PROBLEMSTILLING:	5
4.1	Revisjonskriterier	5
4.2	Revisors undersøkelse og innhentede data	7
4.3	Revisors vurderinger og konklusjoner	11
4.4	Anbefalinger	14
5.	RÅDMANNENS BEMERKNINGER	16
6.	KILDEHENVISNINGER	17
7.	VEDLEGG	18

1. FORORD OG PROSJEKTMANDAT

Revisjonen skal i henhold til kommuneloven og forskrift om revisjon¹ utføre forvaltningsrevisjon. Etter forskriften innebærer forvaltningsrevisjon å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger. God kommunal revisjonsskikk er å følge RSK 001; Standard for forvaltningsrevisjon, utarbeidet av Norges kommunerevisorforbund NKRF. Dette forvaltningsrevisjonsprosjektet «Helse og omsorg», er gjennomført i henhold til RSK 001. Prosjektet er gjennomført etter plan for forvaltningsrevisjon vedtatt i kontrollutvalget og kommunestyret i Aremark kommune, jf. kontrollutvalgsvedtak i PS 17/10, 21.03.2017 og kommunestyrevedtak PS 12/17.

Etter kommuneloven skal revisor rapportere resultatene av sin revisjon og kontroll til kontrollutvalget.

Prosjektet er gjennomført etter vedtatt prosjektbeskrivelse i tidsrommet mai 2017 – juni 2017. Rapporten er oversendt kommunen for verifisering.

Prosjektansvarlige revisors habilitet og uavhengighet sett opp mot kommunen og den undersøkte virksomheten er vurdert, og revisjonen finner ansvarlig revisor habil til å utføre prosjektet.

Prosjektet er gjennomført av forvaltningsrevisor Frank Willy Vindløv Larsen. Anita D. Aannerød har vært fagansvarlig forvaltningsrevisor

Rapporten oversendes kommunen etter behandling i kontrollutvalget og kommunestyret.

Revisor vil takke kontaktperson og andre som har deltatt i prosjektet, for hyggelig samarbeid i forbindelse med prosjektarbeidet.

Indre Østfold Kommunerevisjon IKS
Rakkestad 20. Oktober 2017

Rita Elnes
Distriktsrevisor

Anita D. Aannerød
Fagansv. forvaltningsrevisor

Frank Willy V. Larsen
Forvaltningsrevisor

¹ Kommunelovens kapittel 12 § 78 og forskrift om revisjon av 1.juli 2004 kapittel 3 § 6.

2. SAMMENDRAG

Regjeringen har, med virkning fra 1. januar 2017, vedtatt en ny forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten. I denne forskriften tydeliggjøres det ansvar som den kommunale toppladelsen har for at virksomheten planlegges, gjennomføres, evalueres og korrigeres. Forskriften vil være et viktig virkemiddel i det kontinuerlige forbedringsarbeidet kommunene skal gjøre, for å sørge for at de kommunale helse- og omsorgstjenester etterlever de krav som finnes i lovgivningen på dette området.

Revisjonen har i dette forvaltningsrevisjons prosjektet arbeidet etter følgende overordnede problemstilling:

Overholder Aremark kommune lovpålagte krav, sett opp mot forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten?

For å besvare denne problemstillingen har revisjonen kontrollert om Aremark har etablert *systemer* for planlegging og gjennomføring av helse- og omsorgstjenestene i Aremark kommune. I tillegg til dette har revisjonen kontrollert om Aremark kommune har etablert *systemer* for evaluering av eksisterende praksis, samt hvorvidt kommunen har systemer for eventuell korreksjon av eksisterende praksis.

Konklusjon på problemstilling opp mot revisjonskriterier:

Med bakgrunn i de kontrollhandlinger som er gjennomført er revisjonen av den oppfatning at Aremark kommune ikke har etablert et system for ledelse og kvalitetsforbedring som fullt ut møter de krav som stilles i «Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten» (FOR-2016-10-28-1250). Revisjonen viser for øvrig til kontrollhandlinger og vurderinger for hvert revisjonskriterium og fremmer følgende anbefalinger:

- Anbefaling 1:* Revisjonen anbefaler at det utarbeides en samlet oversikt over de dokumenter som er relevante i kommunens system for ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgssektoren.
- Anbefaling 2:* Revisjonen anbefaler Aremark kommune å vurdere hvorvidt det vil være hensiktsmessig å utarbeide et overordnet plandokument for pleie og omsorgstjenesten, samt årlige tiltaksplaner for det samme.
- Anbefaling 3:* Revisjonen anbefaler at organisasjonskartet for pleie og omsorgstjenesten revideres og oppdateres.
- Anbefaling 4:* Revisjonen anbefaler at dokumentet «Oppgavefordeling innen pleie- og omsorg i Aremark kommune» oppdateres, revideres og gjøres tilgjengelig i Compilo.
- Anbefaling 5:* Revisjonen anbefaler også at dokumentet «Oppgavefordeling innen pleie og omsorg i Aremark kommune» revideres på en slik måte at oppgavene blir tildelt på funksjon og ikke på navngitte ansatte.
- Anbefaling 6:* Revisjonen anbefaler at «Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten» med tilhørende veileder gjøres tilgjengelig gjennom Compilo.
- Anbefaling 7:* Revisjonen anbefaler at Aremark utarbeider planer og etablerer systemer som sikrer at alle ansatte tilegner seg den nødvendige kunnskap for å utøve sine arbeidsoppgaver i henhold til lov og forskrift.
- Anbefaling 8:* Revisjonen anbefaler at man i møtereferatene fra medbestemmelsesmøtene også refererer hvem som deltok i møtet.

Revisjonen anbefaler også at disse referatene gjøres tilgjengelig i Compilo.

- Anbefaling 9:* Revisjonen anbefaler Aremark kommune å vurdere om man har utarbeidet alle nødvendige stillingsbeskrivelser for pleie og omsorgsetaten i Aremark kommune.
- Anbefaling 10:* Revisjonen anbefaler Aremark kommune å vurdere hvorvidt dagens registrering og kartleggingen av ansattes kompetanse og kompetansebehov er tilstrekkelig til å oppfylle kravene i forskriftens § 6.
- Anbefaling 11:* Revisjonen anbefaler Aremark kommune å vurdere om de forbedringsområdene som fremkommer gjennom bruker- og medarbeiderundersøkelsene bør fremkomme som klare og tydelige målsettinger i kommunens planverk.
- Anbefaling 12:* Revisjonen anbefaler at risiko- og sårbarhetsanalyser gjennomføres så raskt det er praktisk mulig. Kunnskap om risiko og på hvilke områder virksomheten er sårbar, danner grunnlaget for et hvert planmessig forbedringsarbeid.
- Anbefaling 13:* Revisjonen anbefaler at det utarbeides rutiner og prosedyrer for hvordan informasjon fra pasienter, pårørende eller medarbeidere skal brukes for å korrigere eksisterende praksis, samt hvordan denne informasjonen skal brukes i planleggingsarbeidet for øvrig.

3. INNLEDNING

3.1 Problemstillinger

Prosjektet med tilhørende kontrollhandlinger er gjennomført med bakgrunn i følgende problemstilling:

Overholder Aremark kommune lovpålagte krav, sett opp mot forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten?

3.2 Avgrensning av prosjektet

Prosjektet avgrenses til nevnte problemstilling. Dette innebærer at revisjonen vil kontrollere om det Aremark kommune har etablert et system for styring, ledelse og kvalitetsforbedring som møter kravene i «Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten». Denne avgrensingen innebærer at revisjonen ikke vil vurdere kvaliteten på de tjenester som produseres og leveres til innbyggerne i Aremark kommune. Dersom det underveis avdekkes problemstillinger som ikke er nevnt i denne prosjektbeskrivelsen vil disse bli tatt opp med kontrollutvalget dersom de er av vesentlig art.

3.3 Revisjonskriterier

I henhold til standard for forvaltningsrevisjon må revisor fastsette revisjonskriterier for forvaltningsrevisjonen. Revisjonskriterier, ofte kalt ”foretrukket praksis”, er uttrykk for krav eller forventninger til en funksjon, aktivitet, prosedyre, resultat eller lignende.

Revisjonskriterier fastsettes vanligvis med basis i en eller flere av følgende kilder: lovverk, politiske vedtak og føringer, kommunens egne retningslinjer, anerkjent teori på området og andre sammenlignbare virksomheters løsninger og resultater.

Revisjonskriterier for dette prosjektet er blitt utledet fra:

Eksterne kriterier:

- LOV-2011-06-24-30 Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven)
- FOR-2016-10-28-1250 Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten
- Veileder til «Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenester»

Det tas forbehold om at andre revisjonskriterier kan være aktuelle.

3.4 Revisjonsmetoder

Dette prosjektet er utarbeidet etter standard for forvaltningsrevisjon – RSK001. Nødvendig informasjon til gjennomføring av prosjektet er innhentet ved intervju av Helse- og omsorgssjef og avdelingsleder i Aremark kommune. I tillegg til dette har revisjonen fått overlevert kopier av relevante dokumenter fra Aremark kommune. Revisjonen har også hatt tilgang til kvalitetssikringssystemet Compilo og har på denne måten hatt tilgang til kommunens eget kvalitetssystem og de dokumenter som er gjort tilgjengelige der. Prosjektet er altså i all hovedsak gjennomført som et dokumentstudium hvor målsettingen har vært å avklare hvorvidt Aremark kommune har etablert et system for ledelse og kvalitetsforbedring i

helse og omsorgssektoren som tilfredsstillende de krav som blir stilt i (FOR-2016-10-28-1250) Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten.

Revisjonen finner kontrollhandlingene gyldige og pålitelige for å kunne besvare og konkludere på problemstillingen.

4. PROBLEMSTILLING:

Overholder Aremark kommune lovpålagte krav, sett opp mot forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten?

4.1 Revisjonskriterier

Revisjonskriterium 1: Aremark kommune skal ha et system for å planlegge aktivitetene i pleie- og omsorgssektoren som oppfyller kravene i Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten, jf. forskriftens § 6.

Et system for planlegging av aktivitetene i pleie og omsorgstjenesten kan blant annet inneholde en oversikt over virksomhetens mål, oppgaver, aktiviteter og organisering. Ansvarsforhold mellom ansatte og mellom ulike nivåer i organisasjonen må også fremkomme tydelig. I tillegg til dette bør systemet beskrive hvordan virksomheten skal arbeide systematisk for kvalitetsforbedring og pasient- og brukersikkerhet. Videre må det finnes en oversikt over relevant regelverk, retningslinjer og veiledere. Det skal også foreligge en plan for hvordan dette skal gjøres kjent i virksomheten. En systematisk og planmessig tilnærming til virksomhetens drift innebærer også at man må etablere et system for risikovurdering. Det bør planlegges for hvordan ulike former for risiko kan minimaliseres. I veilederen til forskriften pekes det spesielt på nødvendigheten av å avdekke risikofaktorer forbundet med samhandling mellom kommunen og eventuelle eksterne interessenter. Det er også en nødvendig forutsetning for å kunne planlegge virksomhetens aktiviteter at det finnes en oversikt over medarbeidernes kompetanse og eventuelle behov for opplæring. God planlegging forutsetter også at man har hensiktsmessige og oversiktlige systemer for registrering av avvik, evalueringer, klager, brukererfaringer, ulike former statistikk, samt annen tilgjengelig informasjon som kan gi relevante informasjon i forhold til om virksomheten overholder helse- og omsorgslovgivningen.

Revisjonskriterium 2: Aremark kommune skal ha et system for å gjennomføre tiltak i pleie- og omsorgssektoren som oppfyller kravene i Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten, jf forskriftens § 7.

Forskriftens krav vedrørende system for gjennomføring av tiltak i pleie- og omsorgstjenesten innebærer blant annet at virksomhetens øverste leder skal påse at virksomhetens oppgaver, organisering og planer er kjent i virksomheten og at virksomheten gjennomfører tiltak i tråd med vedtatte planer. For å nå denne målsettingen så kan det f. eks være nødvendig å ha utarbeidet egne retningslinjer for hvordan nye eller oppdaterte fagprosedyrer gjøres kjent og implementeres i organisasjonen. I tillegg til dette bør det også være på plass rutiner for utforming, distribusjon og oppdatering av styrende dokumenter. I veilederen til forskriften pekes det også på at oppdaterte oversikter over ansatte, deres kompetanse og deres arbeidsoppgaver, er nødvendig for å sikre etterlevelse av forskriftens § 7. Det er også nødvendig at organisasjonen har oppdaterte delegasjonsreglement og funksjonsbeskrivelser, samt at det finnes en oversikt over planer og forbedringsområder, og status for disse.

Revisjonen vil kontrollere om Aremark har utarbeidet de nødvendige dokumenter og etablert nødvendige prosesser for systematisk å gjøre virksomhetens oppgaver, organisering og planer kjent i virksomheten.

For at kravene i § 7 skal etterleves så er det en forutsetning at organisasjonens kompetansebehov kartlegges. Dette er nødvendig for å sikre seg at man rekrutterer ansatte med den kompetansen organisasjonen har behov for. I tillegg er denne kartleggingen et viktig redskap for å sikre en hensiktsmessig etter- og videreutdanning av egne ansatte. En planmessig tilnærming til de utfordringer § 7 adresserer vil kunne f. eks innebære at organisasjonen utarbeider opplæringsplaner og at man i medarbeidersamtaler inkluderer mål og kompetanseutvikling for den enkelte, som et viktig tema i samtalen. Revisjonen vil kontrollere om Aremark utarbeider opplæringsplaner og om kompetanseutvikling inngår som en viktig del av kommunens medarbeidersamtaler.

I § 7 stadfestes det også en plikt til systematisk å arbeide med tiltak som forebygger, avdekker og retter opp eventuelle overtredelser av helse- og omsorgslovgivningen. Gode planer og systematisk arbeid er nødvendig for å forebygge uønskede hendelser. Det kan være krevende å få til nødvendige endringer i praksis. Aktiv deltakelse fra ledelsen er en forutsetning for å lykkes. Organisasjonen kan systematisk arbeide med forbedringer f. eks ved å ha instruksjoner for hvordan man håndterer avvik og forbedringsforslag. Risiko- og sårbarhetsanalyser er hensiktsmessige verktøy for å avdekke utfordringer i tjenesteproduksjonen. Det er også nødvendig å etablere gode faglige og administrative prosedyrer knyttet til virksomhetens daglige drift. Revisjonen vil kontrollere hvorvidt Aremark kommune benytter seg av risiko og sårbarhetsanalyser i sitt forbedringsarbeid. Revisjonen vil også kontrollere om det foreligger faglige og administrative prosedyrer til virksomhetens drift.

Det påligger også virksomheten å sikre seg at de ansattes samlede kunnskap og erfaring utnyttes til organisasjonens beste. Dette er en lederoppgave som f. eks kan nedfelles i lederkontrakter, men denne målsettingen kan med fordel også nedfelles i overordnede arbeidsgiverpolitiske dokumenter. Revisjonen vil kontrollere om utnyttelse av de ansattes samlede erfaring og kompetanse, er definert som en lederoppgave i lederkontrakter eller andre relevante dokumenter.

En annen viktig ressurs i organisasjonens forbedringsarbeid er pasienter, brukere og pårørende. Ved å legge forholdene til rette for at disse får anledning til å gi til kjenne sitt syn på ulike sider ved organisasjonens drift, får virksomheten tilgang til førstehåndskunnskap om hvordan tjenesteproduksjonen påvirker de mennesker som virksomheten er ment å tjene. Gjennom f. eks å etablere rutiner for innhenting og bruk av erfaringer fra pasienter, brukere og pårørende gjør virksomheten seg bedre rustet til å drive forbedringsarbeidet på en relevant måte. Revisjonen vil kontrollere om Aremark systematisk innhenter informasjon fra pasienter, brukere og pårørende.

Revisjonskriterium 3: Aremark kommune skal ha et system for å evaluere pleie og omsorgstjenesten som oppfyller kravene i Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten, jf forskriftens § 8.

I forskriftens § 8 understrekes det at øverste leder har ansvar for å kontrollere og vurdere hvorvidt virksomhetens oppgaver, tiltak planer og mål gjennomføres i henhold til vedtatte planer. For å ivareta denne plikten til kontroll forutsettes det at virksomheten har:

- Rutiner for opplæring, medvirkning fra ansatte og brukererfaringer

- Rutiner for vurdering og oppfølging av risiko- og sårbarhetsanalyser
- Rutiner for registrering og håndtering avvik og uønskede hendelser
- Plan for forbedringsarbeid, herunder også plan gjennomføring og evaluering
- Faglige prosedyrer, herunder beskrivelse av arbeidsoppgaver som utføres sjelden eller som har særlig stor risiko, samt beskrivelse av oppgaver som bør løses på en bestemt måte av hensyn til sikkerhet, likebehandling og samhandling.

Revisjonen vil kontrollere om Aremark kommune har oppdaterte dokumenter lik, eller tilsvarende de som er beskrevet ovenfor.

For å kunne vurdere egen praksis er det også nødvendig at virksomheten systematisk samler inn informasjon om egen virksomhet. Aktuell informasjon i denne sammenheng vil f. eks kunne være resultater fra kartlegging av pasientskader i egen virksomhet, kartlegging av brukererfaringer og prosess- og resultatmålinger. Revisjonen vil kontrollere om Aremark kommune systematisk samler inn informasjon om egen virksomhet.

Forskriften krever også at ledelsen minst en gang i året gjennomgår og vurderer hele styringssystemet opp mot tilgjengelig statistikk og informasjon om virksomheten. Målet med denne gjennomgangen skal være å sikre at virksomhetens drift fungerer som forutsatt, samt at behovet for kontinuerlig forbedring i vare tas. Revisjonen vil kontrollere om ledelsen årlig gjennomgår og vurderer styringssystemet.

Revisjonskriterium 4: Aremark kommune skal ha et system for å korrigere praksis og rette opp eventuelle feil og mangler, slik at pleie- og omsorgstjenestens drift oppfyller kravene i Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten, jf § 9.

Dersom uforsvarlige og lovstridige forhold avdekkes, plikter den øverste ledelsen av virksomheten å iverksette korrigerende tiltak, jf. forskriftens § 9. Revisjonen vil kontrollere om Aremark systematisk samler inn og behandler avviksinformasjon. Revisjonen vil også kontrollere om det er etablert et system for å gjennomgå og respondere på tilbakemeldinger fra pasienter og brukere. Revisjonen vil også kontrollere hvilke rutiner kommunen har etablert for vurdering og håndtering av risiko- og sårbarhetsanalyser. Revisjonen vil også kontrollere hvilke systemer som er etablert for å korrigere og oppdatere interne rutiner og prosedyrer basert på f. eks gjennomgang av informasjon fra pasienter, pårørende eller risiko- og sårbarhetsanalyser.

4.2 Revisors undersøkelse og innhentede data

Revisjonskriterium 1

Det ble i oppstartsmøtet bekreftet at Aremark kommune har etablert et styringssystem for helse- og omsorg. Dette styringssystemet er under kontinuerlig bearbeiding med det mål for øyet å tilfredsstille de krav som fremkommer i forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten. Aremark kommune benytter seg av Compilo/kvalitetsloosen og det arbeides kontinuerlig med å legge relevante dokumenter knyttet til ledelse og kvalitetsforbedring av helse- og omsorgstjenesten inn i dette verktøyet. Revisors kontrollhandlinger viser at Aremark kommune har utarbeidet en rekke dokumenter som er relevante i forhold til et system for ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgssektoren. Revisor kan ikke se at det finnes noen oppdatert, samlet oversikt over disse dokumentene slik at man raskt og effektivt kan danne seg et bilde av hva systemet omfatter og er ment å fungere.

Revisjonen ble også opplyst om at det finnes oversikter over kommunens mål, oppgaver, aktiviteter og organisering. Målene for virksomheten er f. eks beskrevet i kommunens økonomiplan. Revisjonen har kontrollert kommunens økonomiplan 2017 – 2020. I dette dokumentet beskrives rammeområdet «Pleie og omsorg». Revisjonens kontroll viser at det i økonomiplanen er skissert ulike mål, tiltak, oppgaver og aktiviteter vedrørende pleie og omsorgstjenesten. Det er f. eks pekt på at utarbeiding, ferdigstilling og implementering av prosedyrer og kvalitetsutvikling beskrives som en utfordring i kommende planperiode. Det er også utarbeidet et organisasjonskart for pleie og omsorgssektoren i Aremark kommune. Revisjonens kontroll viser at dette dokumentet ikke er revidert i forbindelse med de organisasjonsendringer som er foretatt i 2017. I tillegg til dette har Aremark kommune utarbeidet et dokument som heter «Oppgavefordeling innen pleie- og omsorg i Aremark kommune». I dette dokumentet er det skissert hvem som gjør hva i forhold til blant annet brukere av kommunens pleie- og omsorgstjenester. Revisjonen fikk disse dokumentene overleverte i møtet. Revisjonen registrer at dette dokumentet er utarbeidet i februar 2011 og det er tilsynelatende ikke gjort endringer i dette dokumentet siden den gang.

Helse- og omsorgssjefen orienterte revisjonen om de enkelte stillingsbeskrivelser dokumenterer hvilken myndighet den enkelte ansatte er delegert i forhold til sitt ansettelsesforhold. Revisjonen har kontrollert 9 stillingsbeskrivelser knyttet til helse og omsorg. Revisjonens kontroll bekrefter helse- og omsorgssjefens beskrivelse av stillingsbeskrivelsene.

Det opplyses i oppstartsmøtet om at Aremark kommune systematisk arbeider for kvalitetsforbedring av tjenesten ved å ha et særlig fokus på opplæring og kompetanseheving. Kommunen har f.eks. deltatt i prosjektet «Trygge hender». Det gis også kontinuerlige tilbud om kurs for de ansatte f. eks «Demensomsorgens ABC». I tillegg til arbeidet med kompetanseheving pågår det et kontinuerlig kvalitetsforbedringsarbeid med revidering og forbedring av rutiner. Revisjonen fikk opplyst at det ikke finnes noen egen samlet oversikt over de ansattes kompetanse og eventuelle behov for opplæring.

Revisjonen ble informert om at overordnet planlegging av virksomheten baserer seg på demografiske data som f. eks befolkningsframskrivninger. Kommunens budsjett- og økonomiplan beskriver de ressursrammer man har til tjenesteproduksjon på kort og mellomlang sikt. Når det gjelder planlegging av virksomheten på kort sikt gjøres dette i månedlige faglige møter. Revisjonens kontroll viser at det arrangeres medbestemmelsesmøter om lag hver 6. uke. I disse møtene deltar virksomhetsleder, avdelingsledere, tillitsvalgte NSF og fagforbundet, samt verneombud. Det skrives referat fra disse møtene som gjøres tilgjengelig for alle ansatte ved at de settes i en perm på vaktrommet. Eventuelle nye behov rapporteres inn til administrativ og politisk ledelse. Revisjonen fikk videre vite at i og med at Aremark er en liten kommune kan det fra tid til annen være en utfordring å ha det eksakte nivået på tjenesteproduksjonen inne, særlig dersom pleie- og omsorgsbehov skulle oppstå brått og uventet. Dette har Aremark kommune valgt å håndtere ved å ha inngått en avtale om kjøp av plasser i Halden kommune. Dette gjelder ikke bare sykehjemsplasser, men også i forhold til rus og psykiatri.

Revisjonen ble også informert om at alt relevant regelverk, alle retningslinjer og veiledere gjøres tilgjengelig for virksomhetens ansatte gjennom Compilo. Det er virksomhetslederen som oppdaterer og reviderer disse dokumentene. Eventuelle endringer legges fortløpende inn i Compilo og man benytter seg av personalmøter for å informere om viktige endringer som personalet må sette seg inn i. Revisjonen har kontrollert hvorvidt relevante regelverk,

retningslinjer og veiledere er gjort tilgjengelig i Compilo. Kontrollen viser at Aremark kommune bruker Compilo slik det er beskrevet. Under fanen «Styrende dokumenter» er det lagt inn lenker til relevant lov og regelverk. Revisjonen registrerer likevel at det ikke er lagt inn noen link til forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgssektoren. Revisjonen har ikke kontrollert om alle relevante dokumenter er lagt ut i Compilo. Helse- og omsorgssjefen gir uttrykk for at det er vanskelig å være sikker på at alle ansatte har lest, satt seg inn og forstått all tilgjengelig informasjon som legges ut på Compilo. Revisjonen ble informert om at det er mulig å lage oversikter over de som har lest det enkelte dokument, men dette er en kontrollhandling som man ikke har benyttet seg av til nå. Forskriften krever at det skal finnes en plan for hvordan relevant informasjon skal spres i organisasjonen. Revisjonens kontroll avdekker at noen slik plan ikke forefinnes.

Revisjonen fikk opplyst at det ikke er gjort spesifikke risiko- og sårbarhetsanalyser knyttet til ledelse og kvalitetsforbedring, men at man har gjort seg noen tanker om at dette er noe man trenger å gjøre. Revisjonen har kontrollert dokumentet «Internkontroll i Aremark kommune – styrende dokument» og registrer at det i dette dokumentet under pkt. 2 er fastslått at det er rådmannen som har det overordnede ansvaret for internkontrollen i Aremark kommune. I pkt. 3.3 i samme dokument slås det fast den enkelte virksomhetsleder skal gjennomføre risiko- og sårbarhetsanalyser av sin virksomhet. Revisjonen ble i oppstartsmøtet informert om at man fra pleie- og omsorgsledelsens side så for seg at eventuelle risiko- og sårbarhetsanalyser skulle publiseres i Compilo.

Revisjonen har fått opplyst at Aremark kommune foretar systematisk registrering av avvik og uønskede hendelser i Compilo. Dette systemet fungerer på den måten at den som registrerer avviket kan følge sin registrering og se hvilke eventuelle tiltak som iverksettes. Eventuelle klager og tilbakemeldinger fra brukere og pårørende håndteres på samme måte som innrapporterte avvik fra ansatte. Det vil si at de registreres i Compilo. I tillegg til dette er journalføringene i fagsystemet Gericca en viktig del av systemet for oppfølging av klager og tilbakemeldinger fra brukere og pårørende. Revisjonen har ikke kontrollert journalføringen i Gericca.

Revisjonen har kontrollert om det i Aremark kommune finnes oversikt i helse og omsorg som beskriver virksomhetens mål, oppgaver, aktiviteter og organisering. Revisjonen registrerer at det i Compilo finnes et organisasjonskart. Dette dokumentet er ikke oppdatert i henhold til de siste organisatoriske og personalmessige endringer i etaten.

Revisjonen har etterspurt en overordnet plan for helse og omsorg, men har fått opplyst at det ikke er utarbeidet noen overordnet helse og omsorgsplan i Aremark kommune. Revisjonen har også etterspurt årlige tiltaksplaner, men har fått opplyst at i Aremark kommune er det økonomiplanen og budsjettet som brukes som styrende dokumenter. Administrasjonen opplever dette å være tilstrekkelig.

Revisjonskriterium 2

I oppstartsmøtet orienterte helse- og omsorgssjefen om at det er kvalitetssikringssystemet Compilo som brukes for å sikre at de ansatte er kjent med virksomhetens oppgaver, organisering og planer. Revisjonens kontroller viser at det i Compilo er lagt ut dokumenter som beskriver virksomhetens organisering. Det er ikke utarbeidet overordnede planer for virksomheten, det være seg en egen plan for helse og omsorg eller tiltaks/handlingsplaner, annet enn det som er beskrevet i økonomiplanen. Revisjonen har funnet beskrivelse av virksomhetens arbeidsoppgaver ved å studere stillingsbeskrivelser. I tillegg til å legge ut

informasjon i Compilo, gjennomføres det jevnlig personalmøter som også benyttes til blant annet å orientere om eventuelle endringer i planer og organisering. Aremark kommune gjennomfører også jevnlig bruker-, pårørende- og ansattundersøkelser. Revisjonen har kontrollert medarbeiderundersøkelse gjort i 2016 og brukerundersøkelse gjort i hjemmetjenesten og på institusjon i 2016. Gjennom disse undersøkelsene får man også tilbakemeldinger på om virksomhetens oppgaver, planer og organisering er kjent i virksomheten og blant dens interessenter.

Revisjonen opplyses om at man forsøker å sikre seg at virksomheten er organisert og driftes i henhold til lov og forskrift ved blant annet å sørge for at informasjon og eventuelle pålegg fra fylkesmannen gjøres kjent på virksomhetsnivå. Den enkelte ansatte har tilgang til all nødvendig informasjon gjennom Compilo. Det informeres også om at man i Aremark kommune gjennomfører medarbeidersamtaler annet hvert år. Den enkelte ansattes kompetansebehov er et sentralt tema under disse samtaler. Revisjonen har kontrollert mal for medarbeidersamtale som brukes i pleie og omsorgstjenesten. Denne kontrollen viser at den enkelte medarbeiders kompetansebehov skal drøftes og vurderes i denne sammenheng.

Revisjonen er blitt informert om at Aremark kommune er midt inne i en omorganiseringsprosess i pleie- og omsorg. Systemene for å utvikle og iverksette nødvendige prosedyrer, instruksjoner, rutiner og andre tiltak er derfor ikke helt på plass for øyeblikket. Dette arbeides kontinuerlig med å få disse systemene operative.

Helse- og omsorgssjefen informerte i oppstartsmøtet om at det primært er gjennom medbestemmelsesmøter med tillitsvalgte og verneombud, personalmøter og ulike former for faglige møter (f.eks. sykepleiermøter), at man sikrer at de ansattes kunnskap og erfaring bringes frem, deles og utnyttes til virksomhetens beste.

Aremark kommune gjennomfører, som tidligere nevnt, jevnlig brukerundersøkelser. På overordnet nivå er dette et viktig verktøy for at pasienter, brukere og pårørende blir hensyntatt under planlegging, gjennomføring og evaluering av virksomheten. Når man skal sikre seg deltakelse fra pårørende og pasienter på individnivå er fagsystemet Gerica det verktøyet som brukes. I dette systemet journalfører man alle relevante informasjoner knyttet til den enkelte pasient. Disse opplysningene brukes i sin tur til å tilpasse behandling, pleie- og omsorg til den enkeltes behov og ønsker. Revisjonen har ikke kontrollert disse opplysningene på individnivå.

Revisjonskriterium 3

I oppstartsmøtet ble revisjonen informert om at Aremark kommune kontrollerer hvorvidt virksomhetens driftes i henhold til vedtatt oppgaver og mål gjennom månedlige rapporteringer basert på informasjoner fra avdelingslederne i pleie og omsorg. Disse rapportene sammenstilles til informasjon som gjøres tilgjengelig for besluttede og bevilgende myndigheter f. eks gjennom økonomirapporter til formannskapet i Aremark kommune.

Revisjonen fikk også vite at et av de viktigste strategiske tiltakene for å sikre seg at pleie- og omsorgsetaten i Aremark kommune etterlever kravene i helse- og omsorgslovgivningen er å ansette personell med høy faglig kompetanse. Det vises også til at sykehjemslegen foretar årlige kontroller av driften i pleie- og omsorgsetaten. Revisjonen har bedt om å få oversendt sykehjemslegens rapporter for 2015 og 2016, men har ikke fått disse oversendt til kontroll.

I tillegg til dette viser helse- og omsorgssjefen til de rutiner og kontrolltiltak man har etablert på sykehjem og i hjemmesykepleie med hensyn til kompetanse og kunnskapsoverføring

knyttet til hver enkelt pasient. Det gjennomføres daglige møter blant personalet hvor viktig informasjon knyttet til den enkelte pasient deles og overføres blant de ansatte i pleie- og omsorg. Journalsystemet Gerica spiller også en viktig rolle i denne sammenhengen.

Helse- og omsorgssjefen orienterte revisjonen om at man ikke har hatt en årlig gjennomgang av styringssystemet sett opp i mot tilgjengelig statistikk og tilgjengelig informasjon om virksomheten.

Revisjonskriterium 4

Dersom uforsvarlige og lovstridige forhold avdekkes, plikter den øverste ledelsen av virksomheten å iverksette korrigerende tiltak, jf. forskriftens § 9. Revisjonen har kontrollert om Aremark kommune systematisk samler inn og behandler avviksinformasjon. Aremark kommune registrerer avvik i Compilo. For helse og omsorgstjenesten sin del er det i perioden 1.1.2016 – 29.06.2017 registrert 69 avvik av varierende alvorlighetsgrad, 13 av disse er registrert i 2017. På kontrolltidspunktet var det en ulest avviksmelding, samt en avviksmelding som var under behandling. Revisjonen konkluderer med at Aremark kommune har etablert et system for systematisk innsamling og behandling av avviksmeldinger. I tillegg til dette har revisjonen kontrollert om Aremark kommune har etablert rutiner og system for vurdering og håndtering av risiko- og sårbarhetsanalyser. Revisjonens kontroll viser at Aremark kommune pr i dag ikke har brukt risiko og sårbarhetsanalyser i sitt arbeid i helse og omsorgstjenesten. I tillegg til dette har revisjonen kontrollert om det er etablert rutiner og system for å korrigere og oppdatere interne rutiner og prosedyrer basert på gjennomgang av informasjon fra pasienter, pårørende eller risiko- og sårbarhetsanalyser. Revisjonen har ikke funnet etablerte skriftlige rutiner eller prosedyrer for hvordan informasjon fra pasienter, pårørende eller medarbeidere skal brukes for å korrigere eksisterende praksis, eller brukes i planleggingsarbeidet for øvrig. Revisjonen har likevel, ved gjennomgang av avviksmeldinger, registrert at endringer av rutiner og prosedyrer fremkommer som tiltak i forbindelse med håndtering av avviksmeldinger.

4.3 Revisors vurderinger og konklusjoner

Et styringssystem i tråd med de krav som fremkommer i «Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten» er ment å gi den som har det overordnede ansvaret for virksomheten et godt verktøy for styring, ledelse og kontinuerlig forbedring. Det kreves av landets kommuner at de skal yte faglig forsvarlige helse- og omsorgstjenester. Det følger av dette at tjenestetilbudet må holde et nødvendig kvalitativt nivå. Kravet til forsvarlighet innebærer et krav om å tilrettelegge tjenestene på en slik måte, at personell som utfører tjenestene blir satt i stand til å overholde sine lovpålagte plikter. Dette vil igjen bidra til at den enkelte bruker får et helse- og omsorgstilbud som er tilpasset denne brukerens helhetlige behov. Kvalitativt gode tjenester innebærer at tjenestene er virkningsfulle og skaper trygghet og sikkerhet hos brukerne. Kvalitativt gode tjenester er også kjennetegnet ved at brukerne er involvert og blir gitt innflytelse over sin egen situasjon. En høy kvalitet på tjenesten innebærer også lav risiko for unødig skade. Gode og hensiktsmessige styringssystemer er derfor innrettet med et sterkt og tydelig fokus på pasient- og brukersikkerhet. Det ligger også som et krav i forskriften at man har etablert et system, og har iverksatt prosesser, for kvalitetsforbedring. Dette innebærer at systemet legger til rette for at man kan identifisere og dokumentere problemer, at man identifiserer årsaken til disse, samt at man tester ut og implementerer tiltak for å bøte på de problemene man har identifisert.

Revisors kontrollhandlinger viser at Aremark kommune har utarbeidet en rekke dokumenter som er relevante i et system for ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgssektoren.

Det finnes ikke noen oppdatert samlet oversikt over disse dokumentene. Dette mener revisjonen er uheldig og anbefaler Aremark kommune å utarbeide en slik oversikt.

Revisjonen vurderer det som positivt at Aremark kommune har beskrevet mål for pleie og omsorgstjenesten i sin økonomiplan for perioden 2017-2020. Revisjonen stiller likevel spørsmål om de målformuleringene som fremkommer i dette dokumentet er tilstrekkelige for å sikre en planmessig drift av tjenesten. Aremark kommune har ikke utarbeidet en helhetlig plan for pleie og omsorgstjenesten. En slik helhetlig plan vil etter revisjonens mening være et viktig grunnlag for de målsettinger som fremkommer i økonomiplanen. Det utarbeides heller ikke årlige tiltaks/handlingsplaner. Revisjonen anbefaler Aremark kommune å vurdere hvorvidt det vil være hensiktsmessig å utarbeide et overordnet plandokument for pleie og omsorgstjenesten, samt årlige tiltaksplaner for det samme.

Aremark kommune har utarbeidet et organisasjonskart for pleie og omsorgstjenesten. Dette organisasjonskartet er ikke oppdatert i henhold til de siste endringer i organiseringen av pleie og omsorgstjenesten. Revisjonen anbefaler at organisasjonskartet revideres og oppdateres.

Revisjonen vurderer det som positivt at Aremark kommune har utarbeidet dokumentet «Oppgavefordeling innen pleie- og omsorg i Aremark kommune». Dette dokumentet er en detaljert og oversiktlig beskrivelse av hvilke funksjoner, og i noen tilfeller, hvilke personer som har ansvar for hva innenfor pleie og omsorg. Dette dokumentet er ikke revidert siden 2011 og revisjonen anbefaler derfor at administrasjonen foretar en gjennomgang og eventuell revisjon av dette. Revisjonen registrerer også at dette dokumentet ikke er gjort tilgjengelig i Compilo. Dette mener revisjonen er uheldig og anbefaler administrasjonen å gjøre dette. Revisjonen mener også at man i et dokument som dette, så langt det er mulig, bør unngå å tildele oppgaver til spesifikke personer. Oppgavene bør være fordelt på funksjon, slik at dokumentet gir mest mulig relevant informasjon uavhengig av hvilken person som besitter stillingen. Revisjonen anbefaler administrasjon å vurdere om det er hensiktsmessig å revidere dokumentet i henhold til dette kriteriet. Revisjonens kontroll viser også at «Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten» med tilhørende veileder heller ikke er gjort tilgjengelig i Compilo. Revisjonen anbefaler at også disse dokumentene legges ut i Compilo.

Forskriften krever at det skal foreligge en plan for hvordan ulike lover, forskrifter, veiledere osv. skal gjøres kjent i virksomheten. Revisjonens kontroll viser at det ikke foreligger noen slik plan. Det samme gjelder ved endringer/oppdatering av fagprosedyrer og lignende. Det knytter seg derfor usikkerhet til hvorvidt de ansatte faktisk setter seg inn i de dokumentene som legges ut i Compilo. Revisjonen anbefaler at Aremark kommune iverksetter arbeidet med en slik plan og etablerer systemer som sikrer at alle ansatte tilegner seg den nødvendige kunnskap for å utøve sine arbeidsoppgaver i henhold til lov og forskrift.

Revisjonen vurderer det som positivt viktig at det er regularitet knyttet til medbestemmelsesmøtene i helse- og omsorgstjenesten. Det er også positivt at det skrives utførlige referater fra disse møtene. Informasjonsverdien av referatene ville ha vært enda større om man i referatene hadde notert hvem som var til stede. Revisjonen anbefaler at man vurderer å føre hvem som deltok i møtene inn i referatene i fremtiden. Revisjonen mener det også bør vurderes å gjøre disse referatene tilgjengelig i Compilo.

I helse og omsorgsenheten er det de enkelte stillingsbeskrivelser som dokumenterer hvilken myndighet den enkelte ansatte er delegert i forhold til sitt ansettelsesforhold. Det er også

stillingsbeskrivelsene som tydeliggjør hvilke arbeidsoppgaver og hvilken rolle den enkelte har i organisasjonen. Revisjonen bemerker at det i Compilo ikke er lagt inn stillingsbeskrivelser for fysioterapeut og ergoterapeut. Revisjonen anbefaler Aremark kommune å vurdere om man har utarbeidet alle de nødvendige stillingsbeskrivelser for pleie og omsorgsetaten i Aremark kommune. Forskriften krever at virksomheten har oversikt over de ansattes kompetanse og opplæringsbehov. I Aremark kommune finnes opplysninger om den enkelte ansattes kompetanse i personalmappene. Revisjonen vurderer det som positivt at det er utarbeidet rutiner for at den enkelte ansattes behov for kompetanseheving diskuteres i medarbeidersamtaler. Revisjonen anbefaler likevel Aremark kommune å vurdere hvorvidt denne registreringen og kartleggingen av kompetanse og kompetansebehov er tilstrekkelig til å oppfylle kravene i forskriftens § 6.

Revisjonen vurderer det som positivt og viktig at Aremark kommune jevnlig gjennomfører bruker-, pårørende- og ansattundersøkelser. Revisjonens kontroll viser at medarbeiderundersøkelsen gjort i 2015 og brukerundersøkelsene gjort i hjemmetjenesten og på institusjon i 2016, gjennomgående gir kommunen god score. Undersøkelsene viser likevel at Aremark kommune har forbedringspotensial på viktige områder, både i forhold til medarbeidere og brukere. Revisjonen anbefaler Aremark kommune å vurdere om disse forbedringsområdene bør fremkomme som klare og tydelige målsettinger i kommunens planverk.

Revisjonen vurderer det som alvorlig at Aremark kommune ikke utfører risiko- og sårbarhetsanalyser knyttet til ledelse og drift av pleie og omsorgstjenesten. Revisjonen anbefaler at slike analyser gjennomføres så raskt det er praktisk mulig. Kunnskap om risiko og på hvilke områder virksomheten er sårbar, danner grunnlaget for et hvert planmessig forbedringsarbeid.

Revisjonen vurderer det som alvorlig at man ikke har funnet skriftlige rutiner eller prosedyrer for hvordan informasjon fra pasienter, pårørende eller medarbeidere skal brukes for å korrigere eksisterende praksis, eller brukes i planleggingsarbeidet for øvrig.

Revisjonen har fått forståelse av at arbeidet med å etablere et styringssystem i tråd med forskriftens krav vil være et prioritert administrativt arbeidsområde i tiden fremover. Revisors oppfatning understøttes både av de tilbakemeldinger revisor har fått fra kontaktpersonen i Aremark kommune og de målsettinger kommunen har satt seg i Økonomiplan 2017 – 2020. Revisor mener denne prioriteringen er viktig og nødvendig.

Konklusjon på problemstilling opp mot revisjonskriterier:

Med bakgrunn i de kontrollhandlinger som er gjennomført er revisjonen av den oppfatning at Aremark kommune ikke har etablert et system for ledelse og kvalitetsforbedring som fullt ut møter de krav som stilles i «Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten» (FOR-2016-10-28-1250). Revisjonen viser for øvrig til kontrollhandlinger og vurderinger for hvert revisjonskriterium og fremmer følgende anbefalinger:

4.4 Anbefalinger

Anbefaling 1:	Revisjonen anbefaler at det utarbeides en samlet oversikt over de dokumenter som er relevante i kommunens system for ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgssektoren.
Anbefaling 2:	Revisjonen anbefaler Aremark kommune å vurdere hvorvidt det vil være hensiktsmessig å utarbeide et overordnet plandokument for pleie og omsorgstjenesten, samt årlige tiltaksplaner for det samme.
Anbefaling 3:	Revisjonen anbefaler at organisasjonskartet for pleie og omsorgstjenesten revideres og oppdateres.
Anbefaling 4:	Revisjonen anbefaler at dokumentet «Oppgavefordeling innen pleie- og omsorg i Aremark kommune» oppdateres, revideres og gjøres tilgjengelig i Compilo.
Anbefaling 5:	Revisjonen anbefaler også at dokumentet «Oppgavefordeling innen pleie og omsorg i Aremark kommune» revideres på en slik måte at oppgavene blir tildelt på funksjon og ikke på navngitte ansatte.
Anbefaling 6:	Revisjonen anbefaler at «Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten» med tilhørende veileder gjøres tilgjengelig gjennom Compilo.
Anbefaling 7:	Revisjonen anbefaler at Aremark utarbeider planer og etablerer systemer som sikrer at alle ansatte tilegner seg den nødvendige kunnskap for å utøve sine arbeidsoppgaver i henhold til lov og forskrift.
Anbefaling 8:	Revisjonen anbefaler at man i møtereferatene fra medbestemmelsesmøtene også refererer hvem som deltok i møtet. Revisjonen anbefaler også at disse referatene gjøres tilgjengelig i Compilo.
Anbefaling 9:	Revisjonen anbefaler Aremark kommune å vurdere om man har utarbeidet alle nødvendige stillingsbeskrivelser for pleie og omsorgsetaten i Aremark kommune.
Anbefaling 10:	Revisjonen anbefaler Aremark kommune å vurdere hvorvidt dagens registrering og kartleggingen av ansattes kompetanse og kompetansebehov er tilstrekkelig til å oppfylle kravene i forskriftens § 6.
Anbefaling 11:	Revisjonen anbefaler Aremark kommune å vurdere om de forbedringsområdene som fremkommer gjennom bruker- og medarbeiderundersøkelsene bør fremkomme som klare og tydelige målsettinger i kommunens planverk.
Anbefaling 12:	Revisjonen anbefaler at risiko- og sårbarhetsanalyser gjennomføres så raskt det er praktisk mulig. Kunnskap om risiko og på hvilke områder virksomheten er sårbar, danner grunnlaget for et hvert planmessig forbedringsarbeid.

Anbefaling 13: Revisjonen anbefaler at det utarbeides rutiner og prosedyrer for hvordan informasjon fra pasienter, pårørende eller medarbeidere skal brukes for å korrigere eksisterende praksis, samt hvordan denne informasjonen skal brukes i planleggingsarbeidet for øvrig.

5. RÅDMANNENS BEMERKNINGER

Forvaltningsrevisjonsrapporten "Helse og omsorg" i Aremark kommune har vært til behandling hos administrasjonen ved rådmannen. Rådmannen har gitt sine bemerkninger til revisjonens anbefalinger i skriv av 17. 10. 2017. Rådmannens bemerkninger er vedlagt som vedlegg 1 til rapporten.

Revisjonen vurderer at rådmannen slutter seg til revisjonens anbefalinger og meddeler at kommunen vil gjøre nødvendige grep for å følge opp anbefalingene.

6. KILDEHENVISNINGER

Litteratur

- Andersen, Kari Merete med flere. *Veileder i forvaltningsrevisjon, Norges Kommunerevisorforbund (NKRF)*. 1.utgave, 2006. Orkanger.

Dokumenter fra Aremark kommune

- Aremark kommune - økonomiplan 2017 – 2020
- Internkontroll i Aremark kommune – styrende dokument

Lover

- LOV 1992-09-25 nr.107: Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
- LOV-2011-06-24-30 Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven)

Forskrift

- FOR 2004-06-15 nr 904: Forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner mv.
- FOR-2016-10-28-1250 Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten

Retningslinjer

- Veileder til «Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenester»

7. VEDLEGG

Vedlegg 1: Rådmannens tilbakemeldinger på anbefalinger i forvaltningsrevisjonsrapport vedr. Helse og omsorg. 17. 10. 2017. Fra konstituert rådmann Mette Eriksen til Indre Østfold Kommunerevisjon IKS.

AREMARK
KOMMUNE

Stab og fellesfunksjoner

INDRE ØSTFOLD KOMMUNEREVISJON IKS
Industriveien 6
1890 RAKKESTAD

INDRE ØSTFOLD KOMMUNEREVISJON	
Dato	17.10.17
Saksbeh.	FRALAR / AQ.Aa
Saksnr.	17/7364
Løpenr.	206302/17
Kode	320/118

Deres ref:

Vår ref
2017/592-6

Saksbehandler
Mette Eriksen

Dato
17.10.2017

Rådmannens tilbakemeldinger på anbefalinger i forvaltningsrapport vedr. Helse og omsorg

Anbefaling 1:

Aremark kommune vil utarbeide dokumenter som er relevante i kommunens system for ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgssektoren med utgangspunkt i «Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten».

Anbefaling 2:

Aremark kommune har utarbeidet et overordnet plan dokument for pleie og omsorgstjenesten. Dokumentet «Helse og omsorgsplan 2017-2023» ble vedtatt i kommunestyret 21.09.17.

Anbefaling 3:

Organisasjonskartet for pleie og omsorgstjenesten vil bli revidert og oppdatert.

Anbefaling 4:

«Oppgavefordeling innen pleie og omsorgstjenesten» vi bli revidert og oppdatert, samt gjort tilgjengelig i Compilo.

Anbefaling 5:

Følger naturlig av anbefaling 4.

Anbefaling 6:

«Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten» med tilhørende veileder vil bli tilgjengelig i Compilo.

Postadresse Rådhuset, Aremarkveien 2276, 1798 AREMARK	Besøksadresse Rådhuset, Aremarkveien 2276	Telefon 69 19 96 00	Bank 1050.07.01329
E-post: post@aremark.kommune.no	www.aremark.kommune.no	Telefaks	Org.nr 940875560

Anbefaling 7:

Kompetansehevingsplan vil bli utarbeidet for virksomheten.

Anbefaling 8:

Fremtidige referater fra medbestemmelsesmøtene vil referere hvem som deltok i møtet, samt gjøres tilgjengelig i Compilo.

Anbefaling 9:

Stillingsbeskrivelser vil bli gjennomgått og revidert.

Anbefaling 10:

Kompetansehevingsplanen utarbeides slik at det sikres nødvendig kompetanse i forhold til kravene i «Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten», § 6.

Anbefaling 11:

Aremark kommune vil vurdere om bruker- og medarbeiderundersøkelser bør fremkomme som målsettinger i kommunens planverk.

Anbefaling 12:

Risiko- og sårbarhetsanalyse vil bli gjennomført så raskt det er mulig og vil bli gjenstand for planmessig evaluering.

Anbefaling 13:

Det vil bli utarbeidet rutiner for hvordan informasjon kan være nyttig for å korrigere eksisterende praksis.

Med hilsen

Mette Eriksen

Kst. rådmann

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes derfor uten håndsignatur.

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	93/17	30.11.2017
Kommunestyret	82/17	14.12.2017

Salg av kommunal eiendom - prinsippsak

Saksopplysninger

Kommunen får fra tid til annen henvendelser fra privatpersoner eller firmaer som ønsker å kjøpe kommunal eiendom – bebygget eller ubebygget. Rådmannen anser det som hensiktsmessig at kommunestyret gjør et prinsippvedtak om hvordan slike henvendelser skal ivaretas og hvordan salg eventuelt skal gjennomføres. Denne saken legges frem for å få en slik avklaring

Vurdering

Kommunen forvalter fellesskapets verdier og kommunens aktiviteter er regulert av det til enhver tid gjeldene lovverk med tilhørende forskrifter. Lov om offentlige anskaffelser regulerer ikke bare hvordan kommunen skal gjennomføre anskaffelser men også hvordan verdier skal avhendes.

I en artikkel fra 25.08.2014 publisert av NE nyheter (senere endret til Estate Nyheter) forfattet av advokater i Wikborg, Rein & Co (Line Ravlo-Losvik, Line Camilla Werner og Kine Østbye Neslein) står det;

Når det offentlige selger eller kjøper eiendom, er det viktig å sikre at transaksjonen skjer til markedspris (statsstøtteregelverket). Dersom det offentlige selger eiendom til underpris, eller kjøper til overpris, vil differansen mellom avtalt pris og markedsprisen kunne utgjøre en økonomisk fordel. En slik fordel kan innebære en ulovlig økonomisk støtte fra det offentlig. Anskaffelsesregelverket og statsstøtteregelverket gjelder både stat, fylkeskommuner og kommuner, samt andre offentlige organer. Foretak som er eid eller kontrollert av offentlige myndigheter kan også anses omfattet.

ESAs retningslinjer om salg av offentlig eiendom angir to alternative prosedyrer som begge sikrer at eiendommen blir solgt til markedspris. Den ene prosedyren er bruk av åpen budrunde. Den andre er en uavhengig vurdering av markedsverdien. Når det siste alternativet anvendes, oppstilles det krav til takstmannens kvalifikasjoner og uavhengighet.

...
Åpen budrunde er selvsagt det enkleste alternativet når det gjelder offentlighet omkring

oppfyllelsen av regelverket, men dette er i mange komplekse eiendomstransaksjoner og, spesielt eiendomsutviklingsprosjekter, ikke hensiktsmessig eller praktisk. Når det benyttes verdsettelse som alternativ til åpen budrunde, skal verdsettelsen skje før forhandlingene finner sted. Dette innebærer ikke et absolutt forbud mot at en dialog innledes før verdsettelsen finner sted. I mange komplekse tilfeller vil det eksempelvis være behov for diskusjoner for å klargjøre hva transaksjonen skal omfatte, og det vil heller ikke være mulig å innhente den uavhengige vurderingen før det er klart hva man skal få vurdert verdien av.

I en artikkel publisert av Hanne Torkelsen hos Lynx advokater fra 12.02.17 drøftes salg av offentlig eiendom og snubletråder i forhold til statsstøtte:

Der en offentlig myndighet selger en offentlig eiendom (kommunal/statlig) til en pris som ligger under markedsverdi, vil differansen mellom markedsverdi og oppnådd pris være en støtte til kjøper som EØS-avtalens regler i utgangspunktet forbyr. Slik støtte kan ikke gis uten at EFTAs overvåkingsorgan (ESA) samtykker, noe som forutsetter at salget meldes til ESA. Salget kan da ikke gjennomføres før ESA enten har konstatert at det ikke foreligger støtte, eller godkjenner at den aktuelle støtten gis.

Dersom man gjennomfører salg uten at ESA kobles inn, og ESA, etter klage eller på eget initiativ, finner grunn til å se nærmere på transaksjonen, vil den fryses inntil ESA har tatt sin beslutning. Dette kan ta lang tid, i verste fall mange år. I sak om Oslo kommunes salg av sykehusboliger i 2001 ble transaksjonen fryst i 4 år.

Dersom det skulle konstateres ulovlig støtte, kan det føre til at støtten tilbakeføres ved at kjøper må betale en enda høyere sum enn det kjøpekontrakten forutsatte. Dette reiser en del kompliserte uavklarte rettslige spørsmål, f.eks. om det gir kjøper rett til å heve kontrakten, eller påstå seg ubundet.

Siden det kan være vanskelig å anslå markedsverdien på fast eiendom, og konsekvensene for salg av eiendom til underpris kan være store, har ESA utarbeidet retningslinjer som kan følges og som sikrer at salg av eiendom ikke inneholder statsstøtteelementer. Se part V, www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines.

- *En fremgangsmåte er å benytte en tilstrekkelig godt publisert, åpen og betingelsesløs budprosess, sammenlignbar med en auksjon, der tilslaget går til den som har gitt det beste budet. Ulikt anbudsprosesser ved kjøp av varer og tjenester, der målet er å oppnå høyest mulig kvalitet til best pris, vil målet med en slik auksjon være å maksimere verdier, og plikt til godta høyeste bud. Salg i henhold til en slik prosess vil aldri kunne utgjøre statsstøtte.*
- *Alternativt kan man innhente en eller flere uavhengige takster, fra en eller flere kvalifiserte og uavhengige takstmenn, dersom man ønsker å selge til en bestemt kjøper.*

Følger man ESAs prosedyrer er man trygg for klager i ettertid, og man risikerer ikke utsettelse av salgsprosessen. Følger man ikke prosedyren skal salget notifiseres til ESA.

Selv om eiendom ikke selges til kjøper med høyeste bud, kan salget være lovlig. Det er flere eksempler på at ESA til slutt har godkjent salg til kjøper etter en mer sammensatt vurdering enn pris, for eksempel Bergen kommunes salg av «Slaktehustomten». Høsten 2007 klaget kulturvernere i Sandviken inn Bergen kommunes anbudsprosess for salg av Slaktehustomten til ESA, da kommunen valgte en kjøper som lå 4,3 mill. under høyeste bud. Flere av de private firmaene som tapte anbudet støtter klagen. ESA kom til at Bergen kommune hadde rett til å

utelukke det høyeste budet, så lenge den mente at forslaget til utvikling av eiendommen ikke var akseptabel, idet man ønsket å bevare dets historiske karakter.

Det er mulig å stille krav til kjøpere, f.eks. der eiendommene er regulert til byutvikling, som krav til soliditet, gjennomføringsevne, kompetanse, erfaring fra lignende utviklingsprosjekter mv. Dersom det stilles «kvalifikasjonskrav» til kjøpere, bør man imidlertid være forsiktig med å legge vekt på kvalifikasjonskrav til budgiver ved evalueringen av hvilket bud som er best, dersom alle budgiverne oppfyller kravene. Dette kan være en ulovlig sammenblanding som gjør at salget kan ende opp hos ESA.

Det er altså flere forhold og lovverk som er relevante i forbindelse med salg av kommunal eiendom. For at alle involverte skal være oppmerksom på dette og for å sikre en forutsigbar og gjennomiktig prosess bør det foreligge vedtatte retningslinjer for salg av kommunal eiendom i Aremark kommune.

Jevnaker kommune har utarbeidet slike retningslinjer som ble vedtatt av Jevnaker kommunestyre 12.12.2013. Disse ligger tilgjengelig på kommunens hjemmeside. Der skriver kommunen:

Retningslinjene skal bidra til åpenhet og likeartet behandling av saker. Retningslinjene skal også bidra til at kommunen ivaretar en profesjonell og forutsigbar salgsprosess av kommunale eiendommer.

Kommuneloven sier ikke noe konkret om hvordan kjøp og salg av eiendommer skal skje i kommunene, men KS (kommunesektorens etikkutvalg) har drøftet noen prinsipielle spørsmål knyttet til salg av kommunal eiendom:

Åpenhet

Når kommune skal selge en eiendom, bør hovedregelen være at den annonseres for salg i full åpenhet. Dersom andre hensyn enn pris kan bli vektlagt ved salget, bør dette komme fram i annonseteksten. Dersom en kommunal eiendom som et unntak gis bort eller inngår i et makebytte må det etter offentlig diskusjon foreligge et politisk vedtak om dette som legges til grunn.

Kommunalt ansatte

Ansatte må som en generell regel likebehandles med andre interessenter, og ha lov til å by på kommunal eiendom som legges ut for salg, altså skal de heller ikke gis fordeler.

Gaver til kommunen

Når kommunen mottar gaver til bestemte formål, må en gjennom forvaltningen av gaven ivareta dette på best mulig måte. Hvis eiendommer som er mottatt som gave, videreselges for å skaffe inntekter til formålet, er det naturlig at best mulig pris vektlegges.

Aremark har, som andre kommuner flere ulike typer eiendom som det kan være aktuelt å selge. Selv om ikke volumet av hver enkelt kategori ikke er like stort som hos andre er det like fullt viktig at salget skjer på riktig måte. Kommunestyret vedtok nylig at Fladebygrenda boligområde skal selges når det er ferdig regulert. Kommunen har også fått henvendelser fra privat og firmaer om kjøp av konkrete eiendommer.

Kommunale boliger:

Noe av det som kanskje er mest aktuelt for Aremark å selge er kommunale boliger. Kommunen har imidlertid ikke en boligsosial handlingsplan hvor det er avklart hva kommunen har behov for av boliger på sikt, Gjennom en slik plan ville man fått en helhetlig drøfting av det fremtidige behovet for ulike boliger og samtidig kunne ta stilling til hvilke eiendommer som kommunen bør avhende på grunn av at de er enten er uhensiktsmessig i utforming eller beliggenhet, eller at de vil koster mye å rehabilitere, eller simpelthen at kommunen eier flere boliger enn det er behov for. Rådmannen anser at det vil være hensiktsmessig å utarbeide en slik plan, men

ettersom et rådmannskifte er nært forestående foreslås det at dette avklares når ny rådmann er på plass. Inntil videre bør derfor enkelthenvendelser tas opp i sak til kommunestyret,

Utbyggingsområder

Kommunestyret har som tidligere nevnt vedtatt å selge Fladebygrenda når dette er ferdig regulert. Salget bør da skje etter prinsipper vedtatt i denne saken. I forkant må utbyggingsavtaler etc være avklart.

Næringsarealer

Kommunen eier næringsarealer på Sommero og det har også vært drøftet om kommunen skulle erverve ytterligere arealer i tilknytning til det man allerede eier. Andre kommuner har vedtatte kriterier for salg av næringsstomter. Slike kriterier kan knytte seg til antall arbeidsplasser, påvirkning på klima og miljø mv. Aremark kommune er ikke per i dag bi en situasjon hvor det er kamp om å få kjøpe næringsarealer. Det er allikevel viktig at salg skjer i en åpen prosess, og gjerne slik det har vært praktisert ved at kommunestyret har behandlet sakene løpende ettersom interesserte har meldt seg. Ved salg av næringsarealer er det viktig at kjøpers virksomhet og anlegg er i samsvar med gjeldene arealplan.

Restarealer

Kommunen kan ha restarealer knyttet til vei og boligfelt. Slike innklemte arealer, som er så små at de ikke utgjør egne tomter, har liten verdi for kommunen, men vil kunne ha en verdi for eks. tilgrensende boligeiendommer. Slik arealer bør kunne selges til tilgrensende eiendommer. Interesse bør kartlegges og salg gjennomføres etter gjengs pris for slike arealer om det er en interessant og etter budrunde om det er flere interessenter.

Konklusjon

Basert på overstående drøfting anbefaler rådmannen at det vedtas prinsipielle punkter som gjelder ved salg av kommunal eiendom. Det foreslås at disse bør være:

1. Aremark kommunes saksbehandling i forhold til salg av eiendom skal være åpen, gjennomiktig og etterprøvbart.
2. Prinsippavklaringr/grunnlaget for salg avklares gjennom vedtak i kommunestyret
3. Det innhentes takst/verdivurdering på eiendommen/boligen som vurderes avhendet/solgt. Unntatt er objekter hvor salgsverdi ikke antas å overstige kr 100 000,-.
4. Alle opplysninger som er relevante for salget må kunngjøres i salgsdokumentene.
5. Arkivverdig materiale må oppbevares i tråd med arkivloven og forskrifter.
6. Eventuelle betingelser om fremtidig bruk, og konsekvenser av mislighold må framgå av kontrakt med kjøper.
7. Kommunen skal som hovedregel benytte megler/advokat for bistand med salget.
8. Budrunde igangsettes av megler/advokat i samarbeid med kommunen. Budskjema eller logg skal følge saken.
9. Saken behandles i hht vedtatt delegeringsreglement
10. Ved positivt vedtak om salg gjennomføres praktiske og formelle forhold som oppmåling, deling av eiendom, sletting av heftelse, skjøte m.m. Kommunen er ikke forpliktet til å selge
11. Evt. vilkår som er framsatt i fbm salget må tas inn i kjøpekontrakten/skjøte. Megler/advokat tillegges dette ansvaret der kommunen benytter dette.
12. Skjøtet oversendes megler eller advokat i underskrevet stand når kjøpesummen er innbetalt til meglers/advokatens klientkonto eller Aremark kommunes konto. Megler/advokat (eller kommunen) besørger tinglysning av skjøte
13. Administrasjonen skal følge opp oppsigelse av forsikring og avgifter etter at oppdraget er fullført.
14. Direkte salg kan foretas når det åpenbart vil være i kommunens interesse å gjøre dette, men vedtak om dette skal fattes politisk.

Rådmannens innstilling:

Aremark kommune vedtar følgende prinsipielle punkter som skal gjelde ved salg av kommunal eiendom:

1. Aremark kommunes saksbehandling i forhold til salg av eiendom skal være åpen, gjennomsiktig og etterprøvable.
2. Prinsippavklaringr/grunnlaget for salg avklares gjennom vedtak i kommunestyret
3. Det innhentes takst/verdivurdering på eiendommen/boligen som vurderes avhendet/solgt. Unntatt er objekter hvor salgsverdi ikke antas å overstige kr 100 000,-.
4. Alle opplysninger som er relevante for salget må kunngjøres i salgsdokumentene.
5. Arkivverdig materiale må oppbevares i tråd med arkivloven og forskrifter.
6. Eventuelle betingelser om fremtidig bruk, og konsekvenser av mislighold må framgå av kontrakt med kjøper.
7. Kommunen skal som hovedregel benytte megler/advokat for bistand med salget.
8. Budrunde igangsettes av megler/advokat i samarbeid med kommunen. Budskjema eller logg skal følge saken.
9. Saken behandles i hht vedtatt delegeringsreglement
10. Ved positivt vedtak om salg gjennomføres praktiske og formelle forhold som oppmåling, deling av eiendom, sletting av heftelse, skjøte m.m. Kommunen er ikke forpliktet til å selge
11. Evt. vilkår som er framsatt i fbm salget må tas inn i kjøpekontrakten/skjøte. Megler/advokat tillegges dette ansvaret der kommunen benytter dette.
12. Skjøtet oversendes megler eller advokat i underskrevet stand når kjøpesummen er innbetalt til meglers/advokatens klientkonto eller Aremark kommunes konto. Megler/advokat (eller kommunen) besørger tinglysning av skjøte
13. Administrasjonen skal følge opp oppsigelse av forsikring og avgifter etter at oppdraget er fullført
14. Direkte salg kan foretas når det åpenbart vil være i kommunens interesse å gjøre dette, men vedtak om dette skal fattes politisk.

Behandling i Formannskap - 30.11.2017

Rådmannens innstilling:

Aremark kommune vedtar følgende prinsipielle punkter som skal gjelde ved salg av kommunal eiendom:

15. Aremark kommunes saksbehandling i forhold til salg av eiendom skal være åpen, gjennomsiktig og etterprøvable.
16. Prinsippavklaringr/grunnlaget for salg avklares gjennom vedtak i kommunestyret
17. Det innhentes takst/verdivurdering på eiendommen/boligen som vurderes avhendet/solgt. Unntatt er objekter hvor salgsverdi ikke antas å overstige kr 100 000,-.
18. Alle opplysninger som er relevante for salget må kunngjøres i salgsdokumentene.
19. Arkivverdig materiale må oppbevares i tråd med arkivloven og forskrifter.
20. Eventuelle betingelser om fremtidig bruk, og konsekvenser av mislighold må framgå av kontrakt med kjøper.
21. Kommunen skal som hovedregel benytte megler/advokat for bistand med salget.

22. Budrunde igangsettes av megler/advokat i samarbeid med kommunen. Budskjema eller logg skal følge saken.
23. Saken behandles i hht vedtatt delegeringsreglement
24. Ved positivt vedtak om salg gjennomføres praktiske og formelle forhold som oppmåling, deling av eiendom, sletting av heftelse, skjøte m.m. Kommunen er ikke forpliktet til å selge
25. Evt. vilkår som er framsatt i fbm salget må tas inn i kjøpekontrakten/skjøte. Megler/advokat tillegges dette ansvaret der kommunen benytter dette.
26. Skjøtet oversendes megler eller advokat i underskrevet stand når kjøpesummen er innbetalt til meglers/advokatens klientkonto eller Aremark kommunes konto. Megler/advokat (eller kommunen) besørger tinglysning av skjøte
27. Administrasjonen skal følge opp oppsigelse av forsikring og avgifter etter at oppdraget er fullført
28. Direkte salg kan foretas når det åpenbart vil være i kommunens interesse å gjøre dette, men vedtak om dette skal fattes politisk.

Rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Aremark kommune vedtar følgende prinsipielle punkter som skal gjelde ved salg av kommunal eiendom:

1. Aremark kommunes saksbehandling i forhold til salg av eiendom skal være åpen, gjennomsiktig og etterprøvbar.
2. Prinsippavklaring/grunlaget for salg avklares gjennom vedtak i kommunestyret
3. Det innhentes takst/verdivurdering på eiendommen/boligen som vurderes avhendet/solgt. Unntatt er objekter hvor salgsverdi ikke antas å overstige kr 100 000,-.
4. Alle opplysninger som er relevante for salget må kunngjøres i salgsdokumentene.
5. Arkivverdig materiale må oppbevares i tråd med arkivloven og forskrifter.
6. Eventuelle betingelser om fremtidig bruk, og konsekvenser av mislighold må framgå av kontrakt med kjøper.
7. Kommunen skal som hovedregel benytte megler/advokat for bistand med salget.
8. Budrunde igangsettes av megler/advokat i samarbeid med kommunen. Budskjema eller logg skal følge saken.
9. Saken behandles i hht vedtatt delegeringsreglement
10. Ved positivt vedtak om salg gjennomføres praktiske og formelle forhold som oppmåling, deling av eiendom, sletting av heftelse, skjøte m.m. Kommunen er ikke forpliktet til å selge
11. Evt. vilkår som er framsatt i fbm salget må tas inn i kjøpekontrakten/skjøte. Megler/advokat tillegges dette ansvaret der kommunen benytter dette.
12. Skjøtet oversendes megler eller advokat i underskrevet stand når kjøpesummen er innbetalt til meglers/advokatens klientkonto eller Aremark kommunes konto. Megler/advokat (eller kommunen) besørger tinglysning av skjøte
13. Administrasjonen skal følge opp oppsigelse av forsikring og avgifter etter at oppdraget er fullført
14. Direkte salg kan foretas når det åpenbart vil være i kommunens interesse å gjøre dette, men vedtak om dette skal fattes politisk.

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	95/17	30.11.2017
Kommunestyret	83/17	14.12.2017

Budsjettjusteringer investeringsbudsjettet 2017

Saksopplysninger

Kommunestyrets vedtatte årsbudsjett er bindende, og eventuelle endringer i årsbudsjettet skal gjøres av kommunestyret selv, jf. kommuneloven § 47 nr 1.

Dersom det skjer endringer i budsjettåret som kan få betydning for de inntekter og utgifter som årsbudsjettet bygger på, skal kommunestyret foreta nødvendige endringer i budsjettet, jf kommuneloven §§47 nr 3 og 47 nr 2.

Kravet til budsjettreguleringer må ses i sammenheng med de alminnelige kravene til årsbudsjett (budsjettbalanse, realisme og hjemmel for å disponere midler), og at disse kravene gjelder gjennom budsjettåret.

Dette innebærer at forsinkelser eller forseringer av investeringsprosjekter som påvirker kommunestyrets bevilgninger, må innarbeides i et revidert budsjett når avvikene tilsier det. Tilsvarende gjelder for forventninger om økninger/reduksjoner i utgifter eller inntekter. Budsjetterte prosjekter som ikke er iverksatt eller fullført innenfor planlagt budsjettår, skal tas med i årsbudsjettet for påfølgende år, enten i det ordinære budsjettvedtaket eller i forbindelse med budsjettregulering.

Prosjekter som er vedtatt i budsjettet for 2017, men som ikke er påbegynt er nytt energistyringssystem, Aremark ungdomsklubb - aktivitetshus og skiltprosjektet.

Investeringene innen vann og avløp inkl. Skodsberg Renseanlegg er godt i gang og fortsetter planmessig videre i 2018. Utvikling av kommunale tomtefelt er igangsatt, mens utvikling Furulund fjernes i sin helhet.

Vurdering

På grunn av endrede forutsetninger og at prosjektene ikke er fullt ut iverksatt, foreslår rådmannen at prosjektene budsjettjusteres ned. Alle prosjektene, med unntak av utvikling Furulund og kommunale tomtefelt, er videreført i rådmannens budsjettforslag for 2018.

Rådmannens innstilling

1. Budsjettposten for «Kommunale tomtefelt – utvikling» reduseres med kr 2 500 000 konto 02306.4322.315 med tilhørende finansiering konto 09100.4322.315.

2. Budsjettposten for prosjektet « Kommunale bygg – nytt energistyringssystem» reduseres med kr 625 000, konto 02308.4331.222/04290.4331.222 med tilhørende finansiering konto 09100.4331.222/07290.4331.222.
3. Budsjettposten for prosjektet « Myrland – aktivitetshus» reduseres med kr 1 250 000, konto 02306.4337.231/04290.4337.231 med tilhørende finansiering konto 09100.4337.231/07290.4337.231.
4. Budsjettposten for prosjektet »Kommunale veger – Skiltprosjekt» reduseres med kr 1 000 000, konto 02306.4370.332/04290.4370.332 med tilhørende finansiering konto 09100.4370.332/07290.4370.332.

Behandling i Formannskap - 30.11.2017

Rådmannens innstilling

5. Budsjettposten for «Kommunale tomtefelt – utvikling» reduseres med kr 2 500 000 konto 02306.4322.315 med tilhørende finansiering konto 09100.4322.315.
6. Budsjettposten for prosjektet « Kommunale bygg – nytt energistyringssystem» reduseres med kr 625 000, konto 02308.4331.222/04290.4331.222 med tilhørende finansiering konto 09100.4331.222/07290.4331.222.
7. Budsjettposten for prosjektet « Myrland – aktivitetshus» reduseres med kr 1 250 000, konto 02306.4337.231/04290.4337.231 med tilhørende finansiering konto 09100.4337.231/07290.4337.231.
8. Budsjettposten for prosjektet »Kommunale veger – Skiltprosjekt» reduseres med kr 1 000 000, konto 02306.4370.332/04290.4370.332 med tilhørende finansiering konto 09100.4370.332/07290.4370.332.

Rådmannen la i møte fram følgende tilleggspunkter til saken:

5. Budsjettposten for prosjektet «Furulund – utvikling» reduseres med kr 375 000,- konto 02307.4335.386/04290.4335.386 med tilhørende finansiering konto 09100.4335.386/07290.4335.386.
6. Budsjettposten for prosjektet «Rehabilitering av omsorgsleiligheter Fosdal» reduseres med kr 650 000,- eks mva. konto 02307.4321.265 med tilhørende finansiering konto 09100.4321.870.

Rådmannens forslag med tilleggspunktene 5 og 6 ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Budsjettposten for «Kommunale tomtefelt – utvikling» reduseres med kr 2 500 000 konto 02306.4322.315 med tilhørende finansiering konto 09100.4322.315.
2. Budsjettposten for prosjektet « Kommunale bygg – nytt energistyringssystem» reduseres med kr 625 000, konto 02308.4331.222/04290.4331.222 med tilhørende finansiering konto 09100.4331.222/07290.4331.222.
3. Budsjettposten for prosjektet « Myrland – aktivitetshus» reduseres med kr 1 250 000, konto 02306.4337.231/04290.4337.231 med tilhørende finansiering konto 09100.4337.231/07290.4337.231.

4. Budsjettposten for prosjektet »Kommunale veger – Skiltprosjekt» reduseres med kr 1 000 000, konto 02306.4370.332/04290.4370.332 med tilhørende finansiering konto 09100.4370.332/07290.4370.332.
5. Budsjettposten for prosjektet «Furulund – utvikling» reduseres med kr 375 000,- konto 02307.4335.386/04290.4335.386 med tilhørende finansiering konto 09100.4335.386/07290.4335.386.
6. Budsjettposten for prosjektet «Rehabilitering av omsorgsleiligheter Fosdal» reduseres med kr 650 000,- eks mva. konto 02307.4321.265 med tilhørende finansiering konto 09100.4321.870.

AREMARK
KOMMUNE

Arkiv: 250
Arkivsaksnr: 2017/1683-1
Saksbehandler: Mette Eriksen

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	96/17	30.11.2017
Kommunestyret	84/17	14.12.2017

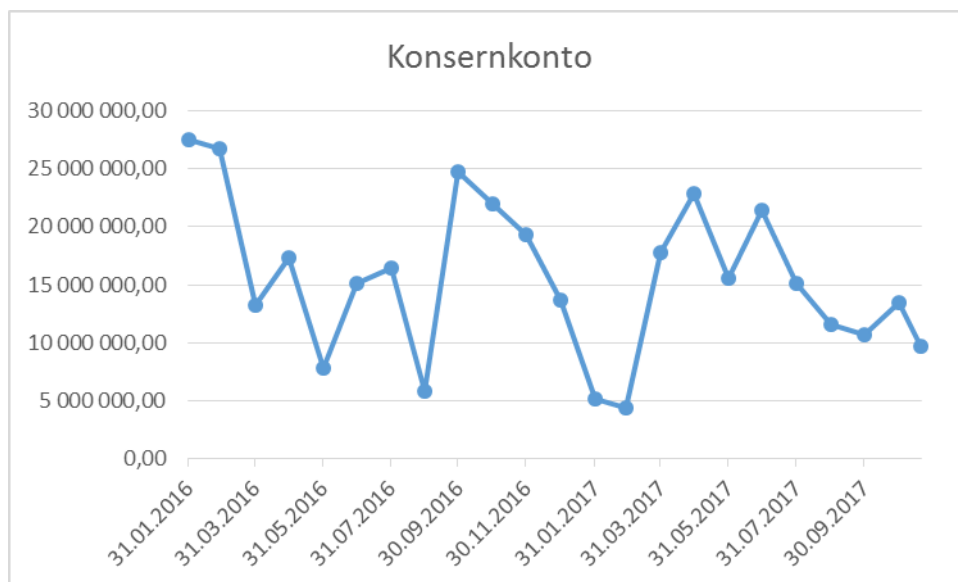
Likviditet - Aremark kommune

Saksopplysninger

Aremark kommune er inne i en periode med svært svak likviditet. Årsaken til denne situasjonen er sammensatt, men hovedårsaken er utbyggingen av vann og avløp med tilhørende tidsforskyvning. Det er foretatt betydelige investeringer som har resultert i store utbetalinger til entreprenører og leverandører. Dette skal dekkes gjennom inntekter i form av tilknytningsgebyr med tilhørende årsgebyrer. Men, av forskjellige årsaker er disse tilknytningene forsinket og det blir da tidsforskyvninger mellom innbetalinger og utbetalinger.

Det er særlig i forbindelse med lønnsutbetaling at kommunens likviditet svekkes. Lønnsutbetaling (inkludert skattetrekk og arbeidsgiveravgift) er den største løpende enkeltbelastningen kommunen har. Spesielt i månedene juni, august og desember er belastningen størst. Feriepenger forfaller til betaling i juni og det er ikke utbetaling av rammetilskudd i august og desember. Og det er spesielt i desember/årsskifte at likviditeten er som svakest. I tillegg til lønn skal også løpende utgifter til drift, renter og avdrag betjenes. Det er viktig å ha en trekkrettighet (kassekreditt) som sikrer at kommunen kan håndtere disse utbetalingene hver måned. Hensikten med en trekkrettighet (kassekreditt) er å dekke opp tidsforskyvninger mellom innbetalinger og utbetalinger, særlig ved svak likviditet.

I følge vedtatt finansreglement skal kommunen til enhver tid ha likviditet (inkludert trekkrettigheter) til å dekke løpende forpliktelser. Denne bestemmelsen bygger på kommuneloven § 52 nr. 3, som angir at «Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte sine midler slik at tilfredsstillende avkastning kan oppnås, uten at det innebærer vesentlig finansiell risiko, og under hensyn til at kommunen og fylkeskommunen skal ha midler til å dekke sine betalingsforpliktelser ved forfall».

Konsernkonto januar 2016 - november 2017. De store likviditetsendringene ved inngangen til 2016, høsten 2016 og vår 2017 skyldes opplåning til investeringer.

Trekkrettighet/kassekreditt er tilpasset til organisasjoner som har inntekter og utgifter som varierer i perioder. Bedriftskontoen kan overtrekkes inntil en avtalt kredittramme. Det betales renter av det som er brukt i tillegg til rammeprovisjon.

- Finansierer organisasjonens kortsiktige utgifter i perioder der inntektene er mindre enn de løpende utgiftene.
- Egner seg for alle typer næringsdrivende, organisasjoner, lag og foreninger, i tillegg til offentlige etater og virksomheter.
- Løpetiden på kassekreditten er inntil ett år og kan fornyes årlig.

Aremark kommune har i dag ingen konto med trekkrettighet/kassekreditt. Det tas kontakt med kommunens bankforbindelse og søker å inngå en trekkrettighet på 10 mill. kr med en varighet på ett år. Ved behov godkjennes bruk av denne trekkrettigheten/kassekreditten med inntil 10 mill. kr, men skal benyttes så lite som mulig.

Vurdering

For å sikre at kommunen til enhver tid kan betale sine forpliktelser, anser rådmannen det nødvendig å inngå en trekkrettighet/kassekreditt som dekker opp tidsforskyvningene mellom innbetalinger og utbetalinger. Rådmannen vil sørge for at trekkrettigheten justeres etter gjeldende behov innenfor vedtatt ramme og at formannskap og kommunestyret holdes løpende orientert om likviditetssituasjonen gjennom året.

Rådmannens innstilling

1. Redegjørelsen om kommunens likviditetssituasjon tas til orientering.
2. Rådmannen gis fullmakt til å inngå en trekkrettighet/kassekreditt på 10 mill. kr med en varighet på ett år.
3. Det godkjennes bruk av trekkrettigheten med inntil 10 mill. kroner ved eventuelt behov, men skal benyttes så lite som mulig.
4. Formannskap og kommunestyret holdes løpende orientert om likviditetssituasjonen gjennom året.

Behandling i Formannskap - 30.11.2017

Rådmannens innstilling

5. Redegjørelsen om kommunens likviditetssituasjon tas til orientering.
6. Rådmannen gis fullmakt til å inngå en trekkrettighet/kassekreditt på 10 mill. kr med en varighet på ett år.
7. Det godkjennes bruk av trekkrettigheten med inntil 10 mill. kroner ved eventuelt behov, men skal benyttes så lite som mulig.
8. Formannskap og kommunestyret holdes løpende orientert om likviditetssituasjonen gjennom året.

Rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Redegjørelsen om kommunens likviditetssituasjon tas til orientering.
2. Rådmannen gis fullmakt til å inngå en trekkrettighet/kassekreditt på 10 mill. kr med en varighet på ett år.
3. Det godkjennes bruk av trekkrettigheten med inntil 10 mill. kroner ved eventuelt behov, men skal benyttes så lite som mulig.
4. Formannskap og kommunestyret holdes løpende orientert om likviditetssituasjonen gjennom året.

AREMARK
KOMMUNE

Arkiv: 080
Arkivsaksnr: 2017/1680-1
Saksbehandler: Mette Eriksen

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	97/17	30.11.2017
Kommunestyret	85/17	14.12.2017

Møteplan 2018

Vedlegg

- 1 Møteplan for Aremark 2018 - forslag

Saksopplysninger

Forslag til møteplan for 2018 legges frem for godkjenning.

Rådmannens innstilling

1. Den fremlagte møteplanen for 2018 godkjennes.
2. Ordfører og utvalgsledere har fullmakt til å endre møtedatoer for sine respektive utvalg.

Behandling i Formannskap - 30.11.2017

Rådmannens innstilling

3. Den fremlagte møteplanen for 2018 godkjennes.
4. Ordfører og utvalgsledere har fullmakt til å endre møtedatoer for sine respektive utvalg.

Rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Rådmannens innstilling

1. Den fremlagte møteplanen for 2018 godkjennes.
2. Ordfører og utvalgsledere har fullmakt til å endre møtedatoer for sine respektive utvalg.

MØTEPLAN FOR POLITISKE MØTER I AREMARK KOMMUNE 2018 – forslag

	Januar	Februar	Mars	April	Mai	Juni	August	Sept.	Oktober	Nov.	Des
Drift- og utviklingsutvalg	Etter behov	Torsdag 1. kl. 1800	Torsdag 15. kl. 1800	Torsdag 12. kl. 1800	Torsdag 24. kl. 1800	Etter behov	Torsdag 23. kl. 1800	Torsdag 6. kl. 1800	Torsdag 11. kl. 1800	Torsdag 8. * kl. 1900	Etter behov
Levekårsutvalg	Etter behov	Torsdag 1. kl. 1900	Torsdag 15. kl. 1900	Torsdag 12. kl. 1900	Torsdag 24. kl. 1900	Etter behov	Torsdag 23. kl. 1900	Torsdag 6. kl. 1900	Torsdag 11. kl. 1900	Torsdag 8. * kl. 1900	Etter behov
Formannskap/ Adm.utvalg	Etter behov	Torsdag 8. kl. 1700	Torsdag 8. kl. 1700 Torsdag 22. kl. 1700	Torsdag 19. kl. 1700	Torsdag 31. kl. 1700	Etter behov	Torsdag 30. kl. 1700	Torsdag 13. kl. 1700	Torsdag 18. kl. 1700	Torsdag 8. * kl. 1600 Torsdag 29. ** kl. 1700	
Kommunestyret		Torsdag 15. kl. 1900		Torsdag 26. kl. 1900		Torsdag 14. kl. 1900		Torsdag 27. kl. 1900		Torsdag 1. kl. 1900	Torsdag 13. *** kl. 1900
Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne		Torsdag 8. kl. 0800			Torsdag 24. kl. 0800			Torsdag 14. kl. 0800		Torsdag 8. * kl. 1900 Torsdag 15. kl. 0800	
Eldrerådet		Torsdag 8. kl. 1200			Torsdag 24. kl. 1200			Torsdag 14. kl. 1200		Torsdag 8. * kl. 1900 Torsdag 15. kl. 1200	
Arbeidsmiljø- Utvalg		Torsdag 8. kl. 1430			Torsdag 24. kl. 1430			Torsdag 14. kl. 1430		Torsdag 8. * kl. 1900 Torsdag 15. kl. 1430	
Kontrollutvalget		Tirsdag 13. kl. 0900			Tirsdag 22. kl. 0900	Tirsdag 12. kl. 0900					

Tegnforklaring: se neste side

- * Rådmannen presenterer forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022
- ** Formannskapet behandler rådmannens forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022
- *** Kommunestyret behandler formannskapets innstilling til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022

AREMARK
KOMMUNE

Arkiv: 151
Arkivsaksnr: 2017/1675-1
Saksbehandler: Mette Eriksen

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	98/17	30.11.2017
Kommunestyret	86/17	14.12.2017

Budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021

Vedlegg

1 Budsjett og Økonomiplan 2018-2021, 09.11.17-Rådmannens forslag

Saksopplysninger

Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne behandlet rådmannens forslag til budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021 i sitt møte 16.11.2017 og har gitt følgende uttalelse:

PS 3/17 Budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021 - rådets uttalelse

Behandling i Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne - 16.11.2017

Vedtak

Rådet avgir følgende uttalelse:

Rådet tar rådmannens innstilling til budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021 til orientering.

PS 4/17 Asfaltering rundt sykehjemmet, lege og fysioterapeut

Behandling i Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne - 16.11.2017

Vedtak

Det er ønskelig at det asfalteres i skolegården, rundt sykehjemmet, foran legekantoret og opp til fysioterapilokalet. Dette begrunnes i å bedre fremkommeligheten for bevegelseshemmede. Saken bes sendt videre til rådmann og teknisk sjef.

Eldrerådet behandlet rådmannens forslag til budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021 i sitt møte 20.11.2017 og har avgitt følgende uttalelse:

PS Budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021 - Eldrerådets uttalelse

Behandling i Eldrerådet - 20.11.2017

Vedtak

Budsjettet tas til orientering, med følgende kommentar:

Eldrerådet uttrykker bekymring over inntektsutviklingen med bortfall av inntektsgarantiordningen og en økning i rammetilskuddet som er mindre enn lønns- og prisvekst.

Arbeidsmiljøutvalget behandlet rådmannens forslag til budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021 i sitt møte 16.11.2017 og har avgitt følgende uttalelse:

PS 25/17 Forespørsler

Behandling i Arbeidsmiljøutvalget - 16.11.2017

Forespørsler:

Uttalelse om rådmannens forslag til budsjett:

Utdanningsforbundet ønsker å kommentere følgende: Stamina Helse har et løpende oppdrag og presiserer viktigheten av at Stamina Helse sine tjenester benyttes ved behov selv om kommunen tidligere har sagt opp fast abonnement med Stamina Helse.

Vedtak

Uttalelsen tas til etterretning.

Vurdering

Rådmannen viser til kommentarer og vurderinger i det fremlagte budsjett- og økonomiplandokument.

Rådmannens innstilling

1. Kommunestyret godkjenner det fremlagte forslag til budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021 for Aremark kommune. Netto driftsbudsjett kr 98 309 972,- for 2018 pr rammeområde i henhold til budsjettskjema 1B og investeringsbudsjett for 2018 i henhold til skjema 2A og 2B med investeringer på totalt kr 31 362 500,-.
2. Kommunestyret godkjenner forslag til budsjett 2018 for skatter, rammetilskudd, renter, avdrag og anvendelse av netto driftsresultat mv. i henhold til budsjettskjema 1A.
3. Skatt på inntekt og formue fastsettes iht. det høyeste skatteøret som Stortinget vedtar.
4. Med hjemmel i Eiendomsskatteloven §§ 2 og 3, utskrives eiendomsskatt i 2018 på faste eiendommer i hele kommunen.
5. Med hjemmel i Eiendomsskatteloven § 13 fastsettes skattesatsen for 2018 til 4 promille.
6. For boligdelen av eiendommer (herunder fritidseiendommer) som ikke benyttes til næringsvirksomhet gjelder med hjemmel i Eiendomsskatteloven § 11 2.ledd et bunnfradrag på kroner 10.000,- av takstverdi.
7. Eiendomsskatten skal betales i fire terminer.
8. Ved taksering og utskriving av eiendomsskatt benytter kommunens tidligere vedtatte retningslinjer og takstnivå.
9. Rådmannen får fullmakt til å fordele reservert bevilgning lønn på de enkelte ansvarsområder i driftsbudsjettet.

10. Kommunestyret godkjenner endringer i egenbetalinger og kommunale gebyrer mv. slik det fremgår av «Gebyrer, avgifter, leiepriser fra 01.01.2018» side 52 - 53 og Gebyrer med hjemmel i Plan- og bygningsloven, forurensningsloven, matrikkelloven og eierseksjonsloven s 54 -75.

Behandling i Formannskap - 30.11.2017

Rådmannens innstilling

11. Kommunestyret godkjenner det fremlagte forslag til budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021 for Aremark kommune. Netto driftsbudsjett kr 98 309 972,- for 2018 pr rammeområde i henhold til budsjettskjema 1B og investeringsbudsjett for 2018 i henhold til skjema 2A og 2B med investeringer på totalt kr 31 362 500,-.
12. Kommunestyret godkjenner forslag til budsjett 2018 for skatter, rammetilskudd, renter, avdrag og anvendelse av netto driftsresultat mv. i henhold til budsjettskjema 1A.
13. Skatt på inntekt og formue fastsettes iht. det høyeste skatteøret som Stortinget vedtar.
14. Med hjemmel i Eiendomsskatteloven §§ 2 og 3, utskrives eiendomsskatt i 2018 på faste eiendommer i hele kommunen.
15. Med hjemmel i Eiendomsskatteloven § 13 fastsettes skattesatsen for 2018 til 4 promille.
16. For boligdelen av eiendommer (herunder fritidseiendommer) som ikke benyttes til næringsvirksomhet gjelder med hjemmel i Eiendomsskatteloven § 11 2.ledd et bunnfradrag på kroner 10.000,- av takstverdi.
17. Eiendomsskatten skal betales i fire terminer.
18. Ved taksering og utskriving av eiendomsskatt benytter kommunens tidligere vedtatte retningslinjer og takstnivå.
19. Rådmannen får fullmakt til å fordele reservert bevilgning lønn på de enkelte ansvarsområder i driftsbudsjettet.
20. Kommunestyret godkjenner endringer i egenbetalinger og kommunale gebyrer mv. slik det fremgår av «Gebyrer, avgifter, leiepriser fra 01.01.2018» side 52 - 53 og Gebyrer med hjemmel i Plan- og bygningsloven, forurensningsloven, matrikkelloven og eierseksjonsloven s 54 -75.

Representanten Nils Håkon Sandtorp (Krf) fremmet følgende endringsforslag fra Aremark Senterparti, Aremark Høyre og Aremark Kristelig Folkeparti:

Forslag til endringer i budsjett og økonomiplan 2018-2021 ifht rådmannens forslag:

Drift:

ÅR	2018	2019	2020	2021
Pensjonsutgifter folkevalgte	-140 000	-140 000	-140 000	-140 000
Redusere lønn varaordførere	-200 000			
Vedlikehold trimløype (lysløype)	200 000			
Si opp medlemskap USS	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000
Endringer i administrasjonen	-400 000	-800 000	-800 000	-800 000
Kutt i pleie og omsorg som følge av				
Agenda Kaupang rapport	-1 000 000	-1 000 000	-2 000 000	-3 000 000
Byggesaksgebyrene økes	-300 000	-450 000	-600 000	-600 000
Gebyrene for kart og delingssaker økes	-150 000	-225 000	-300 000	-300 000
Reduksjon eiendomsskatt 2020 og 2021				

med 1 promille	0	0	1 225 000	1 225 000
Fortsetter medlemskapet i Regionalparken	150 000	150 000	150 000	150 000
Økte renter og avdrag som konsekvens av økte investeringer	450 000	500 000	500 000	500 000
Boligsosial handlingsplan	100 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Utrede Rådhus/bankbygg	300 000	0	0	
Utrede ombygging av sykehjem	450 000	0	0	
Bygningsvedlikehold	-	500 000	500 000	500 000
Avsetning til FSK konto	500 000	500 000	500 000	500 000
SUM avsetning til disposisjonsfond	80 000	2 005 000	2 005 000	3 005 000
	0	0	0	0

Vanngebyret økes med kr 500,- pr år
 Avløpsgebyret økes med kr 1 000,- pr år

Investering:

ÅR	2018	2019	2020	2021
Bygge ny ungdomsklubb økes med 2 mill i tillegg til millionen som ligger i budsjettet	2 000 000			
Oppgradering av sentrum	3 000 000			
>Tuftepark				
>Lekeapparater Furulund				
>Grøntareal fra Joker til Furulund				
>Lyssetting sentrum				
>Asfalt rådhuset				
>Oppgradering Fosby torg				
Asfaltering og lyssetting av skolegården	800 000			
Helårs trimløype (ringløype)		1 000 000		
Sum	5 800 000	1 000 000	0	0

Forslag til endring fra representanten Geir Aarbu, Sp:

Side 20

Setningen:

«Vurdere hensiktsmessigheten av å drifte to kirker i forhold til de forestående store vedlikeholdskostnadene»

Byttes ut med:

«Vurdere utfordringene ved å drifte to kirker i forhold til de forestående store vedlikeholdskostnadene»

Representanten Solveig Toft (V) fremmet følgende endringsforslag fra Aremark Arbeiderparti og Aremark Venstre:

Aremark Arbeiderpartis forslag til endringer til budsjett og økonomiplan 2018-2021:

1. Redusere sentraladministrasjonen med en 100% stilling fra 01.01.2018
 Innsparing 2018 – 325 000,-
 Innsparing 2019 – 650 000,-

2. Selge Myrland 800 000,-
Selge 2 leiligheter i Fosbyåsen (gjøre om vedtak om riving) 400 000
3. Bruke 1 000 000,- satt av til låve på Myrland
Bruke 800 000,- salg Myrland
Bruke 400 000,- salg av leiligheter
Bruke 325 000,- innsparte lønnsmidler
+ låneopptak til å bygge nytt bygg til ungdomsklubben

Forslag til tomt: Bergslund (den tomten som det «Blå huset» stod)
Utstyr dekkes over drift med 600 000,- i 2019 (fra innspart stilling)

Økt eiendomsskatt fra 2020 gir en dårlig signaleffekt til evt. nye innbyggere i Aremark (Nytt boligfelt). Bør forsøkes dekket inn på annen måte.

Arbeiderpartiet forbeholder seg retten til å komme med ytterligere endringsforslag under kommunestyremøtet den 14.12.2017, da alle våre representanter har forfall til Formannskapsmøtet, og derved ikke får kjennskap til hva som kommer av endringsforslag fra de andre partiene.

Venstre tilslutter seg forslaget.

Ved votering over representanten Solveig Toft (V) sitt endringsforslag fikk forslaget 1 stemme (Solveig Toft, V) og falt.

Ved votering over representanten Nils Håkon Sandtorp (Krf) og Geir Aarbu (Sp) sitt endringsforslag ble dette enstemmig vedtatt.

Rådmannen innstilling med de vedtatte endringene blir således formannskapets innstilling til kommunestyret.

Vedtak

1. Kommunestyret godkjenner det fremlagte forslag til budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021 for Aremark kommune. Netto driftsbudsjett kr 98 309 972,- for 2018 pr rammeområde i henhold til budsjettskjema 1B og investeringsbudsjett for 2018 i henhold til skjema 2A og 2B med investeringer på totalt kr 31 362 500,-.
2. Kommunestyret godkjenner forslag til budsjett 2018 for skatter, rammetilskudd, renter, avdrag og anvendelse av netto driftsresultat mv. i henhold til budsjettskjema 1A.
3. Skatt på inntekt og formue fastsettes iht. det høyeste skatteøret som Stortinget vedtar.
4. Med hjemmel i Eiendomsskatteloven §§ 2 og 3, utskrives eiendomsskatt i 2018 på faste eiendommer i hele kommunen.
5. Med hjemmel i Eiendomsskatteloven § 13 fastsettes skattesatsen for 2018 til 4 promille.
6. For boligdelen av eiendommer (herunder fritidseiendommer) som ikke benyttes til næringsvirksomhet gjelder med hjemmel i Eiendomsskatteloven § 11 2.ledd et bunnfradrag på kroner 10.000,- av takstverdi.
7. Eiendomsskatten skal betales i fire terminer.
8. Ved taksering og utskriving av eiendomsskatt benytter kommunens tidligere vedtatte retningslinjer og takstnivå.

9. Rådmannen får fullmakt til å fordele reservert bevilgning lønn på de enkelte ansvarsområder i driftsbudsjettet.
10. Kommunestyret godkjenner endringer i egenbetalinger og kommunale gebyrer mv. slik det fremgår av «Gebyrer, avgifter, leiepriser fra 01.01.2018» side 52 - 53 og Gebyrer med hjemmel i Plan- og bygningsloven, forurensningsloven, matrikkelloven og eierseksjonsloven s 54 -75.

Med følgende endringer:

Forslag til endringer i budsjett og økonomiplan 2018-2021 ifht rådmannens forslag:

Drift:

ÅR	2018	2019	2020	2021
Pensjonsutgifter folkevalgte	-140 000	-140 000	-140 000	-140 000
Redusere lønn varaordførere	-200 000			
Vedlikehold trimløype (lysløype)	200 000			
Si opp medlemskap USS	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000
Endringer i administrasjonen	-400 000	-800 000	-800 000	-800 000
Kutt i pleie og omsorg som følge av				
Agenda Kaupang rapport	-1 000 000	-1 000 000	-2 000 000	-3 000 000
Byggesaksgebyrene økes	-300 000	-450 000	-600 000	-600 000
Gebyrene for kart og delingssaker økes	-150 000	-225 000	-300 000	-300 000
Reduksjon eiendomsskatt 2020 og 2021 med 1 promille	0	0	1 225 000	1 225 000
Fortsetter medlemskapet i Regionalparken	150 000	150 000	150 000	150 000
Økte renter og avdrag som konsekvens av økte investeringer	450 000	500 000	500 000	500 000
Boligsosial handlingsplan	100 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Utrede Rådhus/bankbygg	300 000	0	0	
Utrede ombygging av sykehjem	450 000	0	0	
Bygningsvedlikehold	-	500 000	500 000	500 000
Avsetning til FSK konto	500 000	500 000	500 000	500 000
SUM avsetning til disposisjonsfond	80 000	2 005 000	2 005 000	3 005 000
	0	0	0	0

Vanngebyret økes med kr 500,- pr år

Avløpsgebyret økes med kr 1 000,- pr år

Investering:

ÅR	2018	2019	2020	2021
Bygge ny ungdomsklubb økes med 2 mill i tillegg til millionen som ligger i budsjettet	2 000 000			
Oppgradering av sentrum	3 000 000			
>Tuftepark				
>Lekeapparater Furulund				
>Grøntareal fra Joker til Furulund				
>Lyssetting sentrum				
>Asfalt rådhuset				
>Oppgradering Fosby torg				
Asfaltering og lyssetting av skolegården	800 000			
Helårs trimløype (ringløype)		1 000 000		

Sum

5 800 000

1 000 000

0

0

Side 20

Setningen:

«Vurdere hensiktsmessigheten av å drifte to kirker i forhold til de forestående store vedlikeholdskostnadene»

Byttes ut med:

«Vurdere utfordringene ved å drifte to kirker i forhold til de forestående store vedlikeholdskostnadene»

AREMARK KOMMUNE

Budsjett 2018 og

Økonomiplan 2018 – 2021

RÅDMANNENS FORSLAG

FORSIDE

.....	1
RÅDMANNENS KOMMENTARER	4
Kommunesektorens inntekter i 2018	4
Statsbudsjettets virkninger for Aremark kommune 2018	5
ANSLAG FOR DE FRIE INNTEKTER FOR AREMARK 2018 - 2021	6
Skatteinntekter	6
Inntektsutjevnennde tilskudd – skatteutjevning.....	6
Sum rammetilskudd uten inntektsutjevning.....	6
Basert på kommuneproposisjon 2018 anslår rådmannen en utvikling i kommunens inntekter fra rammetilskudd som følger (millioner kroner):.....	6
Andre generelle statlige tilskudd	7
Eiendomsskatt	7
Utbytte fra selskaper	7
Pensjonspremier og Pensjonskostnader - Premieavvik	7
Utvikling i rentemarkedet – renteinntekter og renteutgifter	8
Forventninger til sannsynlig renteutvikling.....	8
Utvikling i lånegjeld inkl. årlige låneavdrag	8
Utvikling netto avdrag, renteinntekter og renteutgifter i forhold til 2017	9
GJENNOMGÅENDE MÅL OG AMBISJONER.....	10
INNLEDNING	10
FOKUSOMRÅDER OG MÅL	10
UTVIKLINGSTREKK OG STRATEGISKE GREP	13
INNLEDNING	13
DIALOGMøter 2017	14
HOVEDUTFORDRINGENE.....	14
VIKTIGE STRATEGIER OG TILTAK.....	14
Samfunnsutvikling med særlig fokus på folkehelse, næringsutvikling og kultur som viktige byggesteiner for lokalmiljøet	14
Tidlig innsats - barn og unge.....	15
Tidlig innsats – sosial inkludering	15
Tidlig innsats – forebygging og rehabilitering	16
Rasjonell bygningsdrift	16
VIRKSOMHETENES OPPFØLGING AV VIKTIGE STRATEGIER OG TILTAK.....	16
INVESTERINGER OG FINANSIERING	17
HOVEDSATSNINGER	17

PROSJEKTER INNENFOR RAMMEN	17
KOMMUNENS VIRKSOMHETER	18
DISPONIBEL RAMME OG VIRKSOMHETSRAMMER	18
RAMMEOMRÅDE 11 POLITISK STYRING OG SENTRALADMINISTRASJON	19
Rammeområde 22 Barnehage	22
Rammeområde 23 AREMARK SKOLE OG SFO	24
Rammeområde 31 Barnevern og helse.....	28
Rammeområde 32 NAV.....	30
Rammeområde 33 Pleie og omsorg	33
RAMMEOMRÅDE 4 PLAN, MILJØ OG TEKNIKK.....	36
Rammeområde 8 skatter og rammeoverføringer med mer	41
Budsjettnoter	42
VEDLEGG.....	47
ØKONOMISKE RAMMER 2018-2021	47
Gebyrer, avgifter, leiepriser fra 01.01.2018.....	52

RÅDMANNENS KOMMENTARER

Kommunesektorens inntekter i 2018

Kommunal- og moderniseringsdepartementets hovedprioriteringer i budsjettforslaget:

- Levende lokaldemokrati
- En enklere hverdag for folk flest
- Et sterkere sosialt sikkerhetsnett

Regjeringen legger opp til en reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter i 2018 på 4,6 mrd. kroner. Videre legger Regjeringen opp til realvekst i frie inntekter på 3,8 mrd. kroner. Det tilsvarer en realvekst på -0,1 pst.

Ved beregning av realvekst i kommunesektorens inntekter er det lagt til grunn en pris- og kostnadsvekst i kommunal tjenesteyting på 2,6 pst. fra 2017 til 2018.

Inntektsveksten i 2018 er regnet fra inntektsnivået i 2017 slik det ble anslått etter stortingsbehandlingen av Revidert nasjonalbudsjett 2017.

Veksten i frie inntekter foreslås fordelt med 3,6 mrd. kroner til kommunene og 200 mill. kroner til fylkeskommunene. Av veksten i frie inntekter til kommunene begrunnes 200 mill. kroner med tidlig innsats i skole og barnehage, 300 mill. kroner med opptrappingsplanen på rusfeltet og 200 mill. kroner med forebyggende tiltak for barn, unge og familier for å ruste kommunene til barnevernsreformen.

Av veksten i frie inntekter til fylkeskommunene er 100 mill. kroner foreslått med en særskilt fordeling til båt- og ferjefyllkene.

I tillegg tar en i 2018 sikte på å tildele 100 mill. kroner til kommunale IKT-prosjekter som en del av arbeidet med å digitalisere offentlige tjenester.

I kommuneproposisjonen for 2018 ble veksten i kommunesektorens samlede pensjonskostnader anslått til i størrelsesorden 350 mill. kroner i 2018, ut over det som dekkes av den kommunale deflatoren.

Regjeringens budsjettopplegg for 2018 gir kommunesektoren handlingsrom og legger til rette for fortsatt vekst og styrking av kvaliteten i tjenestetilbudet. Etter at det er tatt hensyn til merutgifter for kommunesektoren knyttet til den demografiske utviklingen og pensjonskostnader, innebærer Regjeringens budsjettopplegg i alt 0,8 mrd. kroner til satsinger finansiert innenfor veksten i frie inntekter og økt handlingsrom på 0,4 mrd. kroner til styrking av tjenestene.

Selv om kommunene får økt handlingsrom, er det fortsatt nødvendig å prioritere og å sikre god ressursbruk. Produktivitetskommissjonen viser i sin første rapport fra januar 2015 til analyser fra Senter for økonomisk forskning som har anslått potensialet for effektivisering i kommunesektoren. Potensialet for effektivisering anslås til 12 pst. for kommunene samlet innenfor sektorene barnehage, skole og pleie og omsorg, dersom alle kommuner blir like effektive som den mest effektive av sammenliknbare kommuner. En bedre organisering av tjenestene kan dermed frigjøre betydelige midler til bedre tjenester. Regjeringen ønsker å synliggjøre effektiviseringspotensialet som ligger i kommunesektoren. Dersom kommunesektoren setter et effektiviseringskrav til egen virksomhet på 0,5 pst., tilsvarer det 1,2 mrd. kroner i 2018 som kan brukes til styrking av tjenestene i tillegg til det som følger av inntektsveksten, jf. tabell 3.2. Beregningsgrunnlaget er den delen av de frie inntektene utenom eiendomsskatt som går til å dekke driftsutgiftene

I kommuneproposisjonen for 2018 ble det varslet at den kommunale skattøren skal fastsettes ut fra en målsetting om at skatteinntektene for kommunene skal utgjøre 40 pst. av de samlede inntektene. Forslag til kommunale og fylkeskommunale skattører for 2018 er fremmet i Prop. 1 LS (2017–2018) Skatter, avgifter og toll 2018. Det foreslås at den kommunale skattøren for 2018 holdes uendret på 11,8 pst. Den fylkeskommunale skattøren foreslås uendret på 2,65 pst.

Statsbudsjettets virkninger for Aremark kommune 2018

Inntektssystemet benyttes for å tilføre midler til kommunal sektor. Den overordnede målsettingen med inntektssystemet er å utjevne kommunenes økonomiske forutsetninger, slik at det legges til rette for et likeverdig tjenestetilbud til innbyggere over hele landet. Stortinget har vedtatt en modell der alle får 50 % basistilskudd, deretter graderes tilskuddet gjennom et nytt strukturkriterium basert på reiseavstander.

Kommuner med innbyggertall under 3200 får nå et nytt tilskudd, Sør-Norgetilskudd med et småkommunetillegg. Dette gis med utgangspunkt i distriktsindeks (kommuner med reelle distriktsutfordringer har indeks mellom 0 og 46). Aremark kommune sin distrikts indeks for 2018 er satt til 34 (endret fra 37 i 2017) som gir et småkommunetillegg på kr 5 543 000. I tillegg er kommunen tildelt kr 600 000 i skjønnsstilskudd.

Endring i frie inntekter i statsbudsjettet (rammetilskudd, inntektsgarantiordningen INGAR, småkommunetillegg og skjønnsmidler) viser at disse øker totalt med 1,42 mill.kr i forhold til oppgavekorrigerte frie inntekter 2017. Dette utgjør kun en økning på 1,5 % (gj.snitt Østfold 2,5 %), mens pris- og lønnsvekst i kommunal sektor er beregnet til 2,6 %.

Økning i innbyggertallet fra 1 398 til 1 412 pr 01.07.17 øker innbyggertilskuddets del av rammetilskuddet.

Inntektsgarantiordningen (INGAR) utgjør for 2018 1,65 mill. kroner. Dette er en inntekt som vil bli borte over en 5 års periode og gir et tydelig signal på at økonomien for de små kommunene vil svekkes ytterligere utover hva som ble varslet i revidert nasjonalbudsjett.

Driftsbudsjettet for 2018 vil være svært nøkternt, men gir fortsatt et forsvarlig servicenivå til innbyggerne. Det vises for øvrig til de respektive rammeområdene i budsjettet.

Investeringsbudsjettet bygger på «Hovedplan vann, avløp og miljø 2014-2026», samt videreførte ikke utførte investeringer i 2017, rehabilitering av Aremark Barnehage og enkelte nødvendige tiltak.

Aremark, 9. november 2017

Mette Eriksen
Kst. rådmann

ANSLAG FOR DE FRIE INNETEKTER FOR AREMARK 2018 - 2021

Rådmannens forslag baserer seg på Kommuneproposisjonen 2018. Basert på kommuneproposisjonen 2018 har KS oppdatert sin prognosemodell for skatteinntekter og rammetilskudd for den enkelte kommune, og rådmannen baserer anslagene på denne oppdaterte modellen.

Kommunens frie inntekter består av:

- Skatteinntekter
- Inntektsutjevningstilskudd (skatteutjevning)
- Rammetilskudd fra staten (utgiftsutjevning)
- Distriktstilskudd Sør-Norge med småkommunetillegg
- Eiendomsskatteinntekter
- Inntekter fra konsesjonskraft og andre kraftinntekter
- Integreringsstilskudd og rentekompensasjon

Alle inntektsanslag og utgiftsrammer i forslag til Budsjett og økonomiplan 2018-2021, unntatt finansområdet (renter og avdrag) er oppgitt i faste 2018-kroner. Det betyr at kompensasjon for lønns- og prisvekst (måles av SSB og Finansdepartementet for kommunesektoren) kommer i tillegg. Størrelsen på kompensasjonen framkommer i de årlige statsbudsjetter. Kompensasjon for lønns- og prisvekst gir ikke noe grunnlag for å endre aktivitetsnivået.

Skatteinntekter

Basert på kommuneproposisjon 2018 anslår rådmannen en utvikling i kommunens inntekter fra skatt på inntekt og formue i tusen kroner som følger:

	2017	2018	2019	2020	2021
Skatteinntekter	32 780	34 099	34 899	35 399	35 699

Beløpene er fra 2018 angitt i 2018-kroner.

Inntektsutjevningstilskudd – skatteutjevning

Basert på kommuneproposisjon 2018 anslår rådmannen en utvikling i kommunens inntekter fra inntektsutjevningstilskudd (skatteutjevning) som følger (millioner kroner):

	2017	2018	2019	2020	2021
Inntektsutjevning	5 788	5 627	5 627	5 627	5 627

Beløpene er fra 2018 angitt i 2018-kroner.

Sum rammetilskudd uten inntektsutjevning

Basert på kommuneproposisjon 2018 anslår rådmannen en utvikling i kommunens inntekter fra rammetilskudd som følger (millioner kroner):

	2017	2018	2019	2020	2021
Rammetilskudd	55 386	55 774	55 174	54 674	54 574

Beløpene er fra 2018 angitt i 2018-kroner.

Andre generelle statlige tilskudd

I andre tilskudd inngår integreringstilskudd (flyktningetilskudd) og tilskudd rentekompensasjon for skole- og omsorgsbygg. Det årlige integreringstilskudd avhenger av antallet som bosettes hvert år i planperioden.

Eiendomsskatt

Aremark kommune har i dag store inntekter på eiendomsskatt; totalt 4,9 mill kr. ut fra en skattesats på 4 promille.

Tabellen viser inntektskonsekvenser ved de ulike skattesatser:

Skattesats	Inntekt	Økning (+) Reduksjon (-)
7,0 promille	8.575.000	+ 3.675.000
6,5 promille	7.962.500	+ 3.062.500
6,0 promille	7.350.000	+ 2.450.000
5,5 promille	6.737.500	+ 1.837.500
5,0 promille	6.125.000	+ 1.225.000
4,5 promille	5.512.500	+ 612.500
4,0 promille	4.900.000	0
3,5 promille	4.287.500	- 612.500
3,0 promille	3.675.000	- 1.225.000
2,5 promille	3.062.500	- 1.837.500
2,0 promille	2.450.000	- 2.450.000
0,0 promille	0	- 4.900.000

Departementet foreslår at maksimal skattesats skal være én promille det første året kommunen skriver ut eiendomsskatt, og at eiendomsskattesatsen maksimalt kan økes med én promille per år inntil maksimal skattesats nås. Dette vil ikke få noen betydning for Aremark i 2018. Rådmannen har i forslag til budsjett- og økonomiplan 2018-2021 videreført eiendomsskatteinntekter på samme nivå som i 2017 for 2018 og 2019. Men, for 2020 og 2021 foreslår rådmannen å øke eiendomsskatten med 0,5 promille. Dette for å dekke inntektssvikt i form av rammetilskudd og integreringstilskudd. Dette utgjør en økning i inntektene på kr 612 500.

Utbytte fra selskaper

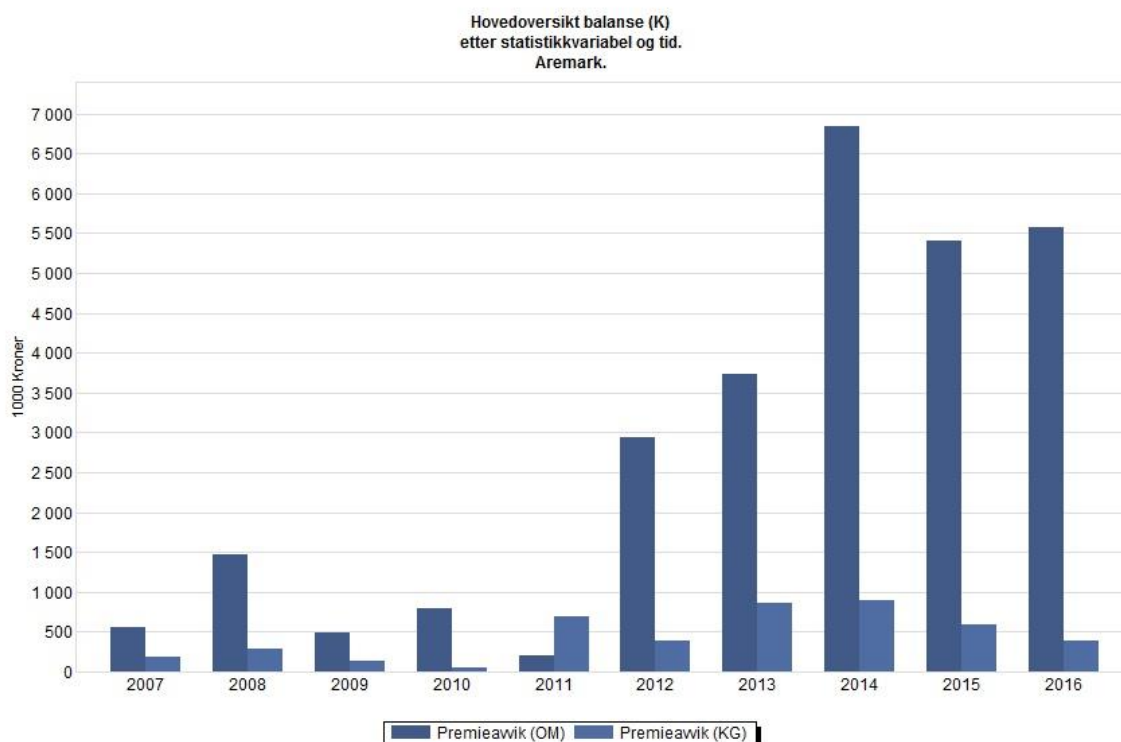
Det er vedtatt utbyttepolitikk for Østfold Energi AS som gjelder fra regnskapsåret 2014. Denne utbyttepolitikken er basert på selskapets verdijusterte egenkapital og vil i stor grad gjenspeile selskapets faktiske resultat- og verdiutvikling. Rådmannen har lagt inn et forventet utbytte fra Østfold Energi på 0.86 millioner kroner hvert av årene i økonomiplanperioden, basert på et årlig samlet utbytte til eierne på 60 millioner kroner. At det ikke ble utbetalt utbytte et år, anses av rådmannen som en engangforeteelse, da dette bryter med vedtatt utbyttepolitikk.

Pensjonspremier og Pensjonskostnader - Premieavvik

Pensjonspremier til kommunens pensjonsordninger i KLP og Statens Pensjonskasse er den utgiftsart som har vokst sterkest de senere årene. Kommunestyret bevilger ikke direkte midler til dekning av pensjonspremier. Premiene belastes som et prosentvis påslag på den avtalte lønn som gir rett til pensjon, og skal dekkes inn innenfor den enkelte virksomhets budsjetttramme. Prosentatsen har økt betydelig på 2000-tallet, og dette utgjør en særlig utfordring fordi økningen i prosentats ikke kompenseres særskilt i regjeringens økonomiske opplegg for kommunene.

Det er et tidsmessig etterslep i belastning av pensjonspremier i budsjett/regnskap. I de årlige budsjetter og regnskaper er det pensjonskostnader og nedbetaling av premieavviket som utgiftsføres. Pensjonskostnader er en beregning som er ment å gi en jevnere belastning i kommunenes regnskaper enn pensjonspremiene. Differansen mellom pensjonspremie og pensjonskostnad heter premieavvik. Premieavviket, som innebærer at kommunens bankbeholdning svekkes, nedbetales og utgiftsføres i driftsregnskapet over 10 år. For premieavvik som oppstår i 2014 eller senere skal nedbetaling skje over 7 år.

Figuren under viser utviklingen av kommunens premieavvik de siste årene. Premieavviket skal utgiftsføres i driftsregnskapet de nærmeste årene.

Utviklingen i premieavvik Aremark kommune 2007-2016 (i 1 000 kr)

Utvikling i rentemarkedet – renteinntekter og renteutgifter

Som netto låntaker er Aremark kommune vesentlig påvirket av endringer i rentemarkedet. Per 31.12.2016 utgjorde langsiktig gjeld 315 millioner kroner, en økning på 33 millioner kroner fra året før. Av den samlede langsiktige gjelden utgjør pensjonsforpliktelser 190 millioner kroner. Basert på rådmannens forslag til investeringsprogram 2018-2021 vil lånegjelden øke med omtrent 36,6 millioner kroner (eksl. utvikling i pensjonsforpliktelser) i planperioden.

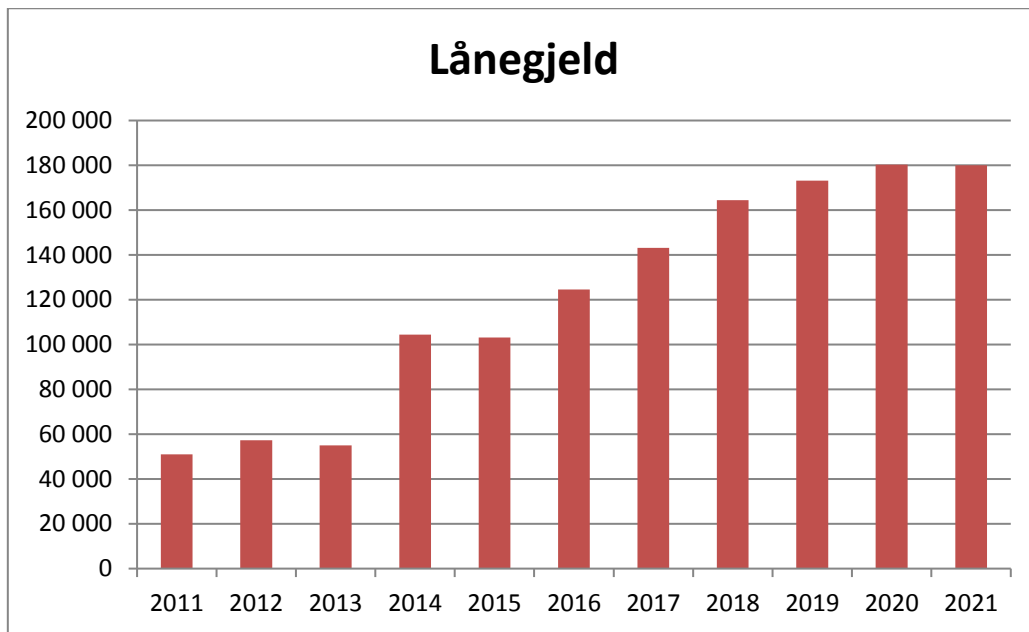
Kommunen har plasseringer i bank som gir renteinntekter. Basert på vedtatt budsjett 2017 og rådmannens forslag til Økonomiplan 2018-2021, blir det en reduksjon i planperioden.

Forventninger til sannsynlig renteutvikling

Ifølge siste prognose fra Norges bank vil styringsrenta fortsatt være lav de nærmeste årene (0,5 % i dag), men mot slutten av planperioden er det sannsynlig at den vil stige noe (1,4 %). Det forventes en økt lønnsvekst i 2019 (3,3 %) og 2020 (3,7 %) som derved øker prognosen for prisveksten i 2020 til 1,7 prosent. Dette er likevel godt under inflasjonsmålet på 2,5 prosent. Så langt har utviklingen i norsk økonomi vært om lag som ventet. Konsumprisveksten hittil i år er 1,6 %. Fra 2018 forventes det en nedgang i boliginvesteringer, men samtidig forventes det at oljeinvesteringene har nådd bunnen i år, og vil derved vokse. I tillegg forventes det en økning i foretaksinvesteringer og eksport, som vil bidra til noe vekst fra 2018. Risikoen for en markert nedgang i norsk økonomi er noe mindre enn tidligere. Det er med dette lagt til grunn en gjennomsnittlig lånerente på 2,25 prosent i perioden.

Utvikling i lånegjeld inkl. årlige låneavdrag

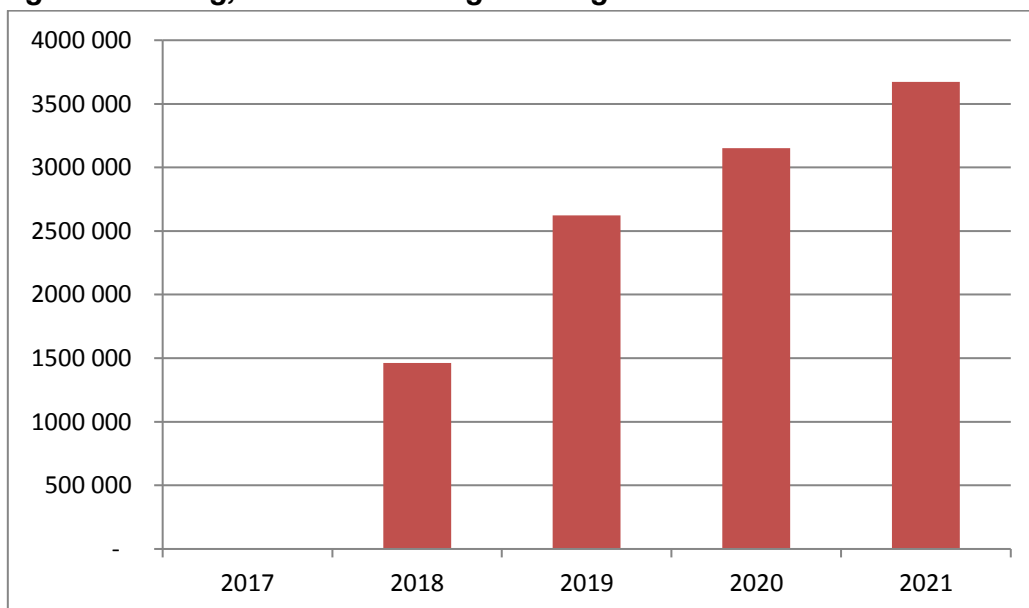
Basert på forslag til investerings- og finansieringsplan 2018-2021 forventer rådmannen en utvikling i lån til investeringer i bygninger og anlegg i 1000 kr. (inkl. årlige låneavdrag) som vist i figuren under:

Fordeling langsiktige gjeld	31.12.2016	%	31.12.2017	%	31.12.2018	%	31.12.2019	%	31.12.2020	%	31.12.2021	%
Langsiktig gjeld til investeringer/utlån	75 947 233	61 %	80 285 233	56 %	89 995 233	55 %	85 517 733	49 %	81 575 233	45 %	76 307 733	42 %
Lån til vann og avløp	48 688 216	39 %	62 888 216	44 %	74 488 216	45 %	87 688 216	51 %	98 688 216	55 %	103 688 216	58 %
Samlet langsiktig gjeld	124 635 449	100 %	143 173 449	100 %	164 483 449	100 %	173 205 949	100 %	180 263 449	100 %	179 995 949	100 %

Aremark kommune praktiserer nedbetaling av lånegjeld i tråd med Kommune-lovens krav til minste lovlige årlige låneavdrag (detaljert beregning). I tillegg kommer nedbetaling av Startlån (utlån fra låntakere nyttes til nedbetaling av lån i Husbanken). Rådmannen har i forslag til Økonomiplanen lagt inn årlige låneavdrag i tråd med minstekrav til årlige avdrag etter kommuneloven.

Utvikling netto avdrag, renteinntekter og renteutgifter i forhold til 2017

GJENNOMGÅENDE MÅL OG AMBISJONER

INNLEDNING

Aremark kommune har valgt en organisasjonsmodell der politiske mål og strategier skal gjennomføres i en desentralisert organisasjon med sentraladministrasjon og 6 virksomheter. Den politiske styringen skal ikke være sektororientert, men helhetsorientert. For å få en godt fungerende organisasjon, må det være en gjennomgående bevissthet og forståelse for hva det skal fokuseres på, samlet for hele kommunen, på tvers av virksomhetene og innenfor hver enkel virksomhet.

FOKUSOMRÅDER OG MÅL

Overordnet strategi for økonomiplanperioden 2018-2021

Kommunens tjenester skal bygge på målene i kommuneplanens samfunnsdel, vedtatt 27.04.2017 som har følgende overordnede mål for samfunnsutviklingen i Aremark kommune:

1. Vi vil ha fornøyde innbyggere, i alle grupper og lag av befolkningen. Vi vil at det skal være spesielt gode oppvekstvilkår for barn og unge i Aremark.
2. Vi vil opprettholde vårt lokalsamfunn uavhengig av hvordan kommunen er organisert i framtiden
3. Vi vil utnytte potensialet for gode tjenester som ligger i at Aremark er en liten og oversiktlig kommune.

I tillegg skal det legges vekt på arbeidsgiverpolitikk, rikspolitiske retningslinjer og vedtatt fylkesplan for Østfold.

Kommuneplanens samfunnsdel har 6 fokusområder med tilhørende målsettinger. Disse skal være førende for Aremark kommune i et tolv års perspektiv:

Befolkningsgrunnlag, kompetanse, næringsutvikling og attraktivitet.

Mål 1 – Moderat, sunn befolkningsvekst

- bygge en levende, attraktiv bygd med gode møteplasser
- gjøre det lett for nyinnflyttede å etablere nettverk
- ha et attraktivt skole- og barnehagetilbud med god kvalitet
- tilrettelegge for pendling og hjemmekontor

Mål 2 – Flere lokale arbeidsplasser i privat sektor

- legge opp til økt interaksjon mellom lokale aktører
- etablere kontorfellesskap for pendlere og gründere
- legge til rette for foredling av lokale råvarer
- satse videre på Haldenkanalen
- utvide Sommerro Industriområde, og gjøre det mer attraktivt. Markedsføres som Aremark Næringspark

Mål 3 – Utvikle attraktive boligtyper og -tomter

- bygge opp et tilbud av varierte boligtyper og tomter
- reservere område i arealdelen til økolandsby i tilknytning til sentrumsplanområdet på Fosby

Kulturliv, idrett, tjenestetilbud og tettstedsutvikling

Mål 1 - Opprettholde et godt tjenestetilbud

- tilby barne- og ungdomsaktiviteter i forlengelse av skoledagen
- effektivisere og forbedre gjennom samlokalisering
- dra nytte av vekselvirkninger mellom virksomheter i kommunen
- strategisk lokalisering av funksjoner
- utvikle nye boligtyper som alternativ til omsorgsplasser

Mål 2 - videreutvikle tettstedet med flere møteplasser og økende aktivitetstilbud

- styrke kulturlivet som arena og møteplass
- stimulere til ildsjel-engasjement og løfte frem
- ildsjelene
- samlokalisere funksjoner med høy besøksfrekvens
- støtte selvgrodde miljøer

Mål 3 - Tilrettelegge for sport og fritidsaktiviteter

- Helårs trimløype
- Utvide og ferdigstille lysløypesløyfe rundt skoleområdet
- BMX-bane og motorsportbane legges inn i arealdelen
- Tilrettelegging av sykkeltraséer, fokus på Ankerfjella og Østkroken
- Ny skytebane i Gravdalen
- Ny kunstgressbane på Aremark Stadion

Mål 4 – Kommunikasjon og omdømme (ikke vedtatt i samfunnsdelen)

- Operasjonalisere vedtatt «Kommunikasjonsstrategi for Aremark kommune» gjennom aktiv informasjon og kommunikasjon med innbyggere, næringsliv, media og organisasjoner.
- Kommunikasjonsstrategien skal bygge opp under Aremark kommunes omdømmebygging

Samferdsel, transport og infrastruktur

Mål 1 - Unge og eldre uten førerkort skal kunne komme seg til aktiviteter og sosiale arenaer uten å bli kjørt

- fortsette å bygge ut gang- og sykkelveier
- etablere nye forbindelser mellom Fladebyåsen og Fosbyåsen
- jobbe for et bedre kollektivtilbud
- egge opp til kompakt bebyggelsesstruktur i sentrum
- lokalisere kommunale tjenestetilbud i sentrum

Mål 2 - Mangel på infrastruktur skal ikke være et hinder for innflytting og næringsetablering

- forbedre høykapasitets internett- og telefondekning
- tilrettelegge for småskala vindkraft og vurdere vindkraft i Kollerødfjella
- samlokalisere funksjoner med høy besøksfrekvens
- støtte selvgrodde miljøer

Oppvekst, levekår og folkehelse

Mål 1 - senke terskelen for deltakelse i samfunnet

- fortsette å bygge ut gang- og sykkelveier
- jobbe for et bedre kollektivtilbud
- legge opp til kompakt bebyggelsesstruktur i sentrum
- lokalisere kommunale tjenestetilbud i sentrum
- sysselsette arbeidsledige og utføre i aktivisering av eldre
- arbeide for å videreføre Aremark som MOT-kommune

Mål 2 - utjevne sosiale forskjeller i helse

- tilby aktiviteter i forlengelse av skoledagen
- bruke nøytrale arenaer, som for eksempel bibliotek
- skreddersy tiltak for den enkelte

Mål 3 - lage boliger som bidrar til bedre helse og mulighet for å bo hjemme lengre for eldre

- oppmuntre til bokollektiv i arealplanlegging og reguleringsplaner
- kommunen foretar strategiske oppkjøp av tomter
- kommunen engasjerer seg i prosjekt- og eiendomsutvikling og undersøker samarbeid med Husbanken

Mål 4 - Tilrettelegge for sport og fritidsaktiviteter

- helårs trimløype
- utvide og ferdigstille lysløype-sløyfe rundt skoleområdet
- BMX-bane og motorsportbane legges inn i arealdelen
- tilrettelegging av sykkeltraséer, fokus på Ankerfjella og Østkroken
- ny skytebane i Gravdalen
- ny kunstgressbane på Aremark Stadion

Bærekraftig utvikling

Mål 1 - Balanse i befolkningssammensetning

- bo-attraktivitet gjennom å være en levende bygd
- næringsattraktivitet

Mål 2 - Utvikle alternativer til individuell transport

- større andel boliger i sentrale områder (Fosby og Strømsfoss) og gode gang og sykkelveier
- tilby aktiviteter i forlengelsen av skoledagen
- digitale løsninger for samkjøring og kollektivtransport

Mål 3 - Miljøvennlig boliger

- tilrettelegge for slik bebyggelse gjennom arealplanleggingen. Slik bebyggelse bør ligge i Fosby-området for å støtte opp om sentrumsutviklingen.
- eventuelle pilotprosjekter i kommunal regi
- tilrettelegge for småskala vindkraft gjennom bestemmelser

Arealstrategi

Følgende

- Å legge opp til en boligsammensetning og bebyggelsesstruktur som tilrettelegger for et godt liv for en aldrende befolkning
- Å legge til rette for et levende lokalsamfunn med nyskapingsevne, verdiskaping, kulturelt mangfold, frivillig innsats og like muligheter for alle.
- Å legge til rette for utvikling av et godt lokalsenter, attraktive sentralt beliggende boliger med tilgjengelige fellesarealer og møteplasser, og god dialog med næringsvirksomheter, utbyggere og innbyggere.
- Å stimulere til sosial interaksjon mellom innbyggere, næringsliv, offentligheten og besøkende ved å tilrettelegge for nærhet mellom funksjoner og tilbud.
- Kommunen vil ta en aktiv rolle for å utvikle mer varierte boligtyper enn man kan tilby i dag.
- Hovedstrategi er tettstedsutvikling, men fortsatt åpent for områder definert for spredt boligbygging.
- Bebyggelse med henvendelse mot vassdrag; liberalt i avgrensede områder, under klare for
- Områder med god kapasitet mht VA og tilgang til gang- og sykkelveinett prioriteres som byggeområder.

Fokusområde personal og organisasjon

Medarbeidere

Fokusområdet Medarbeidere angir organisasjonens bidrag til motivasjon og trivsel hos de ansatte samt øvrig fokus på helse, miljø og sikkerhet.

Mål:

- *Godt arbeidsmiljø*
- *Myndiggjorte medarbeidere*
- *Attraktiv arbeidsgiver*

Organisasjon

Fokusområdet Organisasjon angir organisasjonens mål for å bedre evnen til læring, nytenking og innovasjon gjennom forbedrede arbeidsmetoder og effektiv utnyttelse av ressursene.

Mål:

- *Være en lærende, nytenkende og innovativ organisasjon som kan utnytter ny teknologi til å effektivisere tjenesteproduksjon*
- *Gjøre informasjon mer tilgjengelig ved bruk av digitale medier*
- *God, systematisk internkontroll*
- *God ledelse*

UTVIKLINGSTREKK OG STRATEGISKE GREP

INNLEDNING

Økonomiplanen representerer prioriteringer og verdivalg når det gjelder kommunens oppgaver og roller som tjenesteproducent, myndighetsutøver og samfunnsutvikler. De forpliktelser Aremark kommune har påtatt seg gjennom tidligere vedtak innebærer behov for omstillinger og omprioriteringer. Dette gjelder spesielt for å sikre gjennomføringen av en forsert VA-plan i kommunen, samt konsekvensene av rehabilitering/utbygging av Aremark skole og Aremark barnehage. De nevnte tiltak har økt kommunens økonomiske utfordringer da store låneopptak utfordrer og begrenser kommunens økonomiske handlefrihet.

Nytt inntektssystem sammen med beslutningen om fortsatt å være egen kommune, vil i tillegg gi en redusert inntektsramme i planperioden.

De aller fleste kommuner opplever dilemmaet mellom krav til (økte) velferdstjenester og begrensede midler (inntekter). Opplevelsen er at midlene ikke strekker til for å løse velferdsoppgavene fullt ut. Kommuner velger ulike veier for å bringe balanse mellom inntekter og utgifter. Tre hovedretninger peker seg ut:

- Strukturelle tiltak
- Strengere prioritering av tjenester
- Økte kommunale inntekter

Aremark er en kommune med et stabilt innbyggertall rundt 1410. Kommunedelplanen for Fosby har som målsetting å øke antall boliger som igjen vil kunne gi en befolkningsvekst. Denne ønskede veksten må i særlig grad sees i sammenheng med den store investeringen som er gjennomført ved Aremark skole og planlagt for Aremark barnehage.

Det er videre ingen vekst i antall arbeidsplasser i kommunen. Dette innebærer at innbyggerne i Aremark i stadig større grad blir avhengige av arbeidsmarkedet i Halden og Østfold for øvrig. Befolkningsvekst har betydning for Aremark kommunes prioriteringer når det gjelder drift, investeringer og Aremark kommunes rolle og innsats som samfunnsutvikler.

DIALOGMØTER 2017

Dialogmøte om økonomiutfordringene for formannskap og utvalgsledere er gjennomført april 2017.

HOVEDUTFORDRINGENE

Hovedutfordringene slik de er beskrevet i punktene under henger sammen. Realisering av nye investeringstiltak de siste årene stiller krav til effektiv drift og prioritering av tjenester. Rådmannen vil oppsummere Aremark kommunes hovedutfordringer de nærmeste årene i følgende punkter:

- Å innpasse de økte utgiftene som følger av nye drifts- og investeringstiltak i kommunens økonomi.
- Å utnytte det potensialet for gode tjenester som ligger i at Aremark er en liten og oversiktlig kommune også i fortsettelsen.
- Å sørge for et særlig fokus på tidlig innsats og forebyggende arbeid i hele organisasjonen.
- Å lykkes i gjennomføringen av Samhandlingsreformen innen områdene forebygging og behandling, pleie og omsorg.
- Å legge til rette for et levende lokalsamfunn med nyskapingsevne, verdiskaping, kulturelt mangfold, frivillig innsats, like muligheter for alle og fravær av diskriminering.
- Å legge til rette for en god sentrumsutvikling, attraktive sentrumsområder med tilgjengelige arealer og lokaler og god dialog med næringsvirksomheter, utbyggere og innbyggere (kommunedelplan Fosby).
- Å makte å stanse opp, og helst redusere det store vedlikeholdsetterslepet på bygninger, veier og anlegg.
- Å innpasse de reduserte inntektene i rammetilskuddet

VIKTIGE STRATEGIER OG TILTAK

Økte utgifter som følge av nye investeringer og nye driftstiltak er krevende for kommunens økonomi. Samtidig skal viktige velferdstjenester av god kvalitet opprettholdes. Det er beskrevet fem utvalgte områder med viktige strategier og tiltak for perioden 2018-2021. Til hvert av de strategiske områdene er det redegjort for mål og hensikt og prioriterte tiltak:

Samfunnsutvikling med særlig fokus på folkehelse, næringsutvikling og kultur som viktige byggesteiner for lokalmiljøet

Aremark kommune skal bygge opp under en bærekraftig samfunnsutvikling som sikrer livskvalitet og et godt livsgrunnlag for alle. For å lykkes med dette må vi fokusere på trivselstiltak, identitetsbygging, inkludering, medvirkning og helhetstenkning om hvordan Aremark skal være både som kommune og som samfunn.

Kommunen skal sette folkehelsen først i alt vi gjør gjennom å ta ansvar tidlig, tett på der vi bor, lever og jobber. Vekst i befolkningen og et voksende næringsliv har betydning for kommunens fremtidige økonomi, handlefrihet og tjenestetilbud.

Tiltak som skal følge opp mål og hensikt i dette strategiske området er:

Folkehelse:

- Utarbeide en skriftlig oversikt over helseutfordringer i Aremark kommune, som skal benyttes i all planlegging på tvers av sektorer.
- Legge til rette for at innbyggerne skal være i stand til å ta ansvar for egen helse.
- Sikre at folkehelse er beskrevet og vurdert i alle relevante saker til politisk behandling.
- Sikre at alle kommunens virksomheter har strategier, mål og konkrete tiltak for å utjevne sosial ulikhet og bedre den generelle folkehelsen innen sitt område.
- Sikre en sentrumsutbygging som ivaretar innbyggernes folkehelse, skaper møteplasser og bevarer kommunens identitet.

Næringsutvikling:

- Stimulere, utvikle og engasjere lokalt næringsliv gjennom seminarer og workshops i samarbeid med Aremark næringsforum
- Legge til rette for kultur- og næringsutvikling i sentrum.

- Øke samarbeidet med nabokommuner innenfor næringsutvikling
- Satsning på Haldenvassdraget som en av flere motorer i kommunens næringsutviklingsarbeid
- Utarbeide en strategisk næringsplan og engasjere kompetanse på næringsutvikling

Kultur:

- Ivareta og videreutvikle den kulturelle grunnmuren; kulturskole, idrett og andre lag/foreninger, bibliotek og ungdomsklubb
- Legge til rette for videre godt samarbeid med frivillige (Frivilligsentralen)
- Ha fokus på at kulturlivet i Aremark skal speiles av at vi er en internasjonal kommune

Miljø:

- Arbeide aktivt for en bærekraftig miljø- og ressurspolitikk
- Ha kontinuerlig god og oppdatert informasjon til befolkningen om renovasjon og søppelsortering.

Tidlig innsats - barn og unge

Hovedhensikten med tidlig innsats er å identifisere og iverksette tiltak så tidlig som mulig i barnas oppvekst. Målet er å gi det enkelte barn bedre forutsetninger for å realisere sitt potensial og fullføre et opplæringsløp.

Tiltak som skal følge opp mål og hensikt i dette strategiske området er:

- Videreutvikle tverrfaglig koordinering og samhandling på systemnivå innenfor oppvekstområdet gjennom:
 - ledermøter
 - videreutvikling av Tverrfaglig team for barn og unge i Aremark herunder videreføre resultatene og målsettingene i de gjennomførte prosjektene Attentusentimer (helsefremmende barnehage og skole) og Sjumilssteget
 - deltakelse i regionale- og nasjonale relevante satsinger og prosjekter som f.eks MOT
- Prioritere ressursinnsats for de yngste barna (0-10 år).
- Sikre helhet og sammenheng barnehage til skole.
- Bidra til at foresatte og frivillige involveres.

Tidlig innsats – sosial inkludering

Sosial tilhørighet og deltakelse er en forutsetning for å kunne ta ansvar for eget liv. For barn og unge er deltakelse i og tilhørighet til familie, skole- og fritidsmiljø forutsetninger for en god oppvekst og senere godt liv. Sett fra samfunnets side er sosial inkludering viktig for å forebygge fremmedgjøring, sosial uro, kriminalitet mv.

Gjennom å delta i sosiale fellesskap og ulike nettverk utvikler den enkelte selvstendighet og knyttes til samfunnet gjennom sosiale og kulturelle bånd.

Tiltak som skal følge opp mål og hensikt i dette strategiske området er:

- Sikre grunnleggende lese- og skriveferdigheter for å kunne forstå og delta i samfunnet.
- Tilby tilpassede aktivitets- og arbeidsrettede tiltak med særlig fokus på å sikre arbeidsretting.
- Sikre egnet bolig til de som ikke selv kan ivareta sine interesser på boligmarkedet.
- Sikre tilstrekkelig økonomi til livsopphold, med særlig fokus på barnefattigdom og vektlegging av barnefamilier og enslige forsørgere.
- Fokus på resultatet i prosjektet «7-mils-steget»
- Tilrettelegge spesielt for at familier med barn med nedsatt funksjonsevne kan mestre hverdagen.
- Prioritere forebyggende tiltak hos yngre, voksne og eldre personer med psykiske lidelser og rusavhengighet.
- Forbedre forpliktende samhandling i arbeidet med personer med rusavhengighet og psykisk lidelse med fokus på helhetlige og koordinerte tjenester.
- Bidra til at pårørende og frivillige involveres på en god og forpliktende måte.

- Sikre at tjenestene innehar nødvendig kompetanse.

Tidlig innsats – forebygging og rehabilitering

Aremark kommune skal legge til rette for at eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne kan bo hjemme og være mest mulig selvhjulpne. Dette skal oppnås ved:

- dreie faglig, administrativ og politisk tenkning til å omfatte innsats som fremmer størst mulig grad av selvhjulpenhet
- økt innsats på forebygging og rehabilitering
- bruk av velferdsteknologi

Tiltak som skal følge opp mål og hensikt i dette strategiske området er:

- Utvikle ambulerende rehabiliteringstjenester, inkludert bruk av hverdagsrehabilitering.
- Definere områder hvor velferdsteknologi vil kunne ha gevinst, for så å prøve ut dette.
- Med fokus på egenmestring å legge til rette for at pasienter opplever å få et tilbud med god behandling, tilpasset det beste og mest effektive omsorgsnivået. Dette oppnås gjennom:
 - Bedre koordinerte kommunale tjenester med pasienten i sentrum (kommunens virksomheter, Helsehuset (Halden og Aremark), helsepersonell som mottar kommunalt driftstilskudd)
 - Å være en pådriver og bidra til et godt gjensidig og forpliktende samarbeid med spesialisthelsetjenesten
 - Kontinuerlig vurdering av dagtilbud for demente i forhold til behov
- Bidra til at pårørende og frivillige involveres på en god og inkluderende måte.
- Sikre at tjenestene innehar nødvendig kompetanse.

Rasjonell bygningsdrift

Rasjonell bygningsdrift med vekt på effektiv arealbruk, energioptimalisering og profesjonalisering av interne tjenester.

Tiltak som skal følge opp mål og hensikt i dette strategiske området er:

- Sikre drift og vedlikehold av utearealene ved kommunale bygg.
- Styrke det planmessige bygningsvedlikehold ytterligere for å hindre enda større økning av vedlikeholdsetterslepet og store investeringer i framtiden (vedlikeholdsplan)
- Redusere energikostnadene med 10 % i løpet av perioden. Drift- og utviklingsutvalget starter prosessen sammen med rådmannen.

VIRKSOMHETENES OPPFØLGING AV VIKTIGE STRATEGIER OG TILTAK

Strategier og tiltak i avsnittet over uttrykker ønsket politisk retning for utvikling og prioriteringer innen de strategiske områdene. I kapitlet om *Kommunens virksomheter* er det redegjort for hvordan virksomhetene i løpet av økonomiplanperioden (2018-2021) skal følge opp strategiene, slik de er beskrevet i avsnittet over.

Virksomhetenes oppfølging må skje innenfor de foreslåtte budsjetttrammer.

INVESTERINGER OG FINANSIERING

HOVEDSATSNINGER

Rådmannens forslag til investeringer med finansiering for budsjettåret 2018 og for perioden 2019 – 2021 fremgår av budsjettskjema 2A og 2B. I økonomiplanen framstilles de investeringstiltak som administrasjonen planlegger etter. Vedtak om gjennomføring av investeringstiltak skjer gjennom bevilgning av midler til tiltak, som del av budsjett- og tertialsak eller som vedtak i særskilte saker. Budsjettet for 2018 er bindende for gjennomføring av tiltak, mens økonomiplan er bindende for videre planlegging.

Rådmannen foreslår å gjennomføre investeringer for 27,5 millioner kroner 2018 og 30,2 millioner kroner i planperioden 2019-2021.

I tillegg medfører investeringene et behov for opplåning på rundt 25,0 millioner kroner i 2018 og 30,0 millioner i planperioden 2019-2021, noe som innebærer at netto lånegjeld øker med rundt 36,6 millioner kroner fra 2017 til 2021. Med dagens inntektsnivå ser rådmannen at investeringsnivået og opplåningen isolert sett ikke er på et forsvarlig nivå. Årsaken til at rådmannen likevel tilrår disse investeringene er at hovedtyngden av investeringene er på barnehage, vann og avløp som er et selvkostområde, og en helt nødvendig satsing på utvikling av boligtomter for å tiltrekke seg nye innbyggere.

PROSJEKTER INNENFOR RAMMEN

Investeringsbudsjett 2018-2021 (i hele tusen kroner)

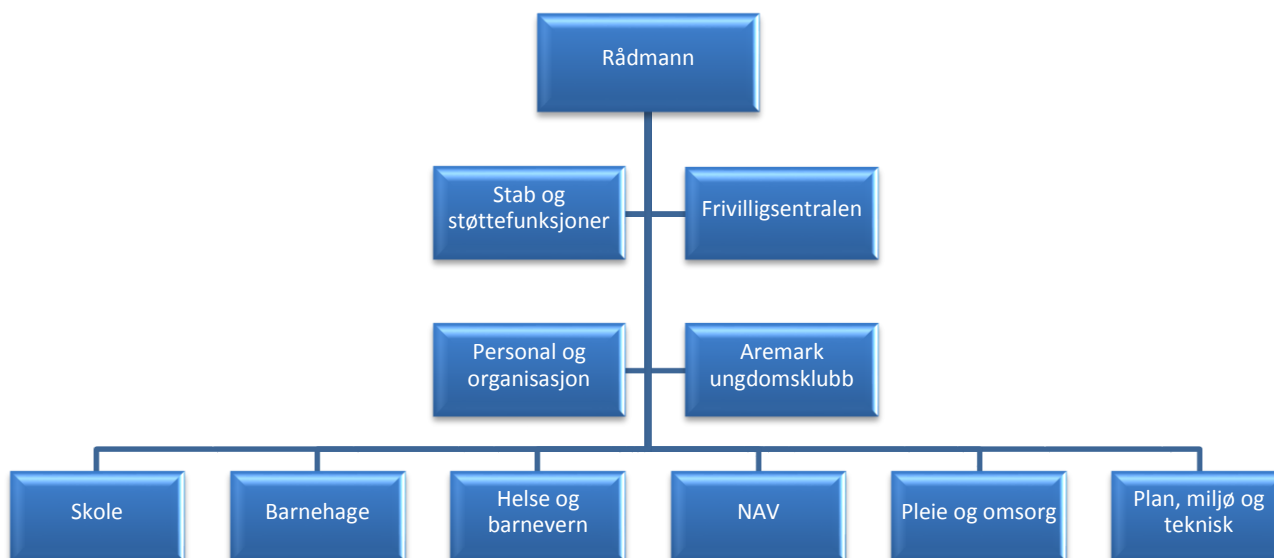
	2018	2019	2020	2021
Vann	1 400	8 000	6 000	2 000
Avløp og rensing	10 200	5 200	5 000	3 000
Utvikling boligtomter Fladebygrenda	500			
Aremerk ungdomsklubb	1 000			
Dører/låsesystem Aremark skole	110			
Energistyringssystem	500			
Rehabilitering/utbygging Aremark barnehage	12 000			
Skiltprosjekt	800			
Utskiftning veglys	1 000			
Utfasing av oljefyr			1 000	
Bioenergianlegget	*			
Totalt	27 510	13 200	12 000	5 000

Alle beløp er uten mva.

*Ikke utredet, men vil komme som egen sak.

I tillegg vil egenkapitalinnskuddet til KLP og Startlån-ordningen bli videreført.

KOMMUNENS VIRKSOMHETER

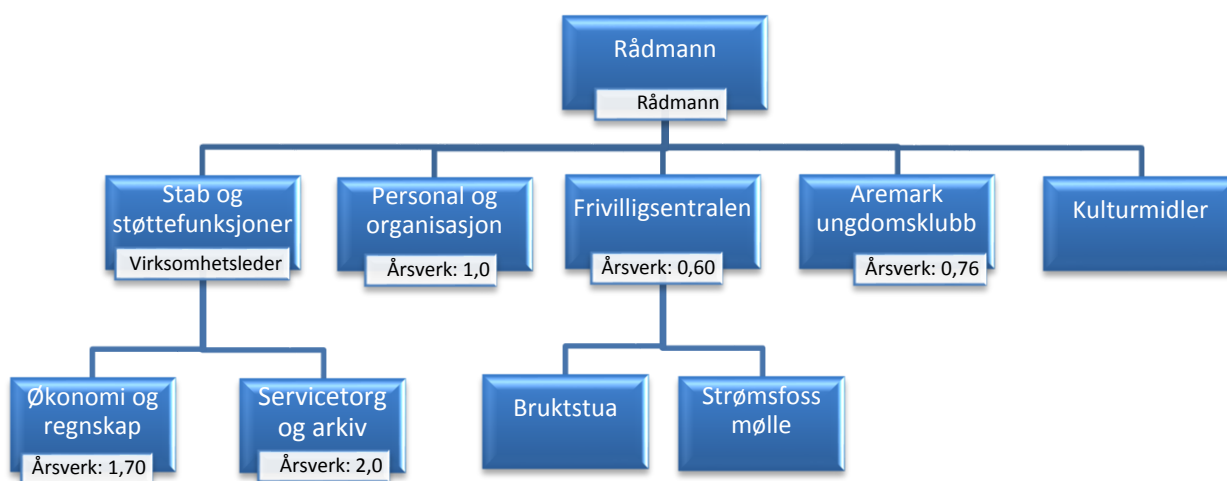

DISPONIBEL RAMME OG VIRKSOMHETSRAMMER

De årlige budsjettammer for virksomhetene er bindende for virksomhetenes planer for aktivitet i årene i økonomiplanperioden.

Prioriterte tiltak og styrkninger er innarbeidet i virksomhetenes budsjettammer for økonomiplanperioden 2018-2021, og fremgår av budsjettskjema 1B hvor kolonne 2018 er bindende.

RAMMEOMRÅDE 11 POLITISK STYRING OG SENTRALADMINISTRASJON

Rammeområde 11 omfatter kommunens politiske ledelse, sentraladministrasjonen og reserverte tilleggsbevilgninger.

Beskrivelse av rammeområdet:

1100 Politisk ledelse omfatter kommunestyret, formannskap, utvalg, ordfører og varaordfører.

1101 Revisjon omfatter utgifter til kontrollutvalg, Indre Østfold Kontrollutvalgssekretariat og Indre Østfold Kommunerevisjon.

1103 Valg omfatter utgifter i forbindelse med kommune- og stortingsvalg.

111 Andre utvalg omfatter overformynderi, forliksråd, eldreråd, råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne og ungdommens kommunestyre.

112 Sentraladministrasjonen omfatter rådmannskontor, arkiv, økonomiavdeling, eiendomsskattekontor, IT, næringsutvikling (herunder sekretariatsfunksjon for Aremark Næringsforum), interkommunalt og internasjonalt samarbeid, tilskudd til menighetsrådet og fellesutgifter.

114 Frivilligsentralen og 116 Bruktstua

Daglig leder er ansatt i 50 % stilling. Sentralen drives i tråd med Kultur- og utdanningsdepartementets retningslinjer og årlig tilskudd fra staten til lønn av daglig leder er fra om med 2017 innlemmet i rammetilskuddet.

117 Strømsfoss Mølle inneholder møllemuseum, galleri og møte-/selskapslokaler.

118 Kulturmidler omfatter tildeling av kulturmidler til idrett, lag og foreninger, kultur-/idrettspris, tilskudd til diverse arrangement, museumsstøtte og bygdekino. **Bygdekinoen** kommer med filmfremvisning ca. 5 – 6 ganger pr år. Fremvisningen er digitalisert og kjører 3D visninger.

1119 Aremark Ungdomsklubb

Aremark Ungdomsklubb har lokaler på Furulund. Klubben holder åpent hver tirsdag og fredag og er et møtested for ungdom i et rusfritt miljø. Ungdomsklubben arbeider etter prinsippene i MOT.

190 Reserverte tilleggsbevilgninger omfatter reserverte bevilgninger etter formannskapet bestemmelse og reserverte bevilgninger for lønnsoppgjørene.

Utviklingen i 2017

Driftsåret bærer preg av en rekke endringer som påvirker politisk ledelse og sentraladministrasjonen:

- Videreføring og utvikling innen interkommunalt og internasjonalt arbeid:
 - Interkommunalt samarbeid Indre Østfold (i hovedsak Marker/Rømskog)
 - Utviklingsprosjekter for regionen og for grensekommunene gjennom Utviklingsavtalen mellom grensekommunene og Østfold fylkeskommune
 - Felles IKT-avdeling i samarbeid med Marker og Rømskog er avviklet og det etablert nytt samarbeid med Halden kommune.
 - Innkjøpskoordinator
 - Kommuneplanlegger
 - VAR-ingeniør i forbindelse med spredt avløp
 - Byggesaksbehandler
 - Felles plan- og miljøkontor med mer
 - Samarbeidsorganet Grenserådet for Aremark, Marker og Rømskog
 - Deltakelse i Innovation Circle
 - Kommunesamarbeid med Vecpiebalga i Latvia
 - Deltakelse i Regionalpark Haldenkanalen
 - Det er etablert/reforhandlet nye samarbeidsavtaler med Halden kommune på bl.a. følgende områder:
 - Nytt sak- og arkivsystem
 - Skatt og innfordring
 - Helsehus: Akutte døgnplasser (somatikk og psykiatri) og rehabilitering
 - Demenskoordinator
 - Kreftkoordinator
 - Legevakt
 - Ergoterapi
 - Plan- og byggesak
 - Brann og feiing
 - PPT
 - Aremark kommune trådte ut av Indre Østfold Regionråd fra 01.07.2017 og det er etablert et nytt regionråd for Halden og Aremark kommuner.
- Arkivrydding og videreført utvikling av arkivplan i samarbeid med Østfold interkommunale arkivselskap
- Fortsatt fokus på antall lærlinger og fagområder for disse
- Arbeidet med internkontrollsystem HMS og tjenester
- Julevegåpning blir arrangert av Frivilligsentralen
- Det har vært en utstilling i galleriet i Strømsfoss Mølle denne sommeren. I tillegg leies bygget ut til Kanalfestival og speiderleir.
- Aremark kommune har mange følgere på sine facebooksider, og oppdaterer sidene jevnlig (Aremark kommune, Myrland Ungdomsgård, Aremark Frivilligsentral, Bruktstua, Strømsfoss Mølle og Bolyst i grenseland).
- Kommuneplanens samfunnsdel er vedtatt i 2017.
- Gjennomført ekstern utredning av virksomhetsområdene Pleie og omsorg og Skole.

Spesielle forhold for rammeområdet i perioden 2018-2021:

Følgende forhold bør ha fokus i planperioden:

- ledelsesutvikling
- høy politisk og administrativ involvering i budsjett- og økonomiplanprosessen
- personalpolitikk; rekrutteringsfremmende tiltak, HMS og kompetanseutvikling
- gjennomføre vedtatt kommunikasjonsstrategi
- revidere kommuneplanens arealdel
- oppfølging av investeringsprosjektene
- Drift og lokalisering av Aremark Ungdomsklubb
- Administrasjon i forhold til kulturmidler og kino på Furulund
- Vurdere hensiktsmessigheten av å drifte to kirker i forhold til de forestående store vedlikeholdskostnadene
- Vurdere tannhelsetjenestetilbudet lokalt i Aremark
- Slutføre arbeidet med strategisk næringsplan

Formålsbeskrivelse

Sentraladministrasjonen skal legge til rette for:

- at organisasjonen skal fremstå som effektiv, rasjonell, robust, omstillingsorientert og samlet enhet
- å videreutvikle effektiv og hensiktsmessig forvaltning av kommunens økonomiske og menneskelige ressurser
- å gi innbyggerne best mulig tjenester, informasjon og service

Tjenestenavn	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
11 - Sentraladministrasjon	13 918 032	18 146 494	16 748 895	16 631 290	16 004 895	16 094 895

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden (i hele 1000 kr.)

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2018	2019	2020	2021
Valg	Storings- og kommunevalg			+90		+90
Politisk ledelse	Møtegodtgjørelse		+ 250	+ 250	+ 250	+ 250
Rådmannskontor	Lønnsjustering inkl sos utgifter		- 320	- 320	- 320	- 320
Rådmannskontor	Kjøp av tjenester fra kommuner		-180	-180	-180	-180
Rådmannskontor	Kjøp av tjeneste fra private		- 80	- 80	- 80	- 80
Lærlinger	Tilpasse i forhold til inntak		+140	+140	+140	+140
Næring	Regionalparken og ihht vedtak		- 300	- 300	- 300	- 300
Kultur	Reduksjon kulturmidler		- 50	- 50	- 50	- 50
Kultur	Arrangementer	Gjennomføring Vårmonstring og Strømsfossdag	+ 40	+ 40	+ 40	+ 40
Reserverte tilleggsbevilgninger	Inntektssvikt		- 430	- 430	-860	-860

Bemanningsplan

Oversikt over faste årsverk fordelt på de forskjellige stillingsbetegnelsene:

Stillingsbetegnelse	2017	2018	2019	2020	2021
Rådmann	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Personal- og org.rådgiver	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Arkivmedarbeider	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Informasjonsmedarbeider	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Regnskaps- og økonomisjef	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Controller/økonomikonsulent	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Lønnsmedarbeider	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70
Fagsjef skatt og innfordring	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Frivilligsentralen	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60
Fritidsklubleder	0,00	0,50	0,50	0,50	0,50
Fritidsklubbassistent	0,00	0,26	0,26	0,26	0,26
Sum	8,30	8,06	8,06	8,06	8,06

RAMMEOMRÅDE 22 BARNEHAGE

Beskrivelse av rammeområdet:

2210 Aremark kommunale barnehage/ 2215 Barnehager andre kommuner

Aremark barnehage er en tre avdelings barnehage. Det er 2 avdelinger for barn i alderen 3 – 5 år og 1 småbarnsavdeling for barn i alderen 1-3 år, totalt 70 plasser.

Virksomhetens formål:

Trygghet, trivsel og tilhørighet.

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene. (Barnehageloven §1 Formål 1.ledd).

Utviklingen i 2017

Hovedopptak av barn foretas én gang pr år med søknadsfrist 1. mars. Barn uten barnehageplass som fyller ett år senest i november det enkelte år har lovfestet rett til plass i hovedopptaket. Med 17 barn under tre år og 30 barn over 3 år er det noe ledig kapasitet i barnehagen pr november 2017. Dette legger beslag på tilsammen 56,4 plasser.

I perioden fram til januar 2018 er det ventet ytterligere ett barn under tre år (80% plass) i barnehagen, samt ett stort barn som øker fra 60% til 80%. Dette legger beslag på 1,8 plasser. Ved inngangen til 2018 er da 58,2 plasser benyttet av en samlet kapasitet iht. bemanning på litt i overkant av 60 plasser. Arealmessig er kapasiteten 70 plasser.

Aremark barnehage oppfyller fra januar 2018 pedagognormen.

Aremark barnehage ble i 2016 sertifisert av Østfoldhelsa som helsefremmende barnehage.

Kommentarer for rammeområdet i perioden 2018-2021:

Fødselstallene har i årene fra og med 2012 vært moderate i Aremark kommune:

2012	2013	2014	2015	2016	2017
9	13	15	12	13	6 (hittil)

Den største usikkerheten vedrørende barnehagekapasiteten i økonomiplanperioden er størrelsen på netto tilflytting i de aktuelle alderskullene.

Foresatte har rett til å velge barnehage i annen kommune for sine barn, dersom de ønsker dette. Barn i andre kommuner kan koste Aremark barnehage over 200 000 kr i året per barn.

Barnehagen tilbyr stor fleksibilitet med 60 %, 80 % og 100 % plasser, samt 40 % plass i særskilte tilfeller. Foreldrene kan i stor grad velge dager.

Det er barn som har rett til spesialpedagogisk hjelp etter bestemmelsene i opplæringsloven. Det skal da etter lov, gis fratrukket i foreldrebetalingen for disse timene.

Det er i 2017 gjennomført en utredning knyttet til barnehagen som viser totalt vedlikeholdsbehov på og rundt bygningen.

Med utgangspunkt i resultatet av utredningen, er fremtidig investeringsbehov tatt hensyn til i investeringsbudsjett 2018.

Formålet i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler «er å bidra til at miljøet i barnehager, skoler og andre virksomheter fremmer helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold samt forebygge sykdom og skade. Barnehagen har egen handlingsplan mot mobbing. Og jobber hver dag med sosial kompetanse, som er grunnsteinen for å forebygge spirer til mobbing og utestengelse.

Aremark kommunale barnehage har vært med i prosjektet «Atten tusen timer» og ble våren 2016 godkjent som en helsefremmende barnehage.

Tidlig innsats er grunnleggende i alt folkehelsearbeid. «Sjumilsteget» er også en del av vårt arbeid med tanke på tettere samarbeid på tvers av virksomhetene i et folkehelseperspektiv. Kommunen har opprettet et tverrfaglig team, hvor tjenester i kommunen samarbeider.

Helsefremmede tiltak Aktivitetsdag en gang i mnd.

- Aktivitetsdag en gang i mnd.
- Bruk av idrettshallen
- Svømming
- Psykisk helse
- Varmt måltid
-

Faglig utvikling for personalet

- Fokus på personalmøter med faglig innhold
- Fokus på pedagogisk dokumentasjon som verktøy
- Fokus på språkstimulering og bruker programmet språkløyper
- Implementering av ny rammeplan

IKT utvikling

- My Kid – kommunikasjonsverktøy hjem/barnehage

Overgang barnehage til skole

Tjenestenavn	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
21 - Oppvekst og kultur	0	31 655 285	0	0	0	0
22 - Barnehage	7 288 722	0	8 022 837	8 022 837	8 022 837	8 022 837

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden (i hele 1000 kr.)

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2018	2019	2020	2021
Barnehage	Barnehager andre kommuner	Økning av utgifter	+ 100	+ 100	+ 100	+ 100
Barnehage	Virksomhetsleder		+ 600	+ 600	+ 600	+ 600

Oversikt over faste årsverk fordelt på de forskjellige stillingsbetegnelsene (i barnehageåret):

Stillingsbetegnelse	2017	2018	2019	2020	2021
Virksomhetsleder	0,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Styrer	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Pedagogisk leder	2,30	3,30	3,30	3,30	3,30
Førskolelærer	1,40	1,60	1,60	1,60	1,60
Fagarbeider	5,70	5,60	5,60	5,60	5,60
Assistent	1,39	1,39	1,39	1,39	1,39
Sum	11,79	12,89	12,89	12,89	12,89

RAMMEOMRÅDE 23 AREMARK SKOLE OG SFO

2310 Aremark skole

Oversikt over antatt elevtall (uten hensyn til inn- og utflytting):

2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
175	160	159	152	147

Tabellen viser at det i løpet av planperioden vil bli en markant reduksjon i elevtallet, dersom det ikke inntreffer en netto innflytting av barnefamilier med barn i grunnskolealder. Hvis vi sammenholder denne tabellen med tabell som inneholder oversikt over fødselstallene i Aremark kommune, tyder prognosen på et elevtall ved Aremark skole som stabiliserer seg rundt 150 elever fra 1. til 10. trinn

Aremark skole framstår etter rehabiliteringen som et oppgradert og moderne skoleanlegg som er bygget for et betydelig høyere elevtall.

Formålsbeskrivelse

Aremark skole/SFO

Målet for skole og SFO er å legge forholdene til rette for at elevene skal oppleve barne- og ungdomsårene som en god, trygg og meningsfylt tid der læringen skal ha en sentral plass, men der også opplevelsen av å være aremarking befester seg med tanke på en framtid i Aremark.

Aremark kommune er en MOT-kommune og Aremark skole er en MOT-skole.

De tre setningene som uttrykker MOTs kjerneverdier og MOT-pedagogikkens grunnprinsipper er:

- mot til å leve
- mot til å bry seg
- mot til å si nei

Utviklingen i 2017

- Den formelle faglige kompetansen i personalet er god.
- Brukermedvirkningsorganene er etablert, og det er en positiv utvikling i skole/hjem-samarbeidet der Foreldrerådets Arbeidsutvalg (FAU) engasjerer seg for å gi sitt bidrag til økt trivsel i læringsmiljøet.
- Aremark skole er en helsefremmende skole (sertifisert av Østfoldhelse i 2016)
- Skolen har som helsefremmende skole søkt og fått innvilget økonomisk støtte til et prosjekt
- «Gøy på landet»+. Prosjektet er igangsatt høsten 2017 og vil bli videreført i 2018. Prosjektet er planlagt som et varig tiltak etter prosjektperioden. I gjennomføringen av prosjektet skal elevene delta som selvstendige og likeverdige parter i beslutningsprosessene. Foresatte blir informert og ønskes involvert ved at de kan på seg enkle arbeidsoppgaver i travle tider i form av dugnader.
- Skolen har fått økonomiske midler til en RØRE ambassadør.
- Aremark skole, som en del av prosjektet «helsefremmende skole», fortsetter en ordning med Young Mentor i samarbeid med Østfold Idrettskrets. 10 av de eldste skoleungdommene er til enhver tid kurset som instruktører/aktivitetsledere. Disse vil blant annet som en del av skolens satsing på det psykososiale læringsmiljøet bli benyttet i det forebyggende arbeidet i skolens frikvarter/pauser.
- Det er viktig at skolens arbeid innenfor MOT og Young Mentor henger sammen og at begge satsinger gis plass og tydelighet i skolens hverdagsliv.
- Fra 2017 har Aremark kommune inngått en avtale med «MOT» der skolen som samfunnsbygger er tema. Lærere blir kurset en hel dag med regionleder for «MOT» i dette temaet. Målet er å skape trygge og robuste elever som inkluderer alle.
- Det er fra våren 2016 opprettet et felles samarbeidsutvalg mellom skole og barnehage. Dette kan være med på å skape rom for faglig samarbeid, særlig med tanke på tidlig innsats og felles forståelse i pedagogiske valg.
- For å skape en felles forståelse fra 1.-10.trinn om sosiale ferdigheter, kommunikasjon og verdier, så fikk hele lærerkollegiet skolering i Lions sitt program «Mitt valg!» Lærerstaben ønsket ett felles program som kan følge klassene oppover. Det er temaer med praktiske øvelser for å oppnå et godt skolemiljø og forebygge uønsket adferd. Det er tilpasset alle klassetrinnene og bygger på mange av de samme verdiene som MOT, og på ungdomstrinnet utfyller de hverandre. Programmet er bygd opp slik at det følger målene i læreplanene for flere fag. Det er satt opp en årsplan for «Mitt valg» og «MOT» økter.
- Fra nasjonalt hold er det kommet en ny ordlyd i §9A som omhandler elevers rett til et godt og trygt skolemiljø. Aktivitetsplaner skal iverksettes hvis elever opplever krenkelser eller opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø.
- Skolen har innskjerpet rutiner for inspeksjon, og pedagogisk er «Den gode timen» en mal for hvordan arbeidet i klasserommet skal være.
- Skolen hadde en gjennomgang av «Agenda Kaupang». I den rapporten ble det spesielt fokusert på utviklingspotensialet for barnetrinnet og skolens retningslinjer for hvordan inspeksjon gjennomføres.
- Skolen har endret sine rutiner slik at det er blitt spesifisert hvordan inspeksjon skal utføres.

Kommentarer for rammeområdet i perioden 2018-2021:

Aremark skole opplever varierende inntekter som skaper en utfordring i forhold til budsjett og oppfølging. Skolefritidsordning blir tilbudt, men inntekten her er avhengig av hvor mange som kjøper plass. Minoritetsspråklige elever utløser merinntekter, men inntektene blir borte etter en tid. Dette gjelder også barn i fosterhjem der opprinnelig hjemkommune ikke er Aremark. For en kommune som bare har én skole, og der overtallige ansatte ikke kan overføres til en annen skole som har behov for personale blir dette sårbart, og det kan gå noe tid før en reduksjon i inntekt kan følges opp med et eventuelt behov for reduksjon i bemanning. Inntektene, som det vises til i dette avsnittet ovenfor, dreier seg alt overveiende om penger som benyttes til å kjøpe arbeidskraft.

Skolen igangsatte høsten 2013 et skolebasert utviklingsarbeid. Dette videreføres også neste periode. Et skolebasert utviklingsarbeid omfatter alle tilsatte ved skolen. Det er utarbeidet et dokument som redegjør for elementene i det skolebaserte utviklingsarbeidet som skal løpe kontinuerlig. Basis av elementene i dokumentet utarbeides for hvert skoleår i en kvalitetsutviklingsplan. Innholdet i kvalitetsutviklingsplanen blir årlig tatt opp i «Levekårsutvalget»

Aremark skole har i dag fire dagers skoleuke for elever i 1. til 4. trinn. «Agenda Kaupang» har anbefalt som et ledd i utviklingen av barnetrinnet at det innføres 5 dagers skoleuke fra høsten 2018. Dette for å få daglige økter med basisfagene. «Agenda Kaupang» påpekte at Aremarks tilbud om leksehjelp for 3. og 4. klassesetrinn ikke er etter intensjonene fra statlig hold slik vi tilbyr pr. nå med leksehjelp to timer på onsdager i SFO tiden. En utredning om evt. 5 dagers skoleuke for 1.-4. trinn vil bli oversendt til politisk behandling.

«Tidlig innsats»: Aremark skole har fått statlige midler som brukes til å ha to pedagoger på klasser med flere enn 15 elever på småtrinnet.

For å få til en helhetlig satsing på opplæring og tidlig innsats, må man benytte muligheten som ligger godt til rette gjennom et felles samarbeidsutvalg for skole og barnehage. Kommende skoleår vil den klassen som begynner i 1.klasse ha få elever. Det vil legges opp til felles økter med kommende 2.klasse i praktisk estiske fag. Det er også viktig i et sosialt perspektiv.

2320 Aremark SFO

Opplæringslovens § 13-7 sier blant annet at kommunen skal ha et tilbud om skolefritidsordning før og etter skoletid for 1. til 4. årstrinn, og for barn med særskilte behov for 1. til 7. årstrinn. Skolefritidsordninga skal legge til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i alder, funksjonsnivå og interesser hos barna. SFO skal gi barna omsorg og tilsyn. Funksjonshemma barn skal gis gode utviklingsvilkår. Areal, både inne og ute, skal være egnet for formålet.

Lokalene til SFO har vært gjenstand for oppgradering som en del av det totale prosjektet på skolen.

Onsdag har til nå vært fridag for elevene på 1. til 4. trinn ved Aremark skole. Denne dagen tilbyr SFO et heldagstilbud med varierte aktiviteter og leksehjelp for de som ønsker det første del av dagen.

41 barn har ved inngangen til skoleåret plass i SFO fordelt på 22 hele og 19 halve plasser.

2330 Kulturskole

Aremark kulturskole tilbyr undervisning i gitar- og pianospill. Det er en liten positiv trend i at flere yngre elever nå søker seg til kulturskolen.

Høsten 2017 starter 21 elever ved kulturskolen.

2340 Voksenopplæring

Aremark kommune har opprettet et voksenopplæringstilbud med bakgrunn i vedtak om bosetting av flyktninger. P.t deltar 5 elever i tilbudet som omfatter norsk språkopplæring og samfunnskunnskap. Morsmålet til elevene er arabisk. I tillegg gis det tilbud til elev som har rett til språkopplæring og som har thai som morsmål.

Aremark kommune gir også voksenopplæringstilbud innenfor opplæringslovens bestemmelser for dette. Det vil bli foreslått å kjøpe denne tjenesten fra annen kommune og avvikle tilbudet i Aremark.

2350 Aremark bibliotek er et kombinert skole- og folkebibliotek.

Bibliotekets hovedoppgave er formidling av litteratur og å være en offentlig debattarena. Biblioteket flytter inn i nye lokaler som en del av oppgraderingsprosjektet ved Aremark skole. Nye lokaler skal sikre god tilgjengelighet på tjenesten.

I tilknytning til biblioteket er det tilrettelagt en kulturscene. Auditoriestoler er montert i 2017. Utover dette bør det utarbeides en plan for å utstyre scenen, slik at denne blir hensiktsmessig til sin bruk.

Meråpent bibliotek: Det er innhentet anbud på dette, og det jobbes med de praktiske løsningene.

Tjenestenavn	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
21 - Oppvekst og kultur	0	31 655 285	0	0	0	0
23 - Aremark skole og SFO	20 743 482	0	23 316 589	23 108 538	23 190 538	23 190 538

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden
(i hele 1000 kr.)

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2018	2019	2020	2021
Aremark skole	5 dagers skoleuke for 1.- 4. trinn fom høsten 2017	Økte transportutgifter	+ 70	+ 152	+ 152	+ 152
Voksenopplæring	Avvikles	Kjøpes fra annen kommune				

Bemanningsplan

Oversikt over faste årsverk fordelt på de forskjellige stillingsbetegnelsene (i skoleåret)*:

Stillingsbetegnelse	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021
Virksomhetsleder/rektor	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Avdelingsledere	1,40	0,90	0,90	0,90	0,90
Sekretær	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
Pedagogisk personell	22,62	22,47	22,47	22,47	22,47
Assistent skole	3,51	3,51	3,51	3,51	3,51
Delsum skole	29,33	28,68	28,68	28,68	28,68
Ledere SFO	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20
Assistent SFO	1,27	1,27	1,27	1,27	1,27
Delsum SFO	2,47	2,47	2,47	2,47	2,47
Musikklærere	1,21	1,21	1,21	1,21	1,21
Delsum kulturskole	1,21	1,21	1,21	1,21	1,21
Lærer og assistent	1,18	1,18	0,00	0,00	0,00
Delsum voksenopplæring	1,18	1,18	0,00	0,00	0,00
Biblioteksjef/kulturkonsulent	0,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Delsum Aremark bibliotek	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Samlet antall årsverk	34,19	34,54	33,36	33,36	33,36

* vil kunne endres i forhold til elever som er finansiert av andre kommuner

RAMMEOMRÅDE 31 BARNEVERN OG HELSE

Beskrivelse av rammeområdet:

3111 Helsestasjonstjenesten omfatter drift av helsestasjonen.

Tjenesten drives i medhold av lov om kommunehelsetjenester og omfatter miljørettet helsevern, helsestasjonsvirksomhet, helsetjenester i skoler og opplysningsvirksomhet i henhold til lover og forskrifter. Det er i tillegg opprettet et eget tilbud rettet mot ungdom, Ungdommens helsestasjon. Helsesøstertjenesten har et særlig ansvar overfor barn/unge, deres familier og nærmiljø. Ved helsestasjonen er det 1 årsverk og som det fremgår nedenfor, utøver den ene fastlegen arbeid som lege i 20 % stilling ved helsestasjonstjenesten.

3112 Legetjenesten omfatter kommunelege samt to hjemler for fastlege, slik at legedekningen er tilfredsstillende for befolkningen. Det er pr i dag 60 % stilling som kommunelege som dekker samfunnsmedisin, sykehjemslege og helsestasjon. I tillegg har den ene fastlegen 10 % stilling som smittevernlege.

3113 Miljørettet helsevern

Gjelder kjøp av tjenester. Aremark kommune kjøper tjenester fra Sarpsborg kommune på dette området, og som tidligere nevnt utøver den ene fastlegen arbeidet som smittevernlege i 10 % stilling knyttet til miljørettet helsevern.

3114 Fysioterapitjenesten omfatter tiltak innen forebyggende helsearbeid, helsestasjonsvirksomhet, skolehelsetjeneste, barnehage, opplysningsvirksomhet, behandling av sykdom, skade eller lyte, habilitering/rehabilitering, tilrettelegging av det fysiske miljøet for den enkelte, tekniske hjelpemidler, samt omsorg – i og utenfor institusjon. Tiltak kan grovt deles inn i forebyggende tiltak, undersøkelse og behandling, habilitering/rehabilitering og veiledning/undervisning.

Kommunalt driftstilskudd gis i dag til 0,5 årsverk for fysioterapeut, samt at kommunen har 0,5 årsverk for fastlønnet kommunefysioterapeut.

3115 Psykiatritjenesten er organisert som en del av Barnevern og helse. Tjenesteområdet følger direkte av både helse- og sosiallovgivningen med vekt på å sikre mennesker med psykiske lidelser likeverdige helsetjenester, tilfredsstillende omsorgstilbud og nødvendige helsetjenester på lik linje med andre brukergrupper. Mennesker med psykiske lidelser er en forsømt pasientgruppe, og kommunens arbeid skal sørge for et forbedret tilbud til gruppen.

Fokus vil fortsatt være rettet mot å styrke tjenestetilbudet til personer med psykiske lidelser slik at gruppen sikres:

- Tilfredsstillende bolig med tilstrekkelig bistand
- Mulighet til meningsfulle aktiviteter og sosialt fellesskap
- Nødvendige helsetjenester og individuell oppfølging

Akutte døgnplasser rus/psykiatri kjøpes fra Halden kommune.

3116 Folkehelse. Folkehelsearbeidet i kommunen skal drives etter Lov om folkehelsearbeid, formålet er å fremme folkehelse, herunder utjevne sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse.

Folkehelsekoordinatoroppgaven utøves innenfor virksomhetsleders ansvarsområde.

Kommunal folkehelsekomite består av rådmannens ledergruppe, leder av Frivilligsentralen, kommunelege og folkehelsekoordinator.

3130 Barneverntjenesten omfatter tjenester gitt i medhold av lov om barneverntjenester. Oppgavene omfatter i hovedsak undersøkelser og utredninger på bakgrunn av bekymringsmeldinger for barn og ungdom, saksforberedelser for fylkesnemnda for sosiale saker, iverksettelse av tiltak som støttekontakter, besøkshjem, fosterhjem, og plasseringer i institusjon, oppfølging av vedtak, rådgivning, tilsyn og forebyggende tiltak for barn og ungdom. Barneverntjenesten består av 2,6 årsverk.

Virksomhetens formål:

Organiseringen av dagens virksomheter har som formål å skape større fleksibilitet mellom fagområdene, samt utnytte både faglige og økonomiske ressurser på en slik måte at innbyggerne opplever å møte en helhetlig tjeneste.

Utviklingen i 2017

- Instanser som arbeider med barn og unge i kommunen og privatpersoner har høy bevissthet om forhold som kan medføre tiltak fra barneverntjenestens side.
- Deltakelse i diverse interkommunale arbeidsgrupper innen psykiatri og barnevern er nødvendig for å opprettholde et godt faglig nivå.
- Betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter i psykisk helsevern og rus-området fra 2017
- Plikt til å ha øyeblikkelig hjelp døgnplasser innenfor psykisk helse og rus i kommunene fra 2017. Tjenesten kjøpes fra Halden kommune.
- Lov om folkehelse stiller krav til kommunens folkehelsearbeid. Det årlige økonomiske tilskuddet fra Østfoldhelse har falt bort i sin helhet. Det kan nå søkes om midler fra år til år til spesifikke folkehelse prosjekter. Dette gjør at det kan bli vanskelig å få forutsigbare økonomiske rammer for folkehelsearbeidet, samtidig som det må legges ned mye arbeid i prosjektsøknader og regnskap i forhold til de ulike folkehelseprosjektene.

Spesielle forhold for rammeområdet i perioden 2018-2021:

Områdene barnevern og helse står foran flere utfordringer:

- Videreføre arbeidet med tverrfaglig tilnærming. Barnevern, psykiatri og rus har flere fellesnevner. Kommunens øvrige tjenester overfor barn og unge er viktige samarbeidsparter. Kvalitet i arbeidet gir bedre tjenesteyting og vil på sikt også være kostnadseffektivt.
- Kompetanseheving av de ulike fagretningene vil vektlegges, for på denne måten å kunne møte befolkningens behov med kvalitativ god metodikk og kunnskap på de ulike fagområdene.
- Innen barnevern er det alltid en risiko for at det kan bli avdekket forhold som kan medføre økt innsats og også kjøp av eksterne tjenester.
- Lovpålagte krav i forhold til IKT løsninger i forbindelse med samhandlingsreformen vil fortsatt medføre høye kostnader.
- Psykiske problemer hos barn og unge øker og vil stille krav til økt innsats fra virksomheten.

Folkehelse:

- virksomheten har koordineringsansvar og har sekretariatsfunksjon for den administrative Folkehelsekomite
- utarbeide skriftlig oversikt over helseutfordringene i kommunen (kommuneplanens samfunnsdel)

Tjenestenavn	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
31 - Barnevern og helse	7 395 201	8 128 326	7 445 100	7 445 100	7 445 100	7 445 100

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden
(i hele 1000 kr.)

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2018	2019	2020	2021
Barnevern	Kjøp av tjenester fra staten		- 100	- 100	- 100	- 100
Barnevern	Fosterhjem avsluttet		- 180	- 180	- 180	- 180
Barnevern	Økte refusjoner		- 180	- 180	- 180	- 180

Konklusjon

Rammene sikrer helse, psykiatri og barnevern på et forsvarlig driftsnivå sett ut fra dagens situasjon. Det vil likevel alltid knytte seg usikre momenter til en del poster innen fagområdet helse, psykiatri og barnevern.

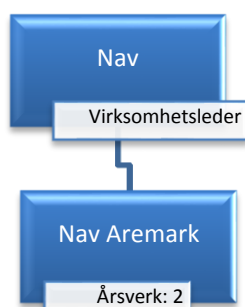
Bemanningsplan:

Oversikt over faste årsverk fordelt på de forskjellige stillingsbetegnelsene:

Stillingsbetegnelse	2017	2018	2019	2020	2021
Kommunelege	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60
Smittevernlege	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10
Legesekretær	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20
Helsesøster	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Fysioterapeut	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
Psykiatrikoordinator	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
Leder barnevern og helse *	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60
Miljøterapeut/saksbehandler	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20
Sum samlet årsverk	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00

* Personidentisk med NAV-leder

RAMMEOMRÅDE 32 NAV

Beskrivelse av rammeområdet:

3220 Fellestjenester sosial

Her ligger det lønn til faste stillinger og administrative kostnader knyttet til drift av det kommunale området i NAV (sosiale tjenester og arbeid med flyktninger).

3221 Økonomisk sosialhjelp/3222 Andre sosiale formål

Ansvarerne hjemler i hovedsak ytelser og tjenester i henhold til Lov om arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV-loven) og Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (Introduksjonsloven). Virksomheten skal fremme økonomisk og sosial trygghet, økonomisk rådgivning og hjelp, samt bedre levevilkårene for vanskeligstilte.

NAV Aremark har ansvaret for arbeidet med det kommunale rusområdet og formidling av Husbankens låne- og støtteordninger.

Virksomhetens formål:

NAVs visjon "**Vi gir mennesker muligheter**" skal stå sentralt i utformingen av tjenestetilbudet til brukerne våre.

NAV-Aremark skal bygge sitt arbeide på NAV-reformen sine overordnede målsettinger.

- Få flere i arbeid og færre på stønad
- Gjøre det enklere for brukerne, og tilpasse forvaltningen til brukernes behov
- Få en helhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning.

NAV har følgende hovedfokus:

- Det arbeides målrettet med enkeltklienter for å få disse over på annen inntekt enn sosialstønad og fra passivitet til aktivitet.

Mål og styringsparametere for områdene er gitt i mål og disponeringsbrevet til fylkene.

Organiseringen av dagens virksomheter har som formål å skape større fleksibilitet mellom fagområdene, samt utnytte både faglige og økonomiske ressurser på en slik måte at innbyggerne opplever å møte en helhetlig tjenesteleverandør.

Utviklingen i 2017

NAV-kontorets bemanning er i dag 3,4 årsverk. Årsverkene er fordelt med 1,0 statlig ansatte og 2,4 kommunalt ansatte. For NAV-leder blir det refundert 20 % fra NAV Økonomitjenester.

- Arbeid/aktivitet for trygd og økonomisk sosialstønad - det er innført aktivitetsplikt til mottakere av økonomisk stønad som er under 30 år.
- Det arbeides kontinuerlig med kompetanseheving av de bosatte flyktingene slik at de etterhvert blir selvhjulpne.

Spesielle forhold for rammeområdet i perioden 2018-2021:

Rammeområde NAV står foran flere utfordringer:

- **Arbeide med å redusere omfanget av økonomisk sosialhjelp og på sikt få en nedgang.** Kvalifiseringsstønad og AAP (Arbeidsavklaringspenger) har som intensjon å få brukere over fra passiv til aktiv ytelse/stønad. Dette blir spesielt viktig når man ser en økning i antall arbeidsledige. Dette setter krav til medarbeidere i NAV om å arbeide slik at brukere kommer på riktig stønad.
- I perioden må det arbeides for at kompetansehevingen rettet mot flyktingene, bidrar til at de blir fullt ut selvhjulpne.

NAVs visjon "**Vi gir mennesker muligheter**" skal stå sentralt i utformingen av tjenestetilbudet til brukerne våre.

NAV-Aremark skal bygge sitt arbeide på NAV-reformen sine overordnede målsettinger.

- Få flere i arbeid og færre på stønad
- Gjøre det enklere for brukerne, og tilpasse forvaltningen til brukernes behov
- Få en helhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning.

NAV har følgende hovedfokus:

- Det arbeides målrettet med enkeltklienter for å få disse over på annen inntekt enn sosialstønad og fra passivitet til aktivitet.

Mål og styringsparametere for områdene er gitt i mål og disponeringsbrevet til fylkene.

Organiseringen av dagens virksomheter har som formål å skape større fleksibilitet mellom fagområdene, samt utnytte både faglige og økonomiske ressurser på en slik måte at innbyggerne opplever å møte en helhetlig tjenesteleverandør.

Tjenestenavn	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
32 - NAV	3 989 500	3 988 794	3 343 703	3 158 703	3 158 703	3 158 703

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden
(i hele 1000 kr.)

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2018	2019	2020	2021
Andre sosiale formål	Introduksjonsstønad		- 740	- 925	- 925	- 925

Bemanningsplan

Oversikt over faste årsverk fordelt på de forskjellige stillingsbetegnelsene (kommunal del):

Stillingsbetegnelse	2017	2018	2019	2020	2021
Nav-leder *	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40
Sosialkonsulent	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Sum	2,40	2,40	2,40	2,40	2,40

* Personidentisk med Leder helse og barnevern

RAMMEOMRÅDE 33 PLEIE OG OMSORG

Beskrivelse av rammeområdet:

Virksomhet pleie og omsorg omfatter:

- Fosbykollen sykehjem og hjemmesykepleie
- Ergoterapi, hjemmehjelp, bistand i bolig, individuelle omsorgsopplegg, støttekontakter, omsorgslønn, avlastning, koordinerende enhet
- Saksbehandling av trygde-/omsorgsleiligheter, trygghetsalarmer, matombringing m.v.
- Fellestjenester (kjøkkentjenester, brannvern og hygiene)

Tjenesteproduksjonen drives bl.a. med hjemmel i helse og omsorgstjenesteloven, samt «Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten».

3310 Fosbykollen sykehjem omfatter drift av Fosbykollen sykehjem og hjemmesykepleie som inkluderer:

- Ledelse, administrasjon og saksbehandling for hele virksomheten.
- Ett felles pleieteam for sykehjem og hjemmesykepleie.

3311 Hovedkjøkken Fosbykollen omfatter drift og matproduksjon til:

- Sykehjemsbeboerne.
- Eldre og funksjonshemmede utenfor institusjon iht enkeltvedtak, herunder servering i Fosbykollen kantine og utbringning av varm mat til hjemmeboende.
- Ordinært kantinesalg for besøkende og kommunens ansatte.

3315 Samhandlingsreformen. Det foreligger skriftlige avtaler med Halden kommune på kommunale akutte døgnplasser, demenskoordinator og kreftkoordinator.

3320-3326 Styrket omsorg omfatter lønns- og driftsutgifter til individuelle omsorgsopplegg, herunder kjøp av aktivitetstilbud.

3328 Omsorgslønn og støttekontakter. Omsorgslønn omfatter lønn til pårørende som ivaretar personer med omfattende omsorgsbehov. Erstatte delvis andre kommunale tjenester. Støttekontakter gis til personer med fysiske eller psykiske problemer med behov for hjelp til sosial omgang.

3327 og 3329 Avlastningstiltak for unge med psykiske og fysiske funksjonshemninger. Handler i hovedsak om kjøp av tjenester.

3330 Hjemmehjelp omfatter hjemmehjelp.

Virksomhetens formål

Gi brukerne tilfredsstillende og mest mulig likeverdige tilbud i tråd med BEON (beste effektive omsorgsnivå) uavhengig av bosted, inntekt og sosial status.
Funksjonshemmede skal ha full deltakelse og likestilling i samfunnet.

Sikre brukerne et forsvarlig og kvalitativt godt tilbud av pleie- og omsorgstjenester for alle brukergrupper, ved å ivareta hensynet til endringer i befolkningens behov og særlig ivareta hensynet til de svakeste brukerne.

Utviklingen i 2017

Utover generell drift gjør følgende utfordringer seg gjeldende:

Organisering

Det er valgt å ha en enhetlig ledelse i pleie og omsorg, dette ut fra at det er en felles lov som styrer kommunens tjenester, *helse- og omsorgstjenesteloven*. I mars 2017 ble det iverksatt en organisasjonsendring i pleie og omsorg. Dette med bakgrunn i effektivisering og økonomi. Avdelingsledere for sykehjem/hjemmesykepleie, hjemmebaserte tjenester/styrket omsorg, samt avdelingsleder for fellestjenester er organisert i linje til virksomhetsleder.

Arbeidsmiljø og sykefravær

Virksomheten har jobbet målrettet med å få ned sykefraværet. Dette pågår fortsatt. Virksomheten har hatt et gjennomgående høyt sykefravær de siste årene, men hittil i år har det vært en positiv utvikling.

Omsorgen for de demente

Sykehjemmet har en avdeling med 6 plasser forbeholdt personer med demens. Det satses på å styrke kompetansen som gir grunnlag for et demensteam og en helhetlig oppfølging av demensarbeid. Fokus både på utredning og diagnostisering, planlegging, iverksetting og oppfølging av tiltak overfor personer med demens og deres pårørende (demenskoordinator). Det har vært stor satsing på at de ansatte skal gjennomføre demensomsorgens ABC og miljøbehandling.

Belastning i sykehjem og hjemmesykepleie

Pleietyngden varierer. Antall langtidspasienter for 2017 er lavere enn antatt. Avlastning og andre korttidsopphold har vært mer benyttet enn tidligere. Økonomisk fører dette til inntektssvikt. Virksomheten har merket samhandlingsreformen med raske utskrivninger fra sykehus og som fortsetter behandling i sykehjem. Virksomheten har kommet langt med å tenke sirkulasjon på korttids plassene i sykehjemmet, slik at det kan være plasser til disposisjon ved meldte utskrivningsklare pasienter. Kommunen slipper da å betale for overliggende pasienter. I og med at pasientgruppen har forandret seg, fører dette til endringer i forhold til medisinsk oppfølging. Hyttebeboerne i Aremark kommune er også en faktor som påvirker tjenestene.

Effektiv utnyttelse av IKT-systemer

All saksbehandling forgår via Geric. Alle tjenester og vedtak registreres og benyttes til rapportering. Elektronisk meldingsutveksling er innført og virksomheten er nå knyttet til ulike legekontor, sykehuset Østfold og NAV. Virksomheten benytter elektroniske timelister via Visma Ressursstyring.

Samhandlingsreformen

Pleie og omsorg samarbeider med Halden kommune i forhold til Samhandlingsreformen. Pasienttilstrømmningen tilbake til kommunen skjer nå i et raskere tempo enn tidligere. Det krever riktig bemanning til rett tid, og mer avansert behandling i sykehjem og hjemmetjeneste.

Spesielle forhold for rammeområdet i perioden 2018-2021:

Virksomheten står foran flere store utfordringer:

- Større krav til kompetanse hos kommunalt helsepersonell i forhold til utskrivningsklare sykehuspasienter, samt behandling som videreføres i sykehjem eller i pasientens hjem. Samhandlingsreformen fører til at terskelen for sykehusinnleggelse er høyere og at kommunen må utføre flere spesialiserte oppgaver.
- Antall sykehjemsplasser anses å være tilstrekkelig. Det bør arbeides målrettet slik at pasientene kan bo lengst mulig hjemme. Kriterier for sykehjemsplass i Aremark kommune og omsorgstrappen legges til grunn for vurderingen av tjeneste.
- Utarbeide, ferdigstille og implementere prosedyrer og kvalitetsutvikling.
- Vedlikeholde kunnskap hos de ansatte om å benytte avvikssystemet Compilo, samt oppdatering av det spesifikke for virksomheten i programmet.
- Nye Gericamoduler (pasientjournalssystem), tilpasset dagens pasient- og helseadministrasjon.
- Innenfor velferdsteknologi vil utviklingen skje i samarbeid med Halden kommune
- Avklaring av organisering, ansvar og økonomi i forhold til trygghetsalarmer når fast-telefonen forsvinner.
- Vurdere nytt lås-system i utgangsdørene for å skjerme sykehjemmet utenfor kontortid for personer som ikke skal ha tilgang (ses på i sammenheng med oppgradering av sykehjemmet)
- Kompetanseløftet 2020 og tilskudd til opplæringstiltak for helse- og omsorgspersonell. Kompetanseløftet innenfor 4-årige rullerende kompetanseplaner for pleie- og omsorgstjenesten. Kommuner som ønsker å delta i Kompetanseløftet og søke om tilskudd, må utarbeide forpliktende planer for opplæring i samarbeid med Fylkesmannen og fylkeskommunen. Som et resultat av dette har flere av virksomhetens ansatte dratt nytte av dette i form av «demensomsorgens ABC» samt videreutdanning.
- Omsorgsplan 2020. Helsedirektoratet har gitt Fylkesmannen i oppdrag å bistå kommunene i arbeidet med å nå målene i Omsorg 2020. Omsorg 2020 er regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015–2020. Tiltakene skal bidra til nye løsninger for å sikre at brukerne får større innflytelse over egen hverdag, økt valgfrihet og et tilstrekkelig mangfold av tilbud med god kvalitet.
- Vi ser også behovet for en økning i hjemmebaserte tjenester hos brukere med større spesialiserte medisinske behov som ønsker å bo hjemme og motta tjenestene der.
- Pleie og omsorgssektoren i Aremark kommune vil i fremtiden stå ovenfor store utfordringer. Agenda Kaupangs anbefalinger bør tas hensyn til i planleggingen av virksomheten både på kort og lang sikt.

Tjenestenavn	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
33 - Pleie og omsorg	34 158 880	30 593 979	31 256 651	31 256 651	31 256 651	31 256 651

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden
(i hele 1000 kr.)

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2018	2019	2020	2021
Fosbykollen sykehjem	Reduserte brukerbetalinger		+ 200	+ 200	+ 200	+ 200
Styrket omsorg	Reduserte refusjoner for ressurskrevende brukere		+ 117	+ 117	+ 117	+ 117

Bemanningsplan

Oversikt over faste årsverk fordelt på de forskjellige stillingsbetegnelsene:

Stillingsbetegnelse	2017	2018	2019	2020	2021
Ledelse:	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Virksomhetsleder	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Sykehjem og hjemmebaserte tjenester:	26,68	26,25	26,25	26,25	26,25
Avdelingsleder	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Saksbehandler	0,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Sykepleier/vernepleier/høgskole	10,74	9,58	9,58	9,58	9,58
Hjelpepleier / omsorgsarbeider	13,68	13,01	13,01	13,01	13,01
Assistent	1,26	1,66	1,66	1,66	1,66
Styrket omsorgstjenester:	10,32	10,32	10,32	10,32	10,32
Hjelpepleier/omsorgsarbeider	3,86	3,37	3,37	3,37	3,37
Assistent	5,71	6,20	6,20	6,20	6,20
Hjemmehjelp	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Fellestjenester:	2,56	2,56	2,56	2,56	2,56
Avdelingsleder/kjøkkensjef	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Kjøkkenpersonell	1,56	1,56	1,56	1,56	1,56
Sum	40,56	40,13	40,13	40,13	40,13

RAMMEOMRÅDE 4 PLAN, MILJØ OG TEKNIKK.

Beskrivelse av rammeområdet:

Virksomhetsområdet yter tjenester på følgende områder:

- byggesaker
- plansaker
- geodata og oppmåling
- skogbruk
- jordbruk
- miljø og klima
- vilt
- vann og avløp
- vei og friområder
- renovasjon
- forurensning inkl. spredt avløp
- vedlikehold og drift og kommunal bygningsmasse
- brann og feier

Tjenesteområdet omfatter administrasjon og drift av funksjonene som er tillagt rammeområdet. Virksomhetsleder samordner driften av virksomheten, og har sekretæransvar for Drift- og utviklingsutvalget. Fagområdene byggesak, planlegging og spredt avløp oppfølging av saker etter Forurensningsloven skal fra 2018 ivaretas ved kjøp fra Halden kommune. Tjenestene innenfor skog, oppmåling, jord, miljø og vilt skal fortsatt kjøpes av Marker kommune.

Aremark kommune skal også i 2018 kjøpe feiertjenester og brannsjef (inkl forebyggende) fra Halden brannvesen i samsvar med vedtatt *Avtale om brannvernssamarbeid*.

41 Skog-, plan-, miljø og viltforvaltning

Omfatter jord, skog, miljø og klima, viltforvaltning, byggesak, oppmåling/geodata og plan.

Virksomhetsleder (teknisk sjef) har på vegne av rådmannen den løpende kontakten med de aktuelle saksbehandlere og deres ledere. Vedtaksmyndigheten vil fremdeles ligge til Aremark kommune ihht gjeldende delegasjonsreglement.

43 Teknisk

Omfatter renhold av kommunale bygg, service på tekniske anlegg som ventilasjon, brann, heis og elektriske anlegg, utvendig og innvendig vedlikehold av kommunale bygninger, vedlikehold av kommunale veier, grøntområder, badeplasser og idrettsplasser samt bistand til sykehjemmet med hjelpemidler til brukere.

Tjenesteområdet ledes av virksomhetsleder teknisk (teknisk sjef).

Virksomheten forholder seg til plan- og bygningsloven, samt en rekke andre særlover og forskrifter innen de enkelte områdene.

Brukerne av tjenestene som forestås av teknisk er kommunens egne virksomheter (sykehjem, skole osv.), innbyggere i kommunen, hytteeiere og andre besøkende.

Fra 2018 vil forvaltning og administrasjon av Furulund og Aremarkhallen bli ivaretatt av teknisk. Dette har tidligere ligget under ansvarsområdet kultur. Den delen som gjelder utleie av Furulund blir uendret, dvs at det er vertskapet på Furulund som administrerer dette.

Aremarkhallen og svømmehallen gir innbyggere i alle aldre mulighet for trening og fysisk aktivitet. Svømmebassenget er åpent for publikum 8 måneder i året. Skolen benytter bassenget til svømmeopplæring.

44 VAR-område

Omfatter kommunal vannforsyning, avløpshåndtering, renovasjon samt saksbehandling av spredt avløp og andre saker etter Forurensningsloven.

Vannforsyning omfatter produksjon og distribusjon av vann og nødvendig utbygging for å ivareta forsyning av drikkevann av god kvalitet i samsvar med gjeldene lovverk og myndighetskrav til alle abonnenter.

Avløpshåndtering omfatter de anlegg og ledningsnett som er påkrevd for å samle inn og rense avløpsvann (kloakk), Dette omfatter da også kommunenes renseanlegg og pumpestasjoner.

Renovasjon er innsamling av husholdningsavfall og drift av miljøstasjoner samt gjennomføring av vedtatte «søppeluker».

Vann, avløp og renovasjon drives etter selvkostprinsippet som innebærer at det enkelte område finansieres av inntekter fra brukerne av tjenesten.

45 Brann og feiing

Omfatter lovpålagte oppgaver etter Brann- og eksplosjonsvernloven som brann, redning, akutt forurensing og feiing. Deler av tjenesten kjøpes fra Halden kommune og virksomhetsleder teknisk (teknisk sjef) har på vegne av rådmannen den løpende kontakten med brannsjefen i Halden.

Utviklingen i 2017

- Gjennomføring av vedtatt *Hovedplan vann, avløp og miljø 2014-2026* startet i hovedsak opp i 2015. Trinn 1 og 2 avsluttes i 2017. En interpellasjon i kommunestyret desember 2015 medførte en forsinkelse av gjennomføring av planen da det måtte gjøres utredningsarbeid/prosjektering. Utvidelse av omfanget av utbyggingen ble vedtatt i kommunestyret i september 2016 samtidig med behandlingen av økonomiplanen 2017-2020 og deretter iverksatt
- Trinn 1 og inklusive vedtatt utvidelsen er planlagt overtatt av kommunen mot slutten av 2017
- Rehabilitering av og sanering av gamle ledninger har fortsatt i 2017. Dette er en forutsetning for at Skodsberg renseanlegg skal kunne ta imot flere abonnenter. I 2016/2017 har skoleområdet blitt prioritert
- Vannbehandlingsanlegget er ferdigstilt og har forsynt abonnenter i Aremark kommune med drikkevann siden juli 2016, og er 2017 godkjent av Mattilsynet.
- For å følge opp kommunedelplan Fosby er det gjennomført kjøp av arealer til boligformål i Fosby sentrum (Fladebygrenda).
- Rehabilitering av Aremark skole er ferdigstilt og skolen tatt i bruk januar 2017.
- Planstrategi og Kommuneplanens samfunnsdel er vedtatt i april 2017. Det tas sikte på ferdigstilling av arealdelen i 2018.
- Rehabilitering og utbygging av Skodsberg renseanlegg har startet i 2017 og planlegges ferdigstilt i 2018. Forskjønning av sentrum (ved Joker/Best) startes høsten 2016 og ble ferdig våren 2017.
- Brannteknisk gjennomgang av Fosbykollen, Furulund, Myrland og barnehagen er foretatt etter tilsyn av brannmyndigheten. Dette for å lukke avvik fra tilsynene. Status??
- Det er gjennomført en tilstandsvurdering (bygg/teknisk) av Fosbykollen.
- En del av kommunal vei Kollerød-Tolsby er rehabilitert
- Ombygging innvendig i brannstasjonen er utført for å skille ren og skitten sone, og avvik fra Arbeidstilsynet er dermed lukket

Spesielle forhold for rammeområdet i perioden 2018-2021:

- Gjennomføring av vedtatt *Hovedplan vann, avløp og miljø 2014-2026* fortsetter i 2018 i samsvar med vedtak i kommunestyret september 2016. Det omfatter i hovedsak trykkavløp samt ny vannledning på deler av nettet. Det er behov for å evaluere første fase av utbyggingen før neste fase starter slik at gjennomføringen av resterende del av utbyggingen kan optimaliseres. Utbygging av vannledninger og trekkerør for fiber skjer parallelt med utbygging av trykkavløpet.
- Avklare plassering og bygging av et nytt høydebasseng.
- Fortsette rehabilitering av og sanering av gamle ledninger.
- Rehabilitering og utbygging av Skodsberg renseanlegg.
- Fosbykollen – utredning og gjennomføring av vedtak Barnehage – utvidelse
- Furulund – utrede mulighetene for å bygge til et hotell
- Strømsfoss – utvikle området i tråd med vedtatt reguleringsplan
- Vurdere videreføring av biobrenselanlegget etter 2019
- Gjennomføre krav for oppgradering av veilys med frist 01.01.2019
- Regulere Fladebygrenda og gjennomføre salg i samsvar med vedtak
- Fase ut oljefyrer i kommunale bygg innen 01.01.2020
- Gjennomføre vedtatt investering i nytt SD anlegg

Konsekvenser for en del av tiltakene er ikke presist tallfestet da det ikke er gjort noen utredning av hvordan tiltaket skal gjennomføres og et budsjett for økonomisk konsekvens.

I henhold til forsert og nå oppdaterte investeringsplan tilknyttet Hovedplan vann, avløp og miljø 2014-2026 er det i tidligere økonomiplan lagt inn følgende forutsetninger:

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Antall tilknytninger vann	2	5	97	84	90	89	100	104	0	0	0	0	0
Tilknytningsavgift vann i 1000 kr.	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Estimert vannavgift i kr. pr. år	2000	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800
Antall tilknytninger avløp	2	4	76	90	180	100	100	104	0	0	0	0	0
Tilknytningsavgift avløp i 1000 kr	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35
Estimert kloakkavgift pr. m3 i kr. Vanlig bolig (200 m3 pr. enhet) i kr. pr.år	30 6000	20 4000	15 3000	18 3600	18 3600	18 3600	18 3600	18 3600	18 3600	18 3600	18 3600	18 3600	18 3600

Tjenestenavn	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
41 - Landbruk, plan, byggesak, opp	2 518 531	2 166 296	2 467 532	2 467 532	2 437 532	2 437 532
43 - Teknisk	7 802 364	6 936 037	7 840 767	7 790 767	7 767 368	7 686 687
44 - VAR-området	-3 906 330	-9 254 929	-3 636 743	-7 240 843	-4 875 843	-5 356 643
45 - Brann og feiing	1 879 550	1 677 423	1 504 641	1 504 641	1 504 641	1 504 641

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden (i hele 1000 kr.)

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2018	2019	2020	2021
Teknisk	Vedlikehold		- 60	- 60	- 60	-140
Teknisk	Furulund – badevakt		+ 160	+ 160	+ 160	+ 160
Teknisk	Øke gebyrer – byggesak, oppmåling, plan med ca 30% i 2018 og deretter øke disse utover i planperioden for å øke grad av selvkost	Tidligere økning har ikke gitt tilstrekkelig virkning på inntektene i forhold til budsjett-. Sees i forhold til grad av selvkost	-100	-110	-130	-130

Teknisk	Planarbeider – Fladebygrenda og kommuneplanens arealdel	Budsjett videreføres				
Renovasjon	Ny avtale ift renovasjon i samarbeid med Halden	30% økning som tas gjennom gebyrene				

Bemanningsplan.

Oversikt over faste årsverk fordelt på de forskjellige stillingsbetegnelsene:

Stillingsbetegnelse	2017	2018	2019	2020	2021
Virksomhetsleder teknisk	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Saksbehandler (merkantil)	1,40	1,30	1,30	1,30	1,30
Tekniske tjenester	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Driftsoperatør /ing. VAR	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Renholdere	6,65	6,78	6,78	6,78	6,78
Badevakt	0,00	0,30	0,30	0,30	0,30
Brannmannskap	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40
Brannsjef *	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00
SUM	15,45	14,78	14,78	14,78	14,78

* Kjøper stillingen fra Halden brannvesen

RAMMEOMRÅDE 8 SKATTER OG RAMMEOVERFØRINGER MED MER

Skatt på formue og inntekt 2018

Budsjettert skatteinntang i 2017 er kr 32 780 000.

Det er budsjettert med en ordinær skatteinntekt for 2018 på **kr 34 099 000**

Eiendomsskatt 2018

Eiendomsskatt på boliger og fritidseiendommer **kr 4 500 000**
Eiendomsskatt på annen eiendom (næring, verker og bruk) **kr 440 000**

Statlige overføringer 2018

Rammeoverføringene bygger på regjeringens økte rammeoverføringer til kommunene. I budsjettet er det tatt høyde for et rammetilskudd som bygger på et innbyggertall på 1412 og samme med aldersmessige fordeling som pr. 01.07.17

Det er fra og med 2017 innført et Distriktstilskudd Sør-Norge – småkommunetillegg for kommuner med reelle distriktsutfordringer. Satsene er differensiert etter kommunen sin verdi på distrikts indeksen. Aremark kommune sin distrikts indeks for 2018 er satt til 34 som gir et småkommunetillegg på kr 5 627 000. I tillegg er vi tildelt kr 600.000 i skjønnstilskudd.

Rammeoverføringer: **kr 61 401 000**

Herav:
Ordinært skjønn kr 600 000
Distriktstilskudd Sør-Norge kr 5 627 000

Andre generelle statstilskudd: **kr 2 550 500**

Herav:
Investeringskomp. reform 97 kr 60 000
Investeringskomp. omsorg kr 600 000
Investeringskomp. Skolebygg kr 130 000
Integreringstilskudd flyktninger kr 1 760 500

Andre direkte eller indirekte skatter (konesjonsavgift:) **kr 70 000**

SUM FRIE INNTEKTER **kr 103 060 500**

BUDSJETTNOTER

Budsjettnote 1

Grunnlag for skatteanslag og forventet beløp for inntektsutjevning.

Skatteanslag for 2018 er lagt inn i henhold til statsbudsjett og etter et folketall på 1412.

Skatteanslag for 2018	kr	34 099 000
Forventet netto inntektsutjevning for 2018	kr	5 627 000

Budsjettnote 2

Andre brukerrelaterte inntekter

Det vises her til oversikt over gebyrer, avgifter og leiepriser m.m.

Se side 57-75

Budsjettnote 3

Forventede generelle statstilskudd 2018

Kompensasjon eldreutbygging	kr	600 000
Kompensasjon reform 97	kr	60 000
Kompensasjon skolebygg	kr	130 000
Integreringstilskudd	kr	1 760 500

Budsjettnote 4

Forventet aksjeutbytte 2018

Aksjeutbytte Østfold Energi	kr	860.000
-----------------------------	----	---------

Budsjettnote 5

Avsetninger og bruk av bundne fond

Bundne driftsfond

Bundne driftsfond pr 1.1.2017	kr	5 351 618
Budsjettert avsetning 2017	"	4 891 000
Budsjettert forbruk 2017	"	2 705
Forventet saldo pr 31.12.2017	"	10 239 913
Forventet saldo pr 31.12.2018	kr	<u>10 480 208</u>

Budsjettnote 6

Bundne investeringsfond

Bundne investeringsfond pr. 1.1.2017	kr	364 287
--------------------------------------	----	---------

Det er ikke budsjettert avsetninger eller forbruk for 2018.

Budsjettnote 7

Selvkost VAR-områder

	Budsjett 2018				Balansen 2016		
	Inntekter	Kostnader	Over(+)/underskudd (-)	Årets dekningsgrad i % 1)	Avsetn(+)/bruk av (-) dekn.gradsfond eksl. renter	Dekningsgradsfond pr 31.12. inkl.renter	Memoria for selvkost belastet drift inkl. renter
Vann	2 525 400	2 601 849	-76 449	97,06 %	-76 449	1 147 658	0
Avløp	4 726 800	4 479 300	247 500	105,53 %	247 500	0	703 339
Renovasjon	2 092 200	2 260 620	-168 420	92,55 %	-168 420	194 942	0
Slamtømming	1 372 500	1 371 970	530	100,04 %	530	21 458	0
Feiing boliger	363 975	322 911	41 064	112,72 %	41 064	0	283 598
Feiing fritidsboliger	428 625	322 911	105 714	132,74 %	105 714	0	0
Spredt avløp	130 000	196 227	-66 227	66,25 %		0	335 021

Budsjettnote 8

Vekting av avdrag

Anleggsmidler til grunnlag pr 01.01.17	kr 197 672 983
Gjenværende gjennomsnittlig levetid	31,62 år
Samlet lånegjeld (investeringsgjeld)	kr 122 006 453
Minimum avdragsbeløp	kr 3 858 771
Budsjettert avdragsbeløp 2017	kr 3 300 000

Budsjettnote 9

Investeringsbudsjett

Kommunale tomtefelt – utvikling	Kr	500 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Bruk av lån	«	500 000,00
Aremark skole – låsesystem	Kr	137 500,00
<i>Finansiering:</i>		
Momskompensasjon	Kr	27 500,00
Bruk av lån	«	110 000,00
Kommunale bygg – nytt energistyringssystem, videreføring	Kr	625 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Momskompensasjon	Kr	125 000,00
Bruk av lån	”	500 000,00
Barnehagen – rehabilitering/utbygging	Kr	15 000 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Momskompensasjon	Kr	3 000 000,00
Bruk av lån	”	12 000 000,00
Aremark Ungdomsklubb	Kr	1 250 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Momskompensasjon	Kr	250 000,00
Bruk av lån	”	1 000 000,00
Kommunale veger – skiltprosjekt, videreføring	Kr	1 000 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Momskompensasjon	Kr	200 000,00
Bruk av lån	”	800 000,00
Kommunale veger – veglys	Kr	1 250 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Momskompensasjon	Kr	250 000,00
Bruk av lån	”	1 000 000,00
Vann – ihht VA-plan	Kr	1 400 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Bruk av lån	”	1 400 000,00
Avløp – ihht VA-plan	Kr	2 000 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Bruk av lån	”	2 000 000,00
Skodsberg renseanlegg	Kr	8 200 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Bruk av lån	”	8 200 000,00

Egenkapitalinnskudd KLP	Kr 350 000,00
<i>Finansiering:</i>	
Dekkes ved salg av fast eiendom	Kr 350 000,00

ØKONOMISKE RAMMER 2018-2021

Budsjettskjema 1A - drift 2018-2021

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Skatt på inntekt og formue	32 641 704	32 780 000	34 099 000	34 899 000	35 399 000	35 699 000
Ordinært rammetilskudd	60 106 723	61 174 000	61 401 000	60 801 000	60 301 000	60 201 000
Skatt på eiendom	4 941 481	4 940 000	4 940 000	4 940 000	5 552 500	5 552 500
Andre direkte eller indirekte skatter	68 668	60 000	70 000	70 000	70 000	70 000
Andre generelle statstilskudd	5 568 533	3 915 000	3 270 500	2 960 000	1 710 000	1 660 000
Sum frie disponible inntekter	103 327 109	102 869 000	103 780 500	103 670 000	103 032 500	103 182 500
Renteinntekter og utbytte	675 551	2 430 000	1 837 145	1 837 145	1 837 145	1 837 145
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Renteutg., provisjoner og andre fin.utg.	2 398 650	3 023 000	3 208 378	3 674 634	3 855 928	4 007 409
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	3 462 000	3 200 000	3 859 000	4 500 000	4 800 000	5 200 000
Netto finansinnt./utg.	-5 185 099	-3 793 000	-5 230 233	-6 337 489	-6 818 783	-7 370 264
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	0	0	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	51 810	150 000	0	0	0	0
Til bundne avsetninger	1 744 942	4 891 000	243 000	3 190 000	304 000	374 000
Bruk av tidligere regnsk.m. mindreforbruk	408 332	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne avsetninger	2 124 732	2 705	2 705	2 705	2 705	2 705
Netto avsetninger	736 311	-5 038 295	-240 295	-3 187 295	-301 295	-371 295
Overført til investeringsbudsjettet	0	0	0	0	0	0
Til fordeling drift	98 878 321	94 037 705	98 309 972	94 145 216	95 912 422	95 440 941
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	98 878 321	94 037 705	98 309 972	94 145 216	95 912 422	95 440 941
Mer/mindreforbruk	0	0	0	0	0	0

Budsjettkjema 1 B - til fordeling drift

Tjenestenaavn	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
11 - Sentraladministrasjon	13 918 032	18 146 494	16 748 895	16 631 290	16 004 895	16 094 895
21 - Oppvekst og kultur	0	31 655 285	0	0	0	0
22 - Barnehage	7 288 722	0	8 022 837	8 022 837	8 022 837	8 022 837
23 - Aremark skole og SFO	20 743 482	0	23 316 589	23 108 538	23 190 538	23 190 538
24 - Næring, informasjon og kultur	3 090 391	0	0	0	0	0
31 - Barnevern og helse	7 395 201	8 128 326	7 445 100	7 445 100	7 445 100	7 445 100
32 - NAV	3 989 500	3 988 794	3 343 703	3 158 703	3 158 703	3 158 703
33 - Pleie og omsorg	34 158 880	30 593 979	31 256 651	31 256 651	31 256 651	31 256 651
41 - Landbruk, plan, byggesak, oppmåling, miljø og vilt	2 518 531	2 166 296	2 467 532	2 467 532	2 437 532	2 437 532
43 - Teknisk	7 802 364	6 936 037	7 840 767	7 790 767	7 767 368	7 686 687
44 - VAR-området	-3 906 330	-9 254 929	-3 636 743	-7 240 843	-4 875 843	-5 356 643
45 - Brann og feiling	1 879 550	1 677 423	1 504 641	1 504 641	1 504 641	1 504 641
Totalsum	98 878 321	94 037 705	98 309 972	94 145 216	95 912 422	95 440 941

Budsjettkjema 2A - investering 2018-2021

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Investeringer i anleggsmidler	74 558 830	27 737 500	31 362 500	13 200 000	12 250 000	5 000 000
Utlån og forskutteringer	504 250	600 000	600 000	600 000	600 000	600 000
Kjøp av aksjer og andeler	363 396	350 000	350 000	350 000	350 000	350 000
Avdrag på lån	1 287 118	400 000	300 000	300 000	300 000	300 000
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsetninger	4 159 397	0	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	80 872 990	29 087 500	32 612 500	14 450 000	13 500 000	6 250 000
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	48 929 122	22 500 000	28 110 000	13 800 000	12 600 000	5 600 000
Inntekter fra salg av anleggsmidler	703 263	570 000	470 000	470 000	470 000	470 000
Tilskudd til investeringer	1 600 000	0	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	9 360 929	1 137 500	3 852 500	0	250 000	0
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	1 482 601	180 000	180 000	180 000	180 000	180 000
Andre inntekter	2 287 444	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	64 363 359	24 387 500	32 612 500	14 450 000	13 500 000	6 250 000
Overført fra driftsbudsjettet	0	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	3 861 722	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	8 037 480	4 700 000	0	0	0	0
Sum finansiering	76 262 561	29 087 500	32 612 500	14 450 000	13 500 000	6 250 000
Udekket/udisponert	-4 610 429	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 2 B - investering 2018-2021

Radetiketter	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
1122 - IT-fellessystemer	0	1 500 000	0	0	0	0
2170 - Aremark bibliotek	0	625 000	0	0	0	0
3310 - Fosbykollen sykehjem	0	150 000	0	0	0	0
4320 - Kommunale boliger	634 732	0	0	0	0	0
4322 - Kommunale tomtefelt	45 500	7 700 000	500 000	0	0	0
4330 - Rådhuset	0	0	0	0	1 250 000	0
4331 - Aremark skole	46 018 194	625 000	762 500	0	0	0
4332 - Aremark barnehage	0	312 500	15 000 000	0	0	0
4333 - Fosbykollen sykehjem	114 610	0	0	0	0	0
4335 - Furulund	102 070	375 000	0	0	0	0
4337 - Myrland	69 594	1 250 000	1 250 000	0	0	0
4350 - Parker	375 000	0	0	0	0	0
4370 - Kommunale veger	506 250	1 000 000	1 000 000	0	0	0
4371 - Vegbelysning	0	0	1 250 000	0	0	0
4440 - Vann	12 252 167	2 900 000	1 400 000	8 000 000	6 000 000	2 000 000
4441 - Avløp og rensing	14 140 289	11 300 000	10 200 000	5 200 000	5 000 000	3 000 000
4510 - Brannvesen	300 424	0	0	0	0	0
9100 - Renter, utbytte og lån	504 250	600 000	600 000	600 000	600 000	600 000
Totalsum	75 063 080	28 337 500	31 962 500	13 800 000	12 850 000	5 600 000

Budsjettkjema 2 B 2018-2021 - detaljert

Radetiketter	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
≡ 1 - Politisk styring og sentraladministrasjon	0	1 500 000	0	0	0	0
1122 - IT-fellessystemer	0	1 500 000	0	0	0	0
≡ 2 - Oppvekst og kultur	0	625 000	0	0	0	0
2170 - Aremark bibliotek	0	625 000	0	0	0	0
≡ 3 - Barnevern og helse, NAV, pleie og omsorg	0	150 000	0	0	0	0
3310 - Fosbykollen sykehjem	0	150 000	0	0	0	0
≡ 4 - Drift og utvikling	74 558 830	25 462 500	31 362 500	13 200 000	12 250 000	5 000 000
4320 - Kommunale boliger	634 732	0	0	0	0	0
4322 - Kommunale tomtfelt	45 500	7 700 000	500 000	0	0	0
4330 - Rådhuset	0	0	0	0	1 250 000	0
4331 - Aremark skole	46 018 194	625 000	762 500	0	0	0
4332 - Aremark barnehage	0	312 500	15 000 000	0	0	0
4333 - Fosbykollen sykehjem	114 610	0	0	0	0	0
4335 - Furulund	102 070	375 000	0	0	0	0
4337 - Myrland	69 594	1 250 000	1 250 000	0	0	0
4350 - Parker	375 000	0	0	0	0	0
4370 - Kommunale veger	506 250	1 000 000	1 000 000	0	0	0
4371 - Vegbelysning	0	0	1 250 000	0	0	0
4440 - Vann	12 252 167	2 900 000	1 400 000	8 000 000	6 000 000	2 000 000
4441 - Avløp og rensing	14 140 289	11 300 000	10 200 000	5 200 000	5 000 000	3 000 000
4510 - Brannvesen	300 424	0	0	0	0	0
Totalsum	74 558 830	27 737 500	31 362 500	13 200 000	12 250 000	5 000 000

GEBYRER, AVGIFTER, LEIEPRISER FRA 01.01.2018

Leiepriser for kommunale boliger og eiendommer (ikke mva-belagt)

Leiepriser for kommunale eiendommer, boliger, borettsleiligheter, ungdomsleiligheter og omsorgsboliger/trygdeboliger økes i henhold til konsumprisindeks; jfr. Husleieloven.

Betalingssatser for hjemmehjelp (ikke mva-belagt)

Betalingssatsene er fastsatt lik:

<u>Inntektsgruppe</u>	<u>Betalingssatser</u>
Opp til 2 G	kr. 205,- pr. mnd
2-3 G	kr. 156,- pr. time
3-4 G	kr. 208,- pr. time
4-5 G	kr. 262,- pr. time
Over 5 G	kr. 275,- pr. time

Samme betalingssatser gjelder for tekniske tjenester som kommer inn under hjemmehjelpsordningen.

G = Grunnbeløpet i folketrygden

Matservering til brukere med enkeltvedtak (ikke mva-belagt)

Pris pr. porsjon:

Liten middag uten dessert	kr. 48,-
Liten middag med dessert	kr. 67,-
Normal middag uten dessert	kr. 74,-
Normal middag med dessert	kr. 91,-
Grøt	kr. 35,-
Kveldsmat	kr. 51,-
Emballasje pr. porsjon ved varmmatombringing	kr. 14,-

Trygghetsalarmer (ikke mva-belagt)

Pris på bruk av trygghetsalarm pr. måned kr. 207,-

Barnehageplasser (ikke mva-belagt)

Foreldrebetaling for barnehageplasser fastsettes til makspris for hel plass. Tillegg kr 174,- for melk og frukt og kr 56,- for lunsj en gang pr uke.

Søskenmoderasjon er lik lovens minimum slik at det gis 30% moderasjon for 2. barn og 50% for 3. eller flere barn. Moderasjonen skal omfatte søsken som bor fast sammen.

Skolefritidsordning (SFO) (ikke mva-belagt)

Betalingssatsene er justert for prisstigning og er som følger:

Hel plass	kr. 2.201,- pr. mnd.
Korttidsplass	kr. 1.652,- pr. mnd.

Søskenmoderasjon er slik at det gis 30 % moderasjon for 2. barn eller flere. Moderasjonen skal omfatte søsken som bor fast sammen.

Kulturskole (ikke mva-belagt)

Egenbetalingen er kr 3.075,- pr plass pr år og kr 2.050,- pr plass pr år for barn nr 2 eller flere.

Leiepriser Furulund (ikke mva-belagt):

Leieprisene pr dag (uendret):

<u>Lokale</u>	<u>søndag-torsdag</u>	<u>fredag-lørdag</u>
Storsal, møterom I og II	kr. 770,-	kr. 1.750,-
Storsal	kr. 385,-	kr. 1.050,-
Møterom I	kr. 170,-	kr. 370,-
Møterom II	kr. 240,-	kr. 480,-
Møterom I og II	kr. 400,-	kr. 810,-

Leiepriser Aremark skole (ikke mva-belagt):Lokale

Lærerværelse/elevtorg	kr. 600,-
Møterom	kr. 300,-
SFO	kr. 500,-

Ved helt spesielle arrangement Fastsettes særskilt av rådmannen

Leiepriser Aremark barnehage (ikke mva-belagt):Lokale

Hele bygget	kr. 800,-
-------------	-----------

Badepriser (ikke mva-belagt):

Billettprisene er uendret og er som følger:

Enkeltperson 17 år og yngre/pensjonister	kr. 20,-
Enkeltperson 18 år og eldre	kr. 40,-
Familie	kr. 70,-

Klippekort for enkeltpersoner; 12 klipp betal for 10

Leiepriser Aremarkhallen

Lag og foreninger tilknyttet Aremark kommune	Gratis treningstid
Øvrige lag og foreninger, enkeltpersoner og bedrifter; pr. time	kr. 300,-
Lokale idretts- og kulturarrangement; 3 timers minimumsleie	kr. 900,-
+ pr. påbegynte klokke time utover 3 timer	kr. 300,-
Andre arrangement pr. dag (maks 10 timer)	kr. 5.000,-
+ pr. påbegynte klokke time utover 10 timer	kr. 300,-
Ved helt spesielle arrangement	Fastsettes særskilt av rådmannen

Gebyrer med hjemmel i:

Lov om planlegging og byggesaksbehandling (Plan- og bygningsloven) av 27. juni 2008 nr 71 § 33-1

Lov om vern mot forurensninger og om avfall

(Forurensningsloven) av 13. mars 1981 nr 6 § 52 a

Lov om eideomsregistrering (Matrikkellova) av 17. juni 2005 nr 101 § 32

Lov om eierseksjoner (Eierseksjonsloven) av 23. mai 1997 nr 31 § 7

Innholdsfortegnelse:

KAP. 1 ALMINNELIGE BESTEMMELSER

- 1-1 Betalingsplikt
- 1-2 Beregningstidspunkt
- 1-3 Forfalte ubetalte fordringer
- 1-4 Regulering av gebyr
- 1-5 Timepris
- 1-6 Avbrutt arbeid / Trukket sak
- 1-7 Urimelig gebyr
- 1-8 Gebyr for sakkyndig bistand
- 1-9 Tilsyn
- 1-10 Klageadgang

KAP. 2 DETALJREGULERING

- 2-1 Generelt
- 2-2 Fritak for gebyr
- 2-3 Detaljregulering
- 2-4 Konsekvensutredninger
- 2-5 Mindre reguleringsendringer
- 2-6 Forlengelse av planvedtak
- 2-7 Andre utredninger og tilleggsgebyr
- 2-8 Maksimumsgebyr for planbehandling

KAP. 3 BEHANDLING AV BYGGESAKER

- 3-1 Generelt
- 3-2 Tiltak som krever søknad og tillatelse, uten ansvarsrett
- 3-3 Tiltak som krever søknad og tillatelse, med ansvarsrett
- 3-4 Større bygg og spesielle bygg, nybygg, til- og påbygg
- 3-5 Endring av eksisterende bebyggelse
- 3-6 Tekniske installasjoner – oppføring, endring, reparasjon
- 3-7 Andre tiltak
- 3-8 Bygninger som er fredet eller regulert til bevaring
- 3-9 Endring av tillatelse

KAP. 4 AVSLAG, DISPENSASJONER, ENDRING, ULOVLIG IGANGSETTING MV.

- 4-1 Søknad som fører til avslag
- 4-2 Ulovlighetsoppfølging
- 4-3 Overtredelsesgebyr
- 4-4 Tiltak som krever dispensasjon

KAP. 5 RIVING AV BYGNINGER, KONSTRUKSJONER OG ANLEGG

- 5-1 Søknader som fører til godkjenning

KAP. 6 SKILT OG REKLAME

- 6-1 Søknader som fører til godkjenning

KAP. 7 HEISER OG LØFTEINNRETNINGER

- 7-1 Driftstillatelse og tillatelse til tiltak

KAP. 8 DELINGSSØKNADER

- 8-1 Saksbehandling

KAP. 9 UTSLIPPSTILLATELSE ETTER FORURENSNINGSLOVEN

- 9-1-1 Utslippstillatelse for avløpsrenseanlegg (separat anlegg)
- 9-1-2 Tilsyn

KAP 10. GEBYRFORSKRIFTER ETTER MATRIKKELLOVEN

- 10-1 Oppretting av matrikkelenhet
- 10-2 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning
- 10-3 Grensejustering
- 10-4 Arealoverføring
- 10-5 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning
- 10-6 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter
- 10-7 Oppmålingsforretning over spesielle arealer
- 10-8 Utstedelse av matrikkelbrev

KAP. 11 GEBYRFORSKRIFT ETTER EIERSEKSJONSLOVEN

- 11-1 Begjæring om seksjonering eller reseksjonering av en eiendom
- 11-2 Utarbeiding av målebrev for grunnareal som inngår i en seksjon
- 11-3 Ny behandling av avslått søknad

KAP. 12 FORSKRIFT OM FEIING OG TILSYN I AREMARK KOMMUNE

- 12-1 Hjemmel
- 12-2 Økonomi
- 12-3 Faglig utførelse

KAP. 13 FORSKRIFT OM GEBYR FOR VANN, AVLØP OG RENOVASJON I AREMARK KOMMUNE

- 13-1 Vann
- 13-2 Avløp
- 13-3 Slamtømming
- 13-4 Renovasjon

KAP. 1 ALMINNELIGE BESTEMMELSER

Gebyrer vedtatt med hjemmel i plan- og bygningsloven § 33-1 og gjelder tiltak som blir behandlet etter Forskrift om byggesak (byggesaksforskriften) SAK 10.

1-1 BETALINGSPLIKT

Alle som får utført tjenester etter dette regulativ skal betale gebyr. Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato. Ved for sen betaling påløper purregebyr, 10 % av rettsgebyret. Gebyret utstedes til tiltakshaver.

1-2 BEREGNINGSTIDSPUNKT

Gebyret beregnes etter de satser som gjelder på det tidspunkt fullstendig planforslag, søknad, endringsøknad, melding eller rekvisisjon foreligger.

1-3 FORFALTE UBETALTE FORDRINGER

Dersom Aremark kommune har en forfalt fordring overfor en søker/ forslagsstiller /rekvirent, kan kommunen kreve at gebyr for den nye saken er betalt før behandling av denne påbegynnes. Gebyret for ulike sakstyper forfaller forøvrig til betaling slik:

A. Planforslag og konsekvensutredninger

Gebyret for reguleringsplaner og konsekvensutredninger må være betalt før saken legges ut til offentlig ettersyn første gang. Mindre endringer i reguleringsplan, faktureres når vedtak fattes.

B. Byggesøknader

Gebyret faktureres når vedtak fattes. Igangsettelsestillatelse, brukstillatelse, eller ferdigattest vil ikke bli gitt før gebyret er betalt.

C. Skilt og reklame

Gebyret faktureres når vedtak fattes.

D. Heiser /løfteinnretninger

Gebyret må være betalt før driftstillatelse utstedes.

1-4 REGULERING AV GEBYR

Endringer av forskrift om gebyrregulativ vedtas av kommunestyret. Det gjøres normalt i forbindelse med kommunestyrets behandling av budsjettet for etterfølgende år.

Rettsgebyret (kap 5) følger de til enhver tid gjeldende satser.

1-5 TIMEPRIS

For gebyr som ikke fastsettes på annen måte, herunder oppfølging av ulovlige tiltak, eller skal beregnes etter medgått tid - jfr. regulativet, skal en bruke følgende timesatser:

Kontorarbeid:	Saksbehandler	1005
	Assistent	570
Feltarbeid	Saksbehandler	1005

1-6 AVBRUTT ARBEID/TRUKKET SAK

Når en tiltakshaver/ forslagsstiller /rekvirent er årsak til at kommunens arbeid blir avbrutt, skal det betales en forholdsmessig andel av tilhørende gebyr tilsvarende det kommunen har utført eller måtte utføre, basert på timepris i henhold til § 1-5 - dog begrenset oppad til 75 % av satsene.

Denne generelle bestemmelse kommer ikke til anvendelse der regulativet inneholder detaljerte kriterier for slike forhold.

1-7 URIMELIG GEBYR

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan rådmannen eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr.

Kommunen kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunnlagt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

1-8 GEBYR FOR SAKKYNDIG BISTAND

Kommunen kan i særlige tilfeller rekvirere sakkyndig bistand for å få gjennomført nødvendig tilsyn i samsvar med reglene i plan- og bygningsloven § 33-1 og § 25-2, annet ledd. For slik sakkyndig bistand kreves et gebyr i tillegg til konsulentutgifter på kr 1 500,-.

1-9 TILSYN

Kommunens tilsynsplikt er klarere i ny bygningsdel av plan- og bygningsloven. Omlag 10 % av byggesaksgebyret innkreves for tilsyn.

1-10 KLAGEADGANG

Gebyrfastsettelsen i den enkelte sak kan ikke påklages, da dette kun er en oppfølging av regulativet. Dette gjelder ikke der det treffes skjønnsmessige avgjørelser.

Kommunens avgjørelse av søknad om reduksjon av gebyr kan påklages til Fylkesmannen for saker etter Plan- og bygningsloven og til Aremark kommunes klageorgan.

KAP. 2 DETALJREGULERING

2-1 GENERELT

Regulativet gjelder for alle detaljreguleringer. Regulativet gjelder for nye reguleringsplaner og for utfylling og endring av vedtatte reguleringsplaner.

Gebyr skal være innbetalt før saken legges frem til 1. gangs behandling, eller rådmannen fatter vedtak på delegasjon.

Gebyret belastes forslagsstiller, uavhengig av antall hjemmelshavere innenfor planområdet.

Det skal betales 50 % av fullt gebyr dersom forslagsstiller trekker innlevert reguleringsforslag før 1. gangs behandling i kommunen. Det samme gjelder når en sak må anses uaktuell som følge av manglende oppfølging av saken fra forslagsstiller.

2-2 FRITAK FOR GEBYR

Følgende forslag til reguleringsformål er fritatt for gebyr etter arealberegning: Landbruks- natur og friluftsområder hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates. Grønnstruktur hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.

Natur- og friluftsområder i sjø og vassdrag hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.

2-3 DETALJREGULERING

Arealgebyr etter planområdets areal

2-3-1	Areal mindre enn 5000 m ²	28000
2-3-2	Areal mellom 5000 m ² og 10 000 m ²	35000
2-3-3	Areal over 10 000 m ² betales pr. påbegynt 5000 m ²	2500

2-4 KONSEKVENSENTREDNINGER

For planer som utløser krav om konsekvensutredning, jf pbl § 4-2, skal det betales et tilleggsgebyr som tilsvarer 20 % av satsene for selve reguleringsplanen, jf § 2-3.

2-5 MINDRE REGULERINGSENDNINGER

2-5-1	For mindre reguleringsendringer	5000
-------	---------------------------------	------

2-6 FORLENGELSE AV PLANVEDTAK

2-6-1	Søknadsbehandling om forlengelse av planvedtak	3000
-------	--	------

2-7 ANDRE UTREDNINGER OG TILLEGGSGBYR

Kommunen kan kreve tilleggsgebyr etter medgått tid, jfr §1-5, dersom forslagsstiller fremmer endringsforslag underveis

2-8 MAKSIMUMSGEBYR FOR PLANBEHANDLING

Maksimumsgebyr for planbehandling er kr 50 000,-

KAP. 3 BEHANDLING AV BYGGESAKER

3-1 GENERELT

A. Tillegg

I tillegg til det oppgitte gebyret for tiltak etter § 3-2 t.o.m. § 3-8 kommer gebyr for eventuelle dispensasjoner etter § 4-4.

B. Endring av tillatelse - jfr. § 3-9

Dersom arealet økes, betales - foruten gebyr for endringen - også tilleggsgebyr for det økede arealet som for ny søknad.

C. Tillegg for mangelfulle søknader

For søknader som kommunen kan behandle uten å be om supplerende opplysninger eller endringer benyttes gebyrene i kolonnen merket «uten mangler».

Søknader hvor kommunen må tilskrive søker for å be om supplerende dokumentasjon eller rette feil i søknaden gebyrlegges etter prisene i kolonnen «med mangler».

Feil eller mangler ved søknaden skal dokumenteres skriftlig i saken.

Med mangelfulle søknader menes manglende opplysninger/dokumentasjon som medfører at saken ikke er godt nok opplyst og kommunen må be om ytterligere opplysninger, underrette om feil eller mangler ved søknaden før vedtak kan fattes.

D. Tillegg for ekstra arbeid med søknader

Ekstra arbeid med søknader

Midlertidig brukstillatelse Pbl § 21-10, tredje ledd

For midlertidig brukstillatelse nr. 1 for alle typer tiltak betales gebyr på kr 1000.

For midlertidig brukstillatelse nr. 2 osv. betales gebyr på kr. 500,- pr. brukstillatelse når prosjektet avsluttes innen 3 år fra første brukstillatelse er gitt.

Tillegg for to-trinnsbehandling, Pbl § 21-4, 4. ledd: Kr 1000,- pr igangsettingstillatelse

E. Midlertidige tiltak

For midlertidige tiltak (inntil 2 år) betales det 50 % av fullt gebyr for tiltaket. Midlertidige konstruksjoner som skal stå mer enn to år regnes som permanente, og behandling av saken medfører fullt gebyr.

3-2 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE, PBL § 20-4

Tiltak som kan forestås av tiltakshaver uten krav om ansvarlig foretak, jf SAK § 3-1 og § 3-2.

Arealer er definert som bruksareal BRA, jf NS 3940.

			Uten mangler	Med mangler
3-2-1	Tilbygg	BRA t.o.m. 15 m ²	1000	1250
		BRA over 15 m ²	1500	1850
3-2-2	Nyoppføring av garasje/bod	BRA t.o.m. 15 m ²	1000	1250
		BRA 15 m ² - 50 m ²	2500	3100
		BRA 50 m ² - 70 m ²	3500	4300
3-2-3	Alminnelige driftsbygninger i landbruket	BRA t.o.m. 1000 m ²	12500	15600
3-2-4	Andre tiltak etter Pbl § 20-4 inkl. terrasse, veranda		1500	1850
3-2-5	Bruksendring fra tilleggsdel til hoveddel		2200	2750

3-3 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE, PBL § 20-3

Arealer er definert som bruksareal (BRA) jf NS 3940.

Når samme utbygger samtidig innleverer flere søknader om helt like hus på samme eiendom som skal behandles etter § 3-3-1, 3-3-2 og 3-3 gis det en rabatt på 20 % fra og med hus/leilighet nr 5. Rabatten gis ikke dersom søknadene er mangelfulle, jf § 3-1, bokstav c.

NYBYGG, TIL- OG PÅBYGG BOLIG- OG FRITIDSBOLIG

			Uten mangler	Med mangler
3-3-1	Enebolig/fritidsbolig		9500	12000
3-3-2	Enebolig med sekundærleilighet		12000	15000
3-3-3	Tomannsbolig		13500	16500
3-3-4	Andre boligbygg	For hver av de to første boenhetene	7500	10000
		Tillegg pr. boenhet ut over 2 Max gebyr kr 80 000	4000	5000

3-3-5	Utvidelse av bolig/fritidsbolig, tilbygg/påbygg/takopplett – tiltak som ikke inngår i § 3-2	Utvidelser 0 – 50 m ²	3250	4050
		Utvidelser over 50 m ²	5000	6250
3-3-6	Større garasjer/garasjeanlegg større enn 70 m ² som skal tjene boligeiendom		4000	5000
3-3-7	Bruksendring	For hver av de to første bruksenhetene	2200	2750
		Tillegg pr. bruksenhet ut over 2 Maks gebyr kr 80 000	1000	1000
3-3-8	Søknadspliktig fasadeendring	Småhus/bolighus med inntil 3 målbare plan	1500	1750
		Store boligbygg	2500	3125
3-3-9	Sammenslåing og oppdeling av leiligheter i bolighus	Fra tomannsbolig til enebolig	2000	2500
		Andre sammenføyninger i bolighus	3000	3750
		For oppdeling og sammenføyning av flere enheter – pr. ny enhet	5000	6250
3-3-10	Hovedombygging	Det betales 30 % av gebyret for nybygg		
3-3-11	Søknadspliktig innvendig ombygging av bolighus	Pr. bruksenhet	2200	2750
3-3-12	Anneks som tillegg til egen bolig/fritidsbolig		2200	2750
3-3-13	Piper og andre mindre tekniske installasjoner		1500	1850

3-4 STØRRE BYGG OG SPESIELLE BYGG, NYBYGG, TIL- OG PÅBYGG

Søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-3 som ikke faller inn under § 3-3. Arealer er definert som bruksareal (BRA), jf NS 3940.

NÆRINGSBYGG, OFFENTLIGE BYGG, ADMINISTRASJONSBYGG, IDRETTSANLEGG, STORE LANDBRUKSBYGG MM

			Uten mangler	Med mangler
3-4-1	Nybygg	Areal inntil 200 m ²	5000	6250
		Areal 200 – 500 m ²	7000	
		Areal 500 – 1000 m ²	9000	
		Areal 1000 – 3000 m ²	12500	15600
		Tillegg for areal over 3000 m ² pr. påbegynte intervall à 100 m ²	40	50
3-4-2	Tilbygg til alle bygg i kap. 3-4	Som nybygg fratrukket 10 %		
3-4-3	Hovedombygging	Som nybygg i § 3-4-1 fratrukket 50 %		
3-4-4	Bruksendring	Som nybygg i § 3-4-1 fratrukket 20 %		
3-4-5	Søknadspliktig fasadeendring		5000	6250
3-4-6	Idrettshaller, svømmehaller m.m.	Som nybygg i § 3-4-1 fratrukket 20 %		
3-4-8	Nybygg/utvidelse av driftsbygning i landbruket.	For arealer under 1000 m ² som § 3-2-3		
		For driftsbygninger med total BRA over 1000 m ²	17500	21000

3-5 ENDRING AV EKSISTERENDE BEBYGGELSE

Mindre søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningsloven § 20-3 eller § 20-4 Arealer er definert som bruksareal (BRA), jf NS 3940.

			U/mangler	M/mangler
3-5-1	Innredning av rom til opphold, teknisk rom, heissjakt eller heismaskinrom		2200	2750
3-5-3	Sammenslåing eller oppdeling av bruksenheter med annet formål enn bolig	Pr. ny bruksenhet	4000	5000
3-5-4	Innvendig ombygging av bygg	Pr. etasje for de tre første etasjer	2200	2750
3-5-5	Innvendig ombygging av bygg hvor tiltaket omfatter flere enn tre etasjer	Pr. etasje f.o.m. etasje nr 4	2200	2750
3-5-6	Søknadspliktig trapp	Pr stk	2200	2750

3-6 TEKNISKE INSTALLASJONER - OPPFØRING, ENDRING, REPARASJON

Søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-3

			U/mangler	M/mangler
3-6-1	Privat stikkledning /separering/tilknytning	1-10 bruksenheter, pr. bruksenhet	2300	2800
3-6-2	Privat stikkledning/separering/tilknytning	Over 10 bruksenheter, pr bruksenhet	2000	2500
3-6-3	Offentlige VA-ledninger	Pr. søknad	5000	6250
3-6-4	Opparbeidelse av private og offentlige hytte- og boligfelt med vei, vann og avløp	Pr. søknad	5000	6250
	Søknadspliktig endring av sanitæranlegg	1-10 bruksenheter, pr. bruksenhet	2300	2850
3-6-7	Ventilasjons-, sprinkler-, kulde- og varmpumpeanlegg med vannbåren varme. Eller tilsvarende for bygg med 3 boenheter eller mer, og andre bygg over 500 m ² BRA	3-6-6	2300	2850
3-6-8	Privat avløpsrensaneanlegg	Pr. anlegg	3200	4000
3-6-9	Andre søknadspliktige tekniske installasjoner	Pr. tiltak	3200	4000

3-7 ANDRE TILTAK

Andre søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-3

3-7-1	Store parkeringsplasser (flere enn 10 biler)	3000	3750
3-7-2	Mindre parkeringsplasser (til og med 10 biler)	2200	2750
3-7-3	Tunneler og offentlige veier - pr. påbegynt 100 meter	2200	2750
3-7-4	Støyskjerm, lysmast, TV-mast, radiomast, tribuner, enkle fartsoppbygg for skibakker, skitrekk, transportbane, større støttemur høyde over 2 meter o.l.	2200	2750
3-7-5	Private veier, enkle løsmasse- og fjellarbeider i dagen, grave- og fyllingsarbeid, endring av terreng	2200	2750
3-7-6	Midlertidige tiltak, f.eks boligbrakke på arbeidsplass – 50% av pris for permanent tiltak, men ikke over kr 5000,-		
3-7-7	Større løsmasse- og fjellarbeider i dagen, grave- og fyllingsarbeid, endring av terreng og andre søknadspliktige utomhusanlegg. Pr. påbegynt 1000 m ² . Maksimalt gebyr kr 60 000,	3500	4375
3-7-8	Gjerde, mindre støttemur, søknadspliktig levegg o.l.	2200	2750
3-7-9	Damanlegg, basseng, brønn o.l mindre tiltak	2200	2750
	Store damanlegg	4000	5000
3-7-10	Brygger/ badebrygger under 10 løpemeter målt fra landfeste, Enkle brygger	3500	4375
3-7-11	Større brygger: 10-20 løpemeter Større bryggeanlegg	6000	7500
	Mer enn 20 løpemeter. Alle avstander målt fra landfeste	8000	10000
3-7-12	Broer	8000	1000

3-8 BYGNINGER SOM ER FREDET ELLER REGULERT TIL BEVARING

For søknadspliktige fasadeendring på bygninger som er fredet,

3-8-1	For søknadspliktige fasadeendring på bygninger som er fredet, eller regulert til «Spesialområde bevaring», og for andre bygg i hensynssone H-570 Bevaring kulturmiljø, reduseres gebyret med 30 %	Minstegebyr	2200
-------	---	-------------	------

3-9 ENDRING AV TILLATELSE

For endringssøknader svares 50 % av fullt gebyr. Minstegebyr kr 2200 og maksimalt gebyr kr 5000,- pr tiltak.

KAP. 4 AVSLAG, DISPENSASJONER, ENDRING, ULOVLIG IGANGSETTING M.V.

4-1 SØKNAD SOM FØRER TIL AVSLAG

4-1-1	Dersom en søknad fører til avslag, skal det betales 50 % av fullt gebyr etter §§ 3-3 tom 3-9 og § 5-1 og § 6-1. Avslagsgebyret blir ikke godskrevet ved innsendelse av ny revidert søknad.	Minstegebyr	2200
4-1-2	Dersom det reviderte forslaget også fører til avslag skal det betales et gebyr som er 50 % av fullt gebyr etter §§ 3-3 og 3-8.	Minstegebyr	2200
4-1-3	Dersom endringssøknad fører til avslag skal det betales et gebyr som er 50 % av de respektive satser i § 3-9.	Minstegebyr	2200

4-2 ULOVLIGHETSOPPFØLGING

4-2-1	For arbeider med ulovligheter etter plan- og bygningsloven betales etter medgått tid. Det skal føres timeliste over medgått tid ifm. ulovlighetsoppfølging	Pr. time	990
-------	--	----------	-----

4-3 OVERTREDELSESGBYR

Ved igangsetting av tiltak uten nødvendig tillatelse vil bestemmelsene i pbl § 32-8 om overtredelsesgebyr komme til anvendelse. Størrelse på eventuelt overtredelsesgebyr beregnes etter den til enhver tid gjeldene forskrift.

4-4 TILTAK SOM KREVER DISPENSASJON - PBL KAPITTEL 19.

For innvilget eller avslått søknad om dispensasjon

4-4-1	Behandling av søknad om dispensasjon fra formål og plankrav i arealplan og byggeforbud i plan og Pbl i forbindelse med:	Nybygg/oppsettelse av ny eiendom	12000
		Endring av eksisterende bebyggelse/eiendom	8000
4-4-2	Behandling av søknad om dispensasjon fra bestemmelser knyttet til byggverks størrelse, utforming og plassering som er gitt i plan eller Pbl. Herunder byggegrenser mot veg og nabogrense, grad av utnytting med mer.		8000
4-4-3	Behandling av søknad om dispensasjon fra Pbl og forskrifter som ikke omfattes av § 4-4-1 og § 4-4-2		8000
4-4-4	Ved behandling av flere dispensasjonssøknader i forbindelse med samme tiltak for hvert forhold utover 1		25 % av satsene over
4-4-5	Ved administrativ behandling av søknaden og når søknaden ikke betinger at saken sendes på høring		75 % av satsene over
4-4-6	Fravik/dispensasjon fra TEK 10		5000

KAP. 5 RIVING AV BYGNINGER, KONSTRUKSJONER OG ANLEGG PBL §§ 20-3 og 20-4

5-1 SØKNADER SOM FØRER TIL GODKJENNELSE PBL § 20-3 og 20-4

Når det søkes om riving og gjenoppføring av tiltak som inngår i §§ 5-1-1 og 5-1-2 beregnes det ikke gebyr for riving.

		Uten mangler	Med mangler
5-1-1	Mindre bygninger som garasjer, uthus, skorsteiner, murer og andre konstruksjoner	2200	2750
5-1-2	Eneboliger, tomannsboliger	2200	2750
5-1-3	For riving av andre bygninger <300 m ²	4000	5000
5-1-4	For riving av andre bygninger > 300 m ²	4000	5000

KAP. 6 SKILT OG REKLAME PBL § 20-1 bokstav i) jf. §§ 20-2, 20-3 og 20-4

6-1 SØKNADER SOM FØRER TIL GODKJENNELSE

Satsene gjelder pr. stk. Der innretninger settes opp i grupper og /eller på samme fasade, kan gebyret nedsettes til satsen for en innretning, forutsatt at gruppen samlet ikke dekker en større flate enn 35 m².

		U/mangler	M/mangler
6-1-1	Skilt og reklameinnretning over gesims	2200	2750
6-1-2	Frittstående skilt/reklameinnretninger	2200	2750
6-1-3	Reklameinnretninger på vegg, mur, gjerde, uthengsskilt	2200	2750

KAP. 7 HEISER /LØFTEINNRETNINGER PBL § 20-3

7-1 DRIFTSTILLATELSE FOR NYE HEISER, OMBYGGINGER OG STØRRE REPARASJONER AV EKSISTERENDE HEISER

Gebyr omfatter saksbehandling etter Pbl og utstedelse av driftstillatelse

		U/mangler	M/mangler
7-1-1	Personheis og vareheis med/uten personbefordring	2200	2750
7-1-2	Rulletrapper, rullebånd og rullende fortau	2200	2750
7-1-3	Småheis/trappeheis	2200	2750

KAP. 8 DELINGSSØKNADER

8-1 SAKSBEHANDLING

Søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-1, første ledd, bokstav m) jf. §§ 20-2 og 20-4.

		U/mangler	M/mangler
8-1-1	For søknad om fradeling av tomt i regulert område, men hvor tomtedeling ikke fremgår av vedtatt plan	4000	5000
8-1-2	For søknad om deling med grenser som er i samsvar med fastsatt plan	2500	3100
8-1-3	For søknad om fradeling av tomt i uregulert strøk	8000	10000
8-1-4	For søknad om fradeling av tilleggsparcell og grensejustering betales for hver eiendom som berøres av justeringen	3500	4300
8-1-5	For søknad om tillegg/endring	3500	4300

FOR DISPENSASJON I FORBINGDELSE MED DELING BENYTTES 4-4

KAP. 9 UTSLIPPSTILLATELSER ETTER FORURENSNINGSLOVEN

Utslippstillatelse gitt med hjemmel i forurensningsloven § 52 a, jf forurensningsforskriften 1.6.2004 § 11-4,

9-1-1	Avløpsrenseanlegg inntil 15Pe (separat anlegg)	2500
9-1-2	Tilsyn av anlegg etter forskriftens § 15	300

KAP. 10 GEBYRFORSKRIFTER ETTER LOV OM EIENDOMSREGISTRERING (matrikkeloven) AV 17. JUNI 2005 NR. 101

Gebyrforskrift med hjemmel i matrikkeloven § 32 og matrikkelforskriften av 26.6.2009 nr 864 § 16 fastsettes som følger:

10 OPPRETNING AV MATRIKKELENHET

10-1-1 OPPRETNING AV GRUNNEIENDOM OG FESTEGRUNN OG MATRIKULERING AV EKSISTERENDE UMATRIKULERT GRUNN

Arealgebyr	2018
Areal fra 0 – 300 m ²	8500
Areal fra 301 – 2000 m ²	17000
Areal fra 2001 – 20.000 m ² – pr påbegynt da.	850
Areal fra 20.001 – 100.000 m ² – pr påbegynt da.	8700
Areal over 100.001 m ² – økning pr påbegynt da.	570

Ved samtidig oppmåling av flere tilgrensende tomter som er rekvirert av samme rekvirent, gis følgende reduksjoner i gebyret per sak:

	2018
6-10 saker	10 %
11-25 saker	15 %
26 og flere	20 %

10-1-2 OPPRETNING AV UTEAREAL PÅ EIERSEKSJON

Gebyr for tilleggsareal pr eierseksjon	2018
Areal fra 0 – 50 m ²	5730
Areal fra 51 – 250 m ²	86000
Areal fra 251 – 500 m ²	114000
Areal fra 500-2000 m ²	14500
Areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da.	860

10-1-3 OPPRETNING AV ANLEGGSEIENDOM

Gebyr som for oppretting av grunneiendom	2018
Volum fra 0 – 2000 m ³	23900
Volum fra 2001 – 20 000 m ³ pr. påbegynt 1000 m ³ .	2300
Volum over 20 001 m ³ – økning pr. påbegynt 1000 m ³ .	1150

10-1-4 REGISTRERING AV JORDSAMEIE

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid.

10-1-5. INNLØSNING AV FESTEGRUNN

For festegrunn som skal innløses til grunneiendom, skal det gjennomføres en oppmålingsforretning. For festegrunner som har målebrev med koordinatbestemte grensehjørner i EUREF89 eller NGO 1948 eller som kan konverteres til EUREF89 gjennom noe beregning, kan oppmålingsforretningen gjennomføres uten ny merking og måling.

Gebyret for dette settes til	5100
------------------------------	------

Festegrunner som ikke oppfyller kravet om tidligere oppmåling, gjennomføres med full oppmålingsforretning og med gebyr etter § 10.1.1

10-2 OPPRETNING AV MATRIKKELENHET UTEN FULLFØRT OPPMÅLINGSFORRETNING

Viser til § 10.1.1, 10.1.3 og 10.1.4. (Tidligere midlertidig forretning) kr 5100,-

I tillegg kommer gebyr for å utføre oppmålingsforretning

10-2-1 AVBRUDD I OPPMÅLINGSFORRETNING ELLER MATRIKULERING

Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises eller ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter § 10.1 og 10.2

10-2-2 GEBYR TIL KOMMUNEN NÅR OPPMÅLINGSFORRETNINGSARBEIET DELVIS BLIR UTFØRT AV KOMMUNEN, DELVIS AV ANDRE

For oppmålingsforretning der deler av arbeidet utføres av andre, fastsettes gebyret til kommunen etter hvor stor andel av arbeidet kommunen utfører.

Følgende prosentkala, regnet av totalgebyret brukes	
1. Kommunens klargjøring	20 %
2. Varsling og forretningsmøte i marka	20 %
3. Tekniske arbeider og dokumentasjon	40 %
4. Registerarbeidene (sluttarbeidene)	20 %

10-3 GRENSEJUSTERING

10-3-1 GRUNNEIENDOM

Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal. (maksimalgrensen er satt til 500 m²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen.

Areal fra 0 – 250 m ²	8200
Areal fra 251 – 500 m ²	11400

10-3-2 ANLEGGSEIENDOM

For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m³.

Areall fra 0 – 250 m ³	11450
Areal fra 251 – 1000 m ³	13800

10-4 AREALOVERFØRING

10-4-1 GRUNNEIENDOM

Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift.

Areal fra 0 – 250 m ²	13800
Areal fra 251 – 500 m ²	17280
Arealoverf.pr nytt påbegynt 500 m ² medfører en økning av gebyret på	29500

10-4-2 ANLEGGSEIENDOM

For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.

Volum fra 0 – 250 m ³	17280
Volum fra 251 – 500 m ³	20000
Volumoverføring pr nytt påbegynt 500 m ³ medfører en økning av gebyret på	950

10-5 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSE DER GRENSEN TIDLIGERE ER KOORDINATBESTEMT VED OPPMÅLINGSFORRETNING

For inntil 2 punkter	4800
Ror overskytende grensepunkter pr punkt	610

10-6 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSE DER GRENSEN IKKE TIDLIGERE ER KOORDINATBESTEMT/ ELLER KLARLEGGING AV RETTIGHETER

For inntil 2 punkter	8300
For overskytende grensepunkter pr punkt	2700
Gebyr for kartlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid	

10-7 OPPMÅLINGSFORRETNING OVER SPESIELLE AREALER

For forretninger over større sammenhengende arealer til landbruksformål, allmenne friluftformål og ferdig regulerte områder som senere skal deles, betales for klargjøring av saken et grunnbeløp på kr. 8120 og det øvrige arbeid etter anvendt tid.

10-8 UTSTEDELSE AV MATRIKKELBREV

Matrikelbrev inntil 10 sider	175
Matrikelbrev over 10 sider	350
Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen	

KAP. 11 GEBYRFORSKRIFTER FOR ARBEIDER ETTER LOV OM EIERSEKSJONER § 7

11-1 BEGJÆRING OM SEKSJONERING ELLER RESEKSJONERING AV EN EIENDOM

Sak som krever befaring; fem rettsgebyr Sak som ikke krever befaring; tre rettsgebyr

11-2 UTARBEIDING AV MÅLEBREV FOR GRUNNAREAL SOM INNGÅR I EN SEKSJON

Gebyr fastsettes etter reglene i kapittel § 10.1.2.

11-3 NY BEHANDLING AV AVSLÅTT SØKNAD

Der fornyet søknad om seksjonering eller reseksjonering av et registernummer fører til godkjenning, eller nytt avslag, skal det betales halvt gebyr dersom søknaden kommer til kommunen innen tre måneder etter dato for første avslag.

(Kommer ny søknad på et senere tidspunkt, skal det betales fullt gebyr).

11-4 Gebyr for kartforretning over punktbeste

kr 3.350,-

KAP. 12 FORSKRIFT OM FEIING OG TILSYN I AREMARK KOMMUNE

12-1 HJEMMEL

Brann- og eksplosjonsvernloven, med tilhørende Forskrift om brannforebygging av 01.01.2016, Kap 4, pålegger kommunene å organisere brannforebyggende arbeid. Forskriften er fra innværende år endret til også å omfatte feiing og tilsyn i fritidsboliger, Kap 2, § 6

«Kommunen skal sørge for at røykkanaler i fyringsanlegg som brukes til oppvarming av byggverk, blir feiet ved behov. Feiingen skal utføres på en faglig tilfredsstillende måte som medfører minst mulig ulempe for eiere og brukere. Etter feiingen skal feier sørge for at all sot blir fjernet og brakt til egnet sted.

Kommunen skal sørge for at det ved behov blir ført tilsyn med fyringsanlegg som brukes til oppvarming av byggverk. Kommunen skal sørge for at det blir ført tilsyn med fyringsanlegg etter brann eller eksplosjon i eller i tilknytning til fyringsanlegget.»

12-2 ØKONOMI

Feiing og tilsyn er en lovpålagt oppgave som skal være selvfinansiert med feiegebyr. Kommunen kan derfor ikke kreve høyere avgift enn hva driften av tjenesten faktisk koster. Det kan dokumenteres at administrasjon og utførelse av tjenesten for fritidsboliger er mer ressurskrevende, og det legges derfor opp til noe høyere avgift for fritidsboliger.

For lovpålagt feiing og tilsyn med ildsteder og fyringsanlegg betales for 2018:

Boliger	575
Fritidsboliger	675
Øvrige tjenester som ikke omfattes av lovpålagt feiing og tilsyn. Herunder fresing, kontroll montering av nytt ildsted, fjerning av gjenstander i røykkanaler, feiing av fyrkjeler, o.l. betales pris pr. time	650

Utenfor ordinær tjeneste / arbeidstid betales overtid og eventuelt helgetillegg i henhold til tariffavtale.

Tjenesten er behovsprøvd. Det betyr at feiing og tilsyn utføres etter mengde sot, bruk av fyringsanlegg, eller annen risiko. Feiing skal dog ikke utføres sjeldnere enn hvert fjerde år.

Avgift kreves inn flatt. Dette betyr at kostnaden belastes med lik sum pr år.

Alle priser inkluderer nødvendig kjøring og materiell. Avgift blir innkrevd sammen med øvrige kommunale avgifter gjennom kommunen.

12-3 FAGLIG UTFØRELSE

Varsling av feiing og tilsyn skal skje i god tid. For fritidsboliger kreves lengre varslingstid enn for boliger. Feiervesenet vurderer til enhver tid hva som er mest hensiktsmessig.

Eier av bolig / fritidsbolig skal sørge for at feier har tilfredsstillende og typegodkjent adkomst på taket. Eier plikter også ha tilgjengelig typegodkjent stige tilgjengelig på bakken. Feier medbringer egen stige for bruk hvor dette er mest hensiktsmessig.

Dersom feiing og tilsyn ikke kan utføres pga. forhold som skyldes eier/ bruker av bygg løper feiegebyr som om tjenesten var utført. På samme måte utføres feiing og tilsyn på nytt, uten ekstra kostnad for eier / bruker, dersom tjenesten ikke kan utføres til avtalt tid av feiervesenet.

Eier / bruker av private bygg kan selv foreta feiing ved behov. Slik feiing skal kontrolleres av kommunen og fritar ikke for gebyr.

Feiervesenet skal dokumentere feiing og tilsyn i eget system. Tjenesten skal utføres i samsvar med forskriftens bestemmelser slik at brukere av tjenesten får nødvendig hyppighet, kvalitet og service.

KAP. 13 FORSKRIFT OM GEBYR FOR VANN, AVLØP OG RENOVASJON I AREMARK KOMMUNE

13-1 VANN (EKSL. MVA)

For boliger og fritidsboliger med helårstilknøytning *uten vannmåler*:

Abonnementsgebyr (fast gebyr)	500
Forbruksgebyr (beregnet etter 200m3)	950

For fritidsboliger med godkjent sommertilknøytning:

Abonnementsgebyr (fast gebyr)	500
Forbruksgebyr (20% av helårstilknøytning)	190

For boliger og fritidsboliger med helårstilknøytning *med vannmåler*:

Abonnementsgebyr (fast gebyr)	500
Forbruksgebyr, per m3 (etter målt forbruk)	4,75

Gebyret innkreves uavhengig av om boligen er bebodd eller ikke. Det kan søkes fritak for boliger som er ubeboelige.

Tilkoblingsgebyr vann	15000
-----------------------	-------

13-2 AVLØP (EKSL. MVA)

For boliger og fritidsboliger med helårstilknøytning *uten vannmåler*:

Abonnementsgebyr (fast gebyr)	500
Forbruksgebyr (beregnet etter 200m3)	3430

For boliger og fritidsboliger med helårstilknøytning *med vannmåler*:

Abonnementsgebyr (fast gebyr)	500
Forbruksgebyr, per m3 (etter målt forbruk)	17,16

Gebyret innkreves uavhengig av om boligen er bebodd eller ikke. Det kan søkes fritak for boliger som er ubeboelige.

Tilkoblingsgebyr avløp	35000
------------------------	-------

13-3 SLAMTØMMING (EKSL. MVA)

Årlig tømming (inntil 3m3)	3750
Fritidsbolig med halvårlig tømming (inntil 3 m3)	1875
Tømming over 3 m3	665
Fremmøte uten tømming*	590

*Det kan kreves gebyr på 590 kr ekskl. mva pr. fremmøte når slam/septiktank av praktiske grunner ikke kan tømmes og dette skyldes eier.

Gebyret innkreves uavhengig av om boligen er bebodd eller ikke. Det kan søkes fritak for boliger som er ubeboelige.

13-4 RENOVASJON (EKSL. MVA)

Bolig, 270 ltr. stativ (helårs tømming)	2200
Bolig, 400 ltr. stativ (helårs tømming)	3515
Fritidsbolig, 270 ltr. stativ (halvårlig tømming)	1100
Fritidsbolig, 400 ltr. stativ (halvårlig tømming)	1758

Gebyret innkreves uavhengig av om boligen er bebodd eller ikke. Det kan søkes fritak for boliger som er ubeboelige.

PS 87/17 Orienteringer

PS 88/17 Referatsaker

PS 89/17 Grunngitte spørsmål etter §20 i reglement for utvalg

PS 90/17 Forespørsler